

ปัจจัยคัตสรรที่มีความสัมพันธ์กับอักษมนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-1468-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SELECTED FACTORS RELATED TO SELF CONCEPT OF MIDDLE ADOLESCENTS

Miss Jiranat Janasak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Developmental Psychology

Faculty of Psychology
Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-1468-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

โดย

นางสาว จิรนาถ จนาศักดิ์

สาขาวิชา

จิตวิทยาพัฒนาการ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะจิตวิทยา
(รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชูพงศ์ ปัญจมะวัต)

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จิรนาถ จนาศักดิ์ : ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง.
(SELECTED FACTORS RELATED TO SELF CONCEPT OF MIDDLE ADOLESCENTS)
อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร ,99 หน้า. ISBN 974-03-1468-6.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับ
อัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งมีอายุระหว่าง 15 – 18 ปี กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 360 คน
จำแนกเป็นวัยรุ่นชายจำนวน 180 คน วัยรุ่นหญิงจำนวน 180 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร จากโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โรงเรียนสตรีวิทยา 2 และ โรงเรียนราชวินิต บางเขน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปปลั๊กซ์ทางกาย
แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับของกลุ่มเพื่อน แบบสอบถามวัดอัตมโนทัศน์ และแบบสำรวจ
การอบรมเลี้ยงดูซึ่งพัฒนารูปแบบการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของ Baumrind นำข้อมูลมาวิเคราะห์
โดยการใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการเพิ่มตัวแปรเป็น
ขั้นๆ (Stepwise) เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวแปรเข้าวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรจำนวน 3 ตัวแปร จาก 6 ตัวแปร ที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์
ของปัจจัยเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางได้ร้อยละ 36.4 ซึ่งตัวแปร 3 ตัวดังกล่าวถือเป็น
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งได้แก่ปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ 1) การยอมรับของ
กลุ่มเพื่อน 2) รูปปลั๊กซ์ทางกาย 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เรียงลำดับความสำคัญจากค่าสัมประสิทธิ์
ถดถอยพหุคูณ)

หลักสูตร จิตวิทยาพัฒนาการ
สาขาวิชา จิตวิทยาพัฒนาการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4178107738 : MAJOR DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

KEY WORD: SELF CONCEPT / GENDER / PHYSICAL APPEARANCE / ACADEMIC

ACHIEVEMENT / PEER ACCEPTANCE / SOCIOECONOMIC STATUS AND PARENTING STYLE

JIRANAT JANASAK : SELECTED FACTORS RELATED TO SELF CONCEPT OF MIDDLE ADOLESCENTS. (THESIS TITLE) THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF.

PRAPAIPUN PUMWUTHISARN, 99 pp. ISBN 974-03-1468-6.

The propose of this research was to study the selected factors related to self concept of middle adolescents in Bangkok. The sample of this research were 360 Matayonsuksa 4 5 and 6, aged 15 - 18, from Surasakmontri School, Satreewittaya 2 School and Rajwinit Bangkean School. The research instruments were Personal Data Questionaire, Physical Appearance Questionair, Peer Acceptance Questionair, Piers - Harris Children's Self - concept Scale and Parenting Style Questionaires which were developed from Baumrind's research. The data were analyzed by the Multiple Regression analysis with stepwise methods.

The data were analyzed by Multiple Regression analysis technique and show that 3 from the total 6 variables accounted for 36.4 percent. The 3 variables that related to Self Concept of Middle Adolescents are peer acceptance, physical appearance and academic achievement.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Program.....Developmental Psychology.....Student's signature: *Jirana Janasak*.....

Field of study....Developmental Psychology.....Advisor's signature *[Signature]*.....

Academic year...2001.....Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างค้ำจุนของรองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านกรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่างๆ ในการวิจัย พิจารณาตรวจแก้ไข ปรับปรุง รวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูพงศ์ ปัญจมะวัต อาจารย์ ดร. พรรณระพี สุทธิวรรณ ที่ได้กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้วิจัยอย่างค้ำจุน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำต่างๆ เกี่ยวกับการใช้สถิติวิเคราะห์ผลจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และให้ข้อคิดที่ดีเสมอมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณาจารย์ของโรงเรียนทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนหอวัง โรงเรียนสตรีวิทยา 2 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี และโรงเรียนราชวินิต บางเขน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะจิตวิทยาทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานต่างๆ เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ สาขาจิตวิทยาพัฒนาการทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับ คุณปรารถนา กระแสสินธุ์ คุณนิลวรรณ แซ่จิว พี่เต๋า น้องต๋อง ที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือในทุกๆ เรื่อง

ที่สำคัญและมีอาลัยได้คือ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่และพี่สาว ที่คอยให้การสนับสนุนด้านการศึกษา คอยให้ความรัก ความห่วงใย ซึ่งเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งต่อการสำเร็จการศึกษาครั้งนี้ จึงขอเทิดทูนพระคุณนี้ไว้เหนือสิ่งอื่นใด

จิรนาถ จนาศักดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	33
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	33
ขอบเขตในการวิจัย.....	35
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	35

บทที่

2. วิธีดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
กลุ่มตัวอย่าง.....	36
การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	37
คุณภาพของเครื่องมือ.....	55
วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
การนำเสนอข้อมูล.....	56

บทที่

3. ผลการวิจัย.....57

บทที่

4. การอภิปรายผลการวิจัย.....68

บทที่

5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....73

รายการอ้างอิง.....77

ภาคผนวก.....84

 ภาคผนวก ก.....85

 ภาคผนวก ข.....86

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....99

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่	หน้า
1.1 โครงสร้างของอัครมนโพนทศน์.....	2
1.2 ขันการค้ดศนทงจรยธรรมของโคลเบอร้ก.....	14
2.1 แสดงจ้ำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามเขต โรงเรียน และระดับชั้น.....	39
3.1 ค้ำนเจลย ส่วนเบยงเบนมาตรฐาน และคะแนนสูงสุดต่ำสุดของอัครมนโพนทศน์และป้จย ด้ำนต้งๆ.....	59
3.2 จ้ำนวน ร้อยละของป้จยด้ำนสถานะเศรษฐกยและส้จคมของว้ยรุ่นตอนกลาง.....	61
3.3 จ้ำนวน ร้อยละของป้จยด้ำนการอบรมเลยงดูของว้ยรุ่นตอนกลาง.....	62
3.4 ค้ำนขมยเลขคณค ส่วนเบยงเบนมาตรฐาน ส้มประลยทศสทส้พน้ชแบบเพยร้ส้นของ ตัวแปรด้ำนเพศ ผลส้ภทศทงการเรยง สถานะเศรษฐกยและส้จคม รูปล้ภษณ์ทงกาย การยอมร้บของกลุ่มเพยง และรูปแบบการอบรมเลยงดู กบอัครมนโพนทศน์ของว้ยรุ่น ตอนกลาง.....	63
3.5 ค้ำนส้มประลยทศคดอยระหว้งอัครมนโพนทศน์ของว้ยรุ่นตอนกลางกบตัวแปรการยอมร้บ ของกลุ่มเพยง รูปล้ภษณ์ทงกาย และผลส้ภทศทงการเรยง โดยว้ยการ Stepwise Multiple Regression Analysis.....	65
3.6 แสดงค่าสคคตต้งๆ ท้ใช้ส้หรับตรวจสอบตัวแปรอสรท้ถูกเลยงเก้เข้าไปนสมการด้วยว้ยการ เพยงตัวแปรเป็นข้ันๆ (Stepwise).....	66

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่น เป็นวัยที่เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ (Rice, 1996) วัยนี้เป็นวัยที่ไม่ได้อยู่ในสังคมเด็ก และในขณะเดียวกันก็ไม่ได้อยู่ในสังคมผู้ใหญ่ ซึ่งความไม่แน่นอนในสถานะทางสังคมที่ตนเองอยู่ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ ทำให้วัยรุ่นไม่มีจุดยืนที่แน่นอนของตนเอง รู้สึกสับสนในบทบาทหน้าที่ที่จะเป็นแบบเด็กหรือแบบผู้ใหญ่ ซึ่งความสับสนเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นหันมามองตนเองและพยายามค้นหาความเป็นคน ค้นหาความต้องการและความสามารถที่แท้จริงของตน มีการพัฒนาอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองเพื่อที่จะวางแผนชีวิตของตนเองต่อไปในอนาคต (ประไพพรรณ ภูมิวิมลสาร, 2530)

ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง การรับรู้ตนเองว่าเป็นอย่างไร เหมือนหรือแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร หรือที่เรียกว่าอัตมโนทัศน์นั้น (Sprinthall & Collins, 1984) ได้มีการพัฒนามาตั้งแต่แรกเกิด โดยในวัยเด็กอัตมโนทัศน์จะเป็นไปในรูปแบบง่าย ๆ ที่เป็นลักษณะรูปร่าง เช่น ลักษณะร่างกายภายนอก และการเป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ จนกระทั่งวัยรุ่นซึ่งเป็นผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นเกี่ยวกับกระบวนการคิดทำให้วัยรุ่นสามารถคิดเกี่ยวกับตนเองในลักษณะที่ซับซ้อนมากขึ้น มีการรับรู้ตนเองทั้งลักษณะภายนอกและลักษณะภายในที่เป็นลักษณะของจิตใจ ความคิด ความรู้สึก ซึ่งความสามารถในการคิดเกี่ยวกับตนเองที่ซับซ้อนขึ้นของวัยรุ่นนี้ จะส่งผลต่อพฤติกรรมและกลายเป็นบุคลิกภาพที่ติดตัวของบุคคลนั้นๆ ต่อไป (พรณี เจนจิต, 2533)

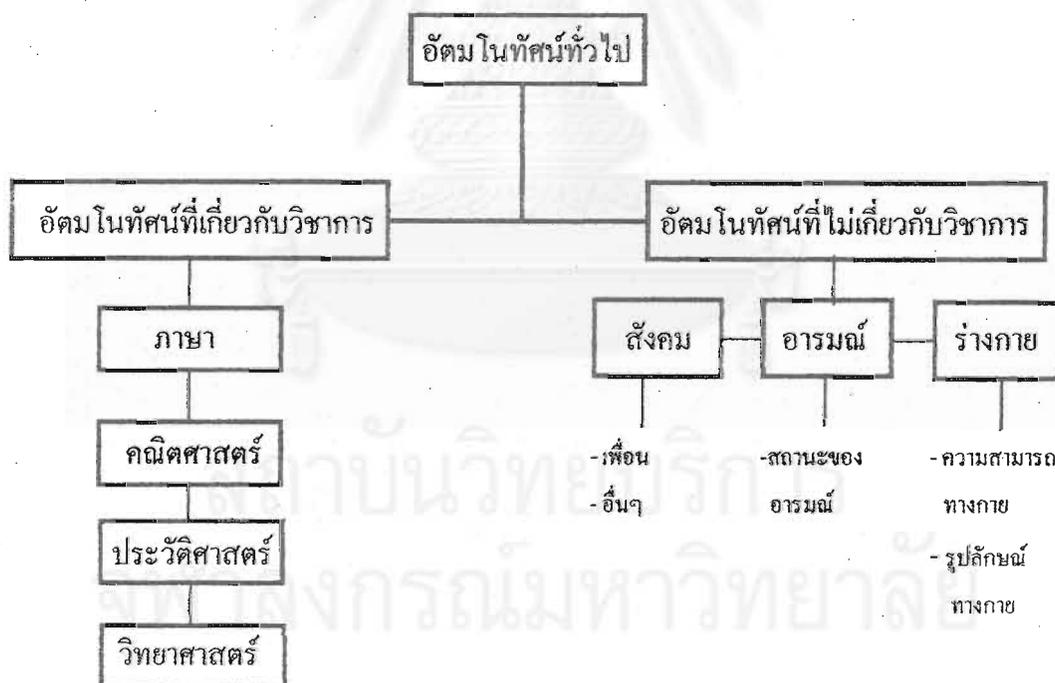
นักจิตวิทยาหลายท่านได้เห็นว่า พัฒนาการของอัตมโนทัศน์จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อถึงระยะวัยรุ่น (Rice, 1996) ซึ่งตรงกับพัฒนาการด้านสติปัญญาของเพียเจต์ ในขั้นการคิดอย่างมีแบบแผน (Formal Operation) ซึ่งในช่วงนี้วัยรุ่นจะสามารถคิดเกี่ยวกับตนเองได้ มีความเด่นชัดในการประเมินตนเอง และจากความเด่นชัดในการประเมินตนเองนี้ทำให้วัยรุ่นเริ่มสร้างข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สำรวจความรู้สึกและความเชื่อผ่านประสบการณ์ที่เขาได้ประสบมา เกิดการเปรียบเทียบตนเองที่เป็นอยู่กับตนในอุดมคติ รวมถึงการเปรียบเทียบตนกับผู้อื่นด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในช่วงนี้วัยรุ่นจะมีอัตมโนทัศน์ที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคล เพราะบุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามความเชื่อ ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง หากบุคคลมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก คือ ประเมินตนเองในทางบวก มองเห็นคุณค่าในตนเอง นับถือตนเอง ยอมรับและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง พฤติกรรมที่แสดงออกมาก็จะเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมและเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ แต่ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลมีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองในทางลบ คือ ประเมินตนเองในทางลบ มองตนเองด้อยค่าไร้ค่า

ไม่ยอมรับตนเอง มองตนเองไม่มีความสามารถ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และเป็นปัญหา (พรรณี เจนจิต, 2533)

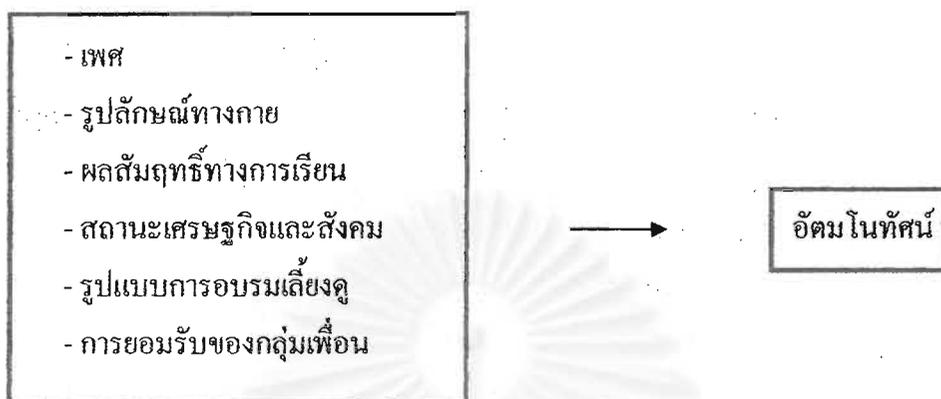
การที่วัยรุ่นจะมีอัตมโนทัศน์ไปในทิศทางใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ ประสบการณ์ สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัวซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นทั้งสิ้น ซึ่ง Shavelson (Shavelson, Hubner, & Stanton, 1976 cited in Steinberg, 1996) และ Marsh (Marsh, Byrne, & Shavelson, 1988 cited in Steinberg, 1996) ได้แบ่งโครงสร้างของ อัตมโนทัศน์ออกเป็น 2 มิติใหญ่ๆ คือ อัตมโนทัศน์เกี่ยวกับวิชาการ (Academic Self-concept) และอัตมโนทัศน์ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการ (Non-academic Self-concept) ซึ่งแสดงรายละเอียดตาม แผนผัง ตารางที่ 1.1 ดังนี้

ตารางที่ 1.1 โครงสร้างของอัตมโนทัศน์

แหล่งที่มา : Shavelson et al. (Shavelson et al., 1976 cited in Steinberg, 1996)

เมื่อศึกษาถึง โครงสร้างของอัตมโนทัศน์แล้วทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง โดยพิจารณาคัดเลือกปัจจัยที่มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยสนับสนุนว่ามีความเกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ ดังนี้

มีการศึกษามากมายที่สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่าง อัตมโนทัศน์กับปัจจัยที่ผู้วิจัยคัดสรรไว้ ดังเช่น ผลงานวิจัยของ Broverman (Broverman, 1972 cited in Burns, 1979) ได้สนับสนุนปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านเพศกับอัตมโนทัศน์ว่า เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะรวบรวมแง่มุมของผู้หญิงในด้านลบ (เช่น การยอมตาม การไม่มีความสามารถ) มากกว่าด้านบวก (เช่น ความอบอุ่น, การแสดงออก) ตรงกันข้ามกับเพศชายซึ่งมีแนวโน้มที่จะรวบรวมแง่มุมของผู้ชายในด้านบวกมากกว่า ทำให้วัยรุ่นหญิงมีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองในทางบวกน้อยกว่า วัยรุ่นชาย

ส่วนงานวิจัยของ Bruch (Bruch, 1958 cited in Hurlock, 1978) ก็ได้สนับสนุนปัจจัยทางด้านรูปลักษณ์ทางกายว่ามีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์เช่นกัน ซึ่งการศึกษาพบว่าคนที่มีลักษณะอ้วนมากหรือผอมมาก สูงมากหรือเตี้ยมากจนผิดปกติไปจากมาตรฐาน จะทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกไม่มั่นใจในตนเอง อยากรู้สึกมีปมด้อย และถอนตัวจากสังคมไปในที่สุด ซึ่งความรู้สึกต่อตนเองเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพโดยรวมของบุคคลนั้นๆ และการศึกษาของ จันทร์เพ็ญ โชติศิริ (2532) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และการปรับตัวทางสังคมของวัยรุ่นหญิงที่กลุ่มเพื่อนยอมรับว่าสวย พบว่าวัยรุ่นหญิงที่กลุ่มเพื่อนยอมรับว่าสวยจะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวกสูงคล้ายเช่นกัน

นอกจากนั้น Trusty, Peck & Mathews (1994) ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในทางลบ และมีการยอมรับตนเองในทางลบด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Robinson & Breslar (1996) เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นพบว่า วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมองตนเองไม่มีคุณค่า และมีปัญหาทางด้านพฤติกรรมและนิสัยใจคอ ซึ่งผลของงานวิจัยนี้ได้สนับสนุนปัจจัยทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์

Trusty et al. (1994) ยังได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอึดม โนทส์น อีกปัจจัยหนึ่ง นั่นก็คือ ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจและสังคม พบว่าวัยรุ่นที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำจะมี ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในทางลบและมีการรับรู้ตนเองในทางลบด้วย ในทางกลับกันสถานะเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัวอาจจะส่งผลต่ออึดม โนทส์นที่ต่างกันออกไปได้ ตัวอย่างเช่น ในการศึกษา นักเรียนเกรด 11 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนใน North Carolina ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าเด็กผู้หญิงที่มาจากสถานะเศรษฐกิจและสังคมสูง จะมีอึดม โนทส์นต่ำกว่าเด็กที่มาจากสถานะ เศรษฐกิจและสังคมในระดับปานกลางหรือต่ำ เนื่องจากนักเรียนที่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคมสูง จะมีความรู้สึกกดดันในการที่จะต้องมียสถานะที่เหนือกว่าเพื่อนทั้งด้านการเรียน ความดึงดูดทางร่างกาย กิจกรรมทางสังคมและอื่นๆ ดังนั้นหากเด็กรู้สึกว่าคุณเองคือในอันหนึ่งอันใดจะส่งผลให้เด็ก มีอึดม โนทส์นต่ำลงได้ (Richman, Clark, & Brown, 1985 cited in Rice, 1996)

ส่วนปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองนั้นก็พบว่า มีความสัมพันธ์กับอึดม โนทส์น เช่นกัน ดังการศึกษาของ Coopersmith (Coopersmith, 1967 อ้างถึงใน นุชถลา โรจนประภาพรรณ, 2541) ซึ่งการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับความอบอุ่นจากการดูแลสนับสนุน ให้กำลังใจและ ได้รับเสรีภาพ ในการกระทำ รวมถึงการดูแลและเมียบกกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ใช้ปกครองและจัดการกับเด็กภายใต้ความมี อิศระตามที่พ่อแม่กำหนด จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาอึดม โนทส์นในทางบวกและพัฒนาความรู้สึก มีคุณค่าในตนเองได้

ปัจจัยด้านการยอมรับของกลุ่มเพื่อนนั้น พรณี เจนจิต(2533) ได้กล่าวไว้ว่าหากวัยรุ่นได้รับการ ยอมรับจากกลุ่มเพื่อนในฐานะเป็นผู้นำจะทำให้วัยรุ่นพัฒนาความมั่นใจในตนเอง มีลักษณะมั่นคง มีความภาคภูมิใจ ซึ่งวัยรุ่นที่มีลักษณะเป็นมิตร มีความมั่นใจในตนเองนี้จะมีเพื่อนมาก ยิ่งกว้างขวาง ในหมู่เพื่อนเท่าใดก็ยิ่งทำให้วัยรุ่นพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองเท่านั้น ในทางตรงกันข้ามสำหรับ วัยรุ่นที่ไม่กว้างขวางในหมู่เพื่อนก็จะเกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ อิจฉาเพื่อนที่เป็นที่ยอมรับ มีอารมณ์ ขุ่นมัว หงุดหงิด โมโหง่าย และรู้สึกว่าเพื่อนๆ ไม่เป็นมิตรกับตน ความรู้สึกต่างๆ เหล่านี้ทำให้ยากที่จะ พัฒนาดตนเองให้เป็นที่ยอมรับซึ่งทำให้วัยรุ่นพยายามแยกตนเองออกจากกลุ่ม

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ามีความน่าสนใจอย่างยิ่งที่จะ ได้ทำการศึกษาและวิจัยถึง ความสัมพันธ์ของอึดม โนทส์นและปัจจัยคัดสรรต่างๆกับวัยรุ่นตอนกลาง เนื่องจากวัยรุ่นนี้เป็นวัยที่ มีการรับรู้ตนเองใหม่ในสถานะที่เปลี่ยนไป รวมทั้งยังเป็นวัยที่กำลังค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากที่จะช่วยทำให้เราทราบว่า ปัจจัยทางด้านเพศ รูปลักษณ์ทางกาย การยอมรับของกลุ่มเพื่อน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู สถานะเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์กับอึดม โนทส์นของวัยรุ่นไทยในทิศทางใดและมีความ เกี่ยวข้องกันมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษา พัฒนา และส่งเสริม อึดม โนทส์นของวัยรุ่น ให้เป็นไปในทางที่ดีและมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมต่อไป

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัยรุ่น

พัฒนาการทางร่างกายของวัยรุ่น

ความหมาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ว่า “วัยรุ่น” หมายถึง เป็นวัยย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาว

สุชา จันทน์เอม (2536) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ว่า “วัยรุ่น” หมายถึง วัยที่เข้าสู่พัฒนาการทางเพศอย่างสมบูรณ์และพร้อมที่จะเป็นพ่อแม่คนได้

Hurlock (Hurlock, 1978 อ้างถึงใน สุชา จันทน์เอม, 2536) กล่าวว่า คำว่า “วัยรุ่น” ตรงกับคำว่า “Adolescence” ในภาษาอังกฤษ หมายความว่า ถึงขั้นเวลาที่เด็กจะพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาและสังคม เด็กในวัยนี้จะค่อยๆ เปลี่ยนแนวความคิด ความเชื่อ และเจตคติสมัยเด็กๆ ไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่และมักถือค่านิยมตามสิ่งแวดล้อมของตนเองมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

การประชุมองค์การอนามัยโลกในเรื่องการตั้งครรภ์และการทำแท้งในวัยรุ่นเมื่อปี ค.ศ. 1974 (World Health Organization, 1987 อ้างถึงใน นุชลดดา โรจนประภาพรรณ, 2541) ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า “วัยรุ่น” หมายถึงช่วงชีวิตซึ่ง

1. มีพัฒนาการด้านร่างกายตั้งแต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศจนกระทั่งถึงมีวุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์
2. มีพัฒนาการทางด้านจิตใจโดยเปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่
3. เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพการพึ่งพาทางเศรษฐกิจไปสู่การพึ่งตนเอง

การแบ่งระยะของวัยรุ่น

ระยะของวัยรุ่นมีผู้แบ่งไว้หลายลักษณะ ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence)

เด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 13 – 15 ปี

เด็กชายจะมีอายุระหว่าง 15 – 17 ปี

2.วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence)

เด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 15 – 18 ปี

เด็กชายจะมีอายุระหว่าง 17 – 19 ปี

3.วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence)

เด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 18 – 21 ปี

เด็กชายจะมีอายุระหว่าง 19– 21 ปี

จากการแบ่งระยะของวัยรุ่นดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า เพศชายและหญิงมีการเจริญเติบโตต่างกัน เด็กชายจะมีการเจริญเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นช้ากว่าเด็กหญิงประมาณ 2 ปี ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกล่าวถึง วัยรุ่นตอนกลาง หมายถึง บุคคลที่มีอายุในช่วงระหว่าง 15 – 18 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 เท่านั้น

ระยะแรกรุ่น

ระยะแรกรุ่น หรือ Puberty มาจากภาษาละตินว่า Pubertus แปลว่า “ผู้ใหญ่” หมายถึง ช่วงเวลาในการเริ่มมีความสามารถในการสืบพันธุ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางชีววิทยาภายในร่างกายเกิดขึ้นทั้งในเพศหญิงและเพศชาย

สิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนในการเปลี่ยนแปลงในระยะเริ่มรุ่นมีดังนี้

(Marshall, 1978 cited in Steinberg, 1996)

- 1.มีการเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็วทั้งด้านน้ำหนักและส่วนสูง
- 2.มีพัฒนาการของลักษณะทางเพศในขั้นปฐมภูมิ (Primary sex characteristics) คือ มีพัฒนาการของฮอร์โมนเพศ ต่อมเพศ นั่นก็คือ อัณฑะในเพศชายและรังไข่ในเพศหญิง
- 3.มีพัฒนาการของลักษณะทางเพศในขั้นทุติยภูมิ (Secondary sex characteristics) ซึ่งเป็นการพัฒนาเกี่ยวกับอวัยวะสืบพันธุ์ หน้าอก หน้าตา ขนตามร่างกายและพัฒนาการเกี่ยวกับกระดูกเสียง เป็นต้น
- 4.มีการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนในร่างกาย โดยเฉพาะปริมาณและสัดส่วนของไขมัน และกล้ามเนื้อ
- 5.มีการเปลี่ยนแปลงของระบบการเคลื่อนไหวและการหายใจ ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มความแข็งแรงและความอดทน

การเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เกิดจากระบบประสาทส่วนกลางและต่อมไร้ท่อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะปรากฏให้เห็นจากการเปลี่ยนแปลงภายนอกในร่างกาย

ระบบต่อมไร้ท่อ

ระบบต่อมไร้ท่อ เป็นตัวผลิต ฮอร์โมน และควบคุมระดับฮอร์โมนในร่างกาย เมื่อร่างกายได้รับการกระตุ้น ฮอร์โมนจะส่ง “คำสั่ง” ไปยังเซลล์ต่างๆ ในร่างกายและเซลล์ต่างๆ ในร่างกายก็จะรับ “ข้อความ” จากฮอร์โมนนั้นๆ

เมื่อเข้าสู่ระยะแรกรุ่น ระบบต่อมไร้ท่อจะมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะต่อมพิทูอิทารี (ควบคุมระดับฮอร์โมนต่างๆ ไปในร่างกาย) ไฮโปทาลามัส (เป็นส่วนของสมองที่ควบคุมต่อมพิทูอิทารี) และต่อมเพศ (ในเพศชายคือลูกอัณฑะ ในเพศหญิงคือรังไข่) ซึ่งต่อมเพศจะผลิตฮอร์โมนเพศชาย คือ แอนโดรเจน และฮอร์โมนเพศหญิง คือ เอสโตรเจน ซึ่งฮอร์โมนทั้ง 2 เพศนี้จะมีอยู่ในทั้งเพศหญิงและเพศชายมาแต่กำเนิด แต่ในช่วงวัยแรกรุ่นเพศชายจะผลิตฮอร์โมนแอนโดรเจนเพิ่มมากกว่าฮอร์โมนเอสโตรเจน และเพศหญิงจะผลิตฮอร์โมนเอสโตรเจนเพิ่มมากกว่าฮอร์โมนแอนโดรเจน

การเข้าสู่ระยะแรกรุ่นในร่างกายมิได้มีการผลิตฮอร์โมนตัวใหม่เพิ่มหรือพัฒนาระบบใหม่ๆ ขึ้น แต่จะมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของระดับฮอร์โมนบางชนิดที่มีมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งระดับฮอร์โมนที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ มีผลทำให้พฤติกรรมและลักษณะทางร่างกายของวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น ฮอร์โมนบางชนิดในวัยรุ่นจะไปกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการของลักษณะทางเพศขั้นทุติยภูมิ การพัฒนาขนตามร่างกาย การกระตุ้นให้เกิดแรงขับทางเพศ เป็นต้น

ผลของการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระดับฮอร์โมนของต่อมไร้ท่อ มีผลทำให้ในช่วง 4 ปีแรกของวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ซึ่งร่างกายจะดูเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น โดยทั่วไปวัยรุ่นจะมีความสูงเพิ่มขึ้นประมาณ 2 นิ้ว และมีการพัฒนาสัดส่วนแบบผู้ใหญ่

การเพิ่มฮอร์โมนไทรอยด์และแอนโดรเจน ทำให้ร่างกายเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านน้ำหนักและส่วนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เด็กชายจะมีการเจริญเติบโตประมาณ 4.1 นิ้ว (10.5 ซม.) ต่อปี และเด็กหญิงประมาณ 3.5 นิ้ว (9.0 ซม.) ต่อปี (Tanner, 1972 cited in Steinberg, 1996) ซึ่งการเจริญเติบโตนี้เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของกล้ามเนื้อและไขมันด้วย โดยในเพศชายจะมีการพัฒนากล้ามเนื้อมากกว่าเพศหญิง ส่วนในเพศหญิงจะมีการสะสมไขมันมากกว่าเพศชาย และในช่วงวัยรุ่นตอนปลายวัยรุ่นชายจะมีสัดส่วนระหว่างกล้ามเนื้อกับไขมันเป็น 3:1 ส่วนในวัยรุ่นหญิงมีสัดส่วนประมาณ 5:4 สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการพัฒนาความแตกต่างระหว่างเพศ

ในด้านสัดส่วน วัยรุ่นตอนต้นหรือวัยแรกรุ่นจะเริ่มมีสัดส่วนทางร่างกายปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้น แขนขาจะเติบโตอย่างรวดเร็วกว่าส่วนอื่น ส่งผลให้วัยรุ่นตอนต้นมีรูปร่างท่าทางที่เก้งก้าง รุ่มร่าม ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคที่ทำให้เกิดความไม่สัมพันธ์กันของร่างกายได้

ขนาด สมรรถภาพของหัวใจและปอดก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน คือ หัวใจและปอดจะแข็งแรงขึ้น โดยในช่วงท้ายของระยะแรกรุ่น วัยรุ่นชายจะมีหัวใจและปอดแข็งแรงกว่า มีขนาดใหญ่กว่าระบบความดันโลหิตสูงกว่า ระดับการเต้นของหัวใจสูงกว่า มีระบบการไหลเวียนออกซิเจนในเลือดดีกว่า และมีเซลล์เม็ดเลือดแดงมากกว่าเพศหญิง (Petersen & Taylor, 1980 cited in Steinberg, 1996)

ส่วนโครงสร้างทางร่างกายในส่วนอื่นๆ เช่นสมองจะมีขนาดและโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการเจริญเติบโตของสมองอย่างเต็มที่

การบรรลุมิติภาวะทางเพศ

การบรรลุมิติภาวะทางเพศในวัยรุ่นชาย

ในเพศชาย ลักษณะทางเพศขั้นทุติยภูมิจะมีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน วัยรุ่นจะเริ่มมีขนขึ้นบนใบหน้า ในช่วงแรกจะเริ่มขึ้นที่บริเวณเหนือริมฝีปากและพัฒนาจนเกิดมีเคราที่แก้มและใต้ปากล่าง จากนั้นจะเริ่มมีขนด้านข้างและใต้คางเป็นลำดับ ส่วนขนตามร่างกายจะพัฒนามาเป็นอันดับสุดท้าย ในด้านการเปลี่ยนแปลงของผิวหนังจะมีลักษณะหยาบขึ้น โดยเฉพาะช่วงแขนและต้นขา มีพัฒนาการของต่อมเหงื่อเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดสิว ผิวหนังแตก และมีการเพิ่มน้ำมันบนผิวหนัง ส่วนเรื่องของเสียงนี้วัยรุ่นชายจะมีเสียงแตกในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

นอกจากนี้ยังมีการเจริญเติบโตของลูกอัณฑะ กูดอัณฑะ และองคชาติ ซึ่งจะขยายใหญ่ขึ้นและมีพัฒนาการของการหลั่งน้ำกาม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากองคชาติเติบโตเต็มที่แล้ว 1 ปี และเมื่อวัยรุ่นชายเริ่มมีการหลั่งน้ำกามเกิดขึ้นครั้งแรก จะถือว่าเด็กวัยรุ่นชายบรรลุมิติภาวะทางเพศ

การบรรลุมิติภาวะทางเพศในวัยรุ่นหญิง

ลำดับพัฒนาการของลักษณะทางเพศขั้นทุติยภูมิในเพศหญิงนั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าวัยรุ่นชาย สิ่งแรกที่เป็นสัญลักษณ์ในการแสดงถึงการบรรลุมิติภาวะของวัยรุ่นหญิงคือ การมีหน้าอกหรือที่เรียกว่า หน้าอกแตกพาน ส่วนพัฒนาการการมีขนในที่ลับจะพัฒนาเป็นลำดับขึ้นเหมือนกับเพศชายทั่วไป คือ เริ่มจากมีขนบางๆ อ่อน จนถึงมีขนหนา หยิก หยาบและมีสีเข้มขึ้น

สำหรับการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกายจะเป็นการแสดงถึง พัฒนาการของความสามารถในการสืบพันธุ์นั่นคือการเปลี่ยนแปลงของมดลูก ช่องคลอด และอื่นๆที่เกี่ยวกับระบบสืบพันธุ์ ส่วนประจำเดือนจะเกิดขึ้นในช่วงท้ายของพัฒนาการ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องนักถ้าจะกล่าวว่าการมีประจำเดือนเป็นตัวบ่งชี้การเริ่มเข้าสู่ระยะแรกๆของวัยรุ่นหญิง เนื่องจากพัฒนาการการเริ่มเข้าสู่ระยะแรกๆนั้นมีมาก่อนการมีประจำเดือนนานพอสมควร แต่ระบบสืบพันธุ์จะมีความสมบูรณ์เมื่อวัยรุ่นหญิงมีประจำเดือนมาแล้วหลายๆ ครั้ง ซึ่งโดยทั่วไปการผลิตไข่จากรังไข่ของเพศหญิงจะมีตามมาหลังจากมีประจำเดือนมาแล้วประมาณ 2 ปี (Hafetz, 1976 cited in Steinberg, 1996)

การเข้าสู่ระยะแรกๆสามารถเกิดขึ้นได้เร็วที่สุดเมื่ออายุประมาณ 8 ปีในเพศหญิง และประมาณ 9.5 ปีในเพศชาย หรืออย่างช้าอายุประมาณ 13 ปีในเพศหญิง และอายุ 13.5 ปีในเพศชาย ซึ่งในเพศหญิงระยะเวลาในการเริ่มเข้าสู่ระยะเริ่มรุ่นจนกระทั่งถึงการบรรลุมิติภาวะทางเพศนั้น อาจจะใช้เวลาดังกล่าวเพียง 2 ปี หรืออาจจะใช้เวลายาวนานถึง 6 ปี เมื่อเทียบกับเพศชายแล้ว จะใช้เวลาประมาณ 2-5 ปี

จะเห็นได้ว่า วัยรุ่นจะมีการบรรลุภาวะทางเพศในเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งบางคนอาจจะบรรลุภาวะทางเพศเร็วและบางคนอาจจะบรรลุภาวะทางเพศช้ากว่าก็ได้

ความแตกต่างของจุดกำเนิดและระยะเวลาของการเข้าสู่ระยะแรกรุ่นของแต่ละบุคคล ส่วนใหญ่มีผลมาจากปัจจัยทางพันธุกรรม ซึ่งลักษณะทางพันธุกรรมจะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มในการพัฒนาตามลำดับที่แน่นอนและมีจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่ระยะแรกรุ่นที่แน่นอน แต่ภายในขอบเขตของช่วงอายุที่แน่นอนนั้น สิ่งแวดล้อมก็เป็นตัวแปรสำคัญในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อการบรรลุภาวะทางเพศก็คือ อาหารและสุขภาพ ระยะแรกรุ่นจะเริ่มขึ้นเร็วกว่าในบุคคลที่ได้รับสารอาหารที่ดีกว่า ในทำนองเดียวกัน บุคคลที่เข้าสู่ระยะแรกรุ่นช้ากว่า จะเป็นบุคคลที่มีประวัติขาดแคลนสารอาหาร เจ็บไข้ได้ป่วยในช่วงวัยเด็กมากกว่าเช่นกัน ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่า จุดกำเนิดและระยะเวลาของการบรรลุภาวะทางเพศ เป็นผลผลิตของปฏิสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั่นเอง

การเข้าสู่ระยะแรกรุ่นมีผลต่อสภาวะจิตสังคมเป็นวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไป นั่นคือ การบรรลุภาวะทางร่างกายมีผลต่อการเกิดภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเองและพฤติกรรมของวัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่นจะมีผลต่อการเกิดพฤติกรรมใหม่ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้ปกครองและบุคคลรอบข้าง ทำให้วัยรุ่นต้องปรับพฤติกรรมและภาพลักษณ์ของตนเองใหม่ เช่น วัยรุ่นหญิงจะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากเพื่อนค่างเพศมากขึ้น ทำให้วัยรุ่นหญิงเริ่มตระหนักว่าตนเองควรตอบสนองและเตรียมตัวอย่างไร ซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนอกจากจะเกิดจากปฏิกิริยาของบุคคลในสังคมแล้ว สื่อทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและสื่ออื่นๆ ที่บรรยายถึงลักษณะวัยรุ่นก็มีผลต่อภาพลักษณ์และความคาดหวังที่เกี่ยวข้องกับการเป็นหนุ่มสาวของวัยรุ่นเช่นกัน

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

คนส่วนใหญ่กล่าวว่าวัยรุ่น “เก่งกว่า” เด็ก นั่นก็เพราะวัยรุ่น “รู้” และมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้ข้อมูลใหม่ๆ นอกจากนี้วัยรุ่นยังมี “การคิด” ในลักษณะที่กว้าง มีประสิทธิภาพ และมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ซึ่งความสามารถในการคิดของวัยรุ่นนี้สามารถสรุปได้เป็น 5 ข้อหลัก (Steinberg, 1996) ดังนี้

1. วัยรุ่นมีความสามารถในการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นไปได้มีขอบเขตการคิดถึงความเป็นจริงมากขึ้น
2. วัยรุ่นสามารถคิดในเรื่องที่เป็นนามธรรมได้มากขึ้น
3. วัยรุ่นสามารถคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนมากขึ้น
4. วัยรุ่นสามารถคิดได้หลายมิติ ไม่จำกัดเฉพาะทางใดทางหนึ่ง
5. วัยรุ่นสามารถมองถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น

ในช่วงวัยเด็ก เด็กจะมีลักษณะการคิดเฉพาะในสิ่งที่มองเห็นและเกิดขึ้นจริงแต่สำหรับวัยรุ่นนั้น จะไม่มองเฉพาะเหตุการณ์ที่เป็นรูปธรรม แต่วัยรุ่นจะมองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความเป็นไปได้จากหลากหลายทิศทาง และจะสามารถคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้มากขึ้น สามารถอธิบายสิ่งต่างๆ อย่างเป็นระบบและสามารถเปรียบเทียบสิ่งที่มองเห็น กับสิ่งที่น่าจะเป็นได้มากกว่า

ดังเช่นการศึกษาของ Elkind, Barocas, & Rosenthal (Elkind et al., 1968 cited in Steinberg, 1996) ซึ่งได้ให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดลองแก้ปัญหาการ์ด 4 ใบ ที่มีสีแดง น้ำเงิน เหลือง เขียว โดยใช้สัญลักษณ์ R B Y G แทนคำตอบ โดยให้กลุ่มตัวอย่างหาความเป็นไปได้ในการจับคู่การ์ด 4 ใบไม่ให้ซ้ำกัน พบว่าวัยรุ่นจะมีการจัดการกับการ์ดอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการ์ด 0 ใบ จากนั้นจึงผสมการ์ด 1 ใบ (R B Y G) ผสมการ์ด 2 ใบ (RB RY RG BY BG YG) จากนั้นจึง ผสมการ์ด 3 ใบ (RBY RBG RYG BYG) และท้ายสุดคือการผสมการ์ด 4 ใบ (RBYG) วัยรุ่นจะคิดถึงความเป็นไปได้อย่างกว้างขวางภายในใจ ซึ่งระบบการคิดนี้แสดงให้เห็นถึงความคิดที่ก้าวหน้าของวัยรุ่น และการคิดถึงความเป็นไปได้นี้ มิได้จำกัดเฉพาะเหตุการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ที่พิสูจน์ได้จริงเท่านั้น แต่วัยรุ่นยังมีความสามารถในการจินตนาการและอภิปรายในมุมมองอื่นๆ ด้วย ดังจะเห็นได้จาก ความขัดแย้งทางความคิดของวัยรุ่นกับผู้ใหญ่เกิดจากความสามารถในการคิดถึงความเป็นไปได้ในหลายทิศทางนั่นเอง

นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความสามารถในการคิดถึงความเป็นไปได้ โดยการตั้งสมมติฐาน หรือที่เรียกว่า if - then thinking ด้วย ซึ่งการคิดลักษณะนี้ วัยรุ่นต้องมองไปไกลถึงผลของความ เป็นไปได้ นั่นคือ การคิดผ่านสมมติฐานนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนในการกระทำและการ มองเห็นเหตุผลของการกระทำนั้นในอนาคต

นอกจากนี้ Piaget (Inhelder & Piaget, 1958 cited in Steinberg, 1996) ยังได้กล่าวถึง พัฒนาการทางสติปัญญาว่า พัฒนาการทางสติปัญญาเริ่มจากการที่เด็กซึมซับเอาประสบการณ์ จากสิ่งแวดล้อม (Assimilation) และนำมาปรับเข้าสู่โครงสร้างทาง ความคิดของตน (Accommodation) จนเกิดความสมดุลของทั้งสองโครงสร้าง โดยในช่วงวัยทารก เด็กจะมองว่าตนเองเป็นสัญลักษณ์ของ โลกที่เขาอยู่ จากนั้นเด็กจะค่อยๆ พัฒนาสู่ขั้นตอนของการใช้เหตุผลมากขึ้น ซึ่งในช่วงท้ายของขั้น การคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operation) เด็กจะเข้าใจถึงหลักเหตุผลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การแก้ปัญหาในหลายรูปแบบ สามารถจัดหมวดหมู่ จัดลำดับ และแจกแจงจำนวนซึ่งเป็นพัฒนาการ ทางความคิดในระดับที่ซับซ้อนมากขึ้น

Inhelder & Piaget (Inhelder & Piaget, 1958 cited in Steinberg, 1996) ได้ทำการวิจัยกับเด็ก เกี่ยวกับพัฒนาการทางการคิด โดยโจทย์จะมีสารเคมีที่ต่างกันบรรจุอยู่ใน หลอดทดลองจำนวน 5 หลอด และผลลัพธ์ของการทดลองคือ ของเหลวสีเหลือง คำถามคือ ให้เด็กค้นหาวางจะต้องผสมสารเคมีอย่างไร จึงจะได้ของเหลวสีเหลืองนั้น

ผลการทดลองพบว่า กลุ่มตัวอย่างอายุ 10 ปี จะทำการผสมสารเคมีเข้าด้วยกันไปเรื่อยๆ จนกว่าจะพบสิ่งที่ต้องการ โดยไม่มีระบบในการคิด และเด็กไม่สามารถบอกได้ถึงหลักในการผสมสารเคมีนั้นๆ ส่วนกลุ่มตัวอย่างอายุ 15 ปี ซึ่งได้ทำการทดลองเช่นเดียวกัน พบว่าเด็กวัยนี้แก้ปัญหาโดยการผสมสารเคมีจากหลอดทดลองอย่างเป็นระบบ ดังนี้ 1+2, 1+3, 1+4,...ซึ่งในที่สุดจะได้ผลลัพธ์อย่างที่ต้องการและสามารถบอกหลักในการผสมสารต่างๆ ได้

จากการทดลองนี้จะเห็นได้ว่า ความคิดของเด็กในช่วงพัฒนาการขั้นการคิดแบบรูปธรรม จะแตกต่างจากการคิดของเด็กในช่วงพัฒนาการขั้นการคิดอย่างมีแบบแผน ซึ่งความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ เด็กอายุ 10 ปี จะแก้ปัญหาโดยพยายามผสมสารเคมีต่างๆ เพื่อให้ผลที่แท้จริงปรากฏ ซึ่งเป็นการคิดแบบรูปธรรม ในทางตรงกันข้ามเด็กอายุ 15 ปี จะเริ่มใช้จินตนาการเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของเหตุผล แล้วจึงพยายามทดลองอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งเป็นความสามารถในการใช้สมมติฐานในการคิดพิจารณาลำดับขั้นความเป็นไปในการผสมสารเคมีก่อน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประสิทธิภาพในการคิด การแจกแจงลำดับ และการแทนที่ ซึ่งเพียเจต์เรียกว่า การวินิจฉัยอย่างมีเหตุผล เป็นการหาผลที่เกิดจากสมมติฐาน ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องปฏิบัติให้เห็นจริง แต่เป็นการสร้างลักษณะของความเป็นไปได้นั่นเอง

เมื่อวัยรุ่นมีการคิดอย่างเป็นระบบแล้ว การคิดอย่างเป็นนามธรรมซึ่งเป็นพัฒนาการทางสติปัญญาที่สำคัญของวัยรุ่นก็จะตามมา จะเห็นได้ว่า ในวัยเด็กความคิดของเด็กจะเป็นรูปธรรม มีขอบเขตเฉพาะเหตุการณ์ที่สังเกตเห็นได้ ซึ่งแตกต่างกับวัยรุ่นที่มีมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมมากกว่า

ดังเช่นการทดลองของ Sternberg & Nigro (Sternberg & Nigro, 1980 cited in Steinberg, 1996) ได้ศึกษาความเข้าใจลักษณะของเหตุผลที่เป็นนามธรรมจากการเล่นคำ พบว่าเด็กมีแนวโน้มที่จะเน้นคำที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะรูปธรรม และหาความเกี่ยวข้องที่คล้ายกันมากกว่าที่จะอาศัยหลัก นามธรรม

ให้พิจารณา คำต่อไปนี้

พระอาทิตย์ : พระจันทร์ :: จั๋งนอน : ?

ก. ดาว ข. เตย ค. ต้น ง. กลางคืน

คำตอบที่ดีที่สุด ใน 4 ตัวเลือกนี้ คือ “ต้น” แต่เด็กมีแนวโน้มที่จะตอบว่า “เตย” หรือ “กลางคืน” มากกว่าเมื่อนำมาสัมพันธ์กับคำว่า “จั๋งนอน” เนื่องจากเด็กยังไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเหตุผลที่เป็นนามธรรมได้ จนกระทั่งวัยรุ่นซึ่งจะสามารถมองเห็นความแตกต่างของนามธรรมที่เป็นหลักภายใต้คำอุปมานั้น โดยสามารถมองเห็นหลักของการมองคำตรงกันข้าม และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

การคิดแบบนามธรรมของวัยรุ่นนี้มีผลต่อการคิดทางสังคมของวัยรุ่นด้วย วัยรุ่นจะมีความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ความเชื่อ ปรัชญา จริยธรรม ซึ่งเป็นหัวข้อที่เป็นแนวคิดแบบนามธรรมก่อให้เกิด ความศรัทธา ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ รวมถึงการมีเพื่อนของวัยรุ่น ซึ่งแนวคิดทางสังคมนี้เราเรียกว่า Social Cognition ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการคิดแบบนามธรรมของวัยรุ่น

นอกจากนี้การคิดเกี่ยวกับการคิดของตนเอง หรือที่เรียกว่า อภิปินญา (Metacognition) เป็นความสามารถในการควบคุมกิจกรรมทางความคิดของบุคคลในระหว่างขั้นตอนการคิด เช่นการประเมินความเข้าใจในบางสิ่งที่อ่านก่อนที่จะยื่นหน้าต่อไปเป็นต้น (Steinberg, 1996)

วัยรุ่นสามารถอธิบายกระบวนการคิดที่พวกเขาใช้ได้ เช่นในการคิดแก้ปัญหาเกี่ยวกับการ์ด 4 ใบ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น วัยรุ่นสามารถอธิบายขั้นตอนในการจัดการอย่างเป็นระบบได้ (เช่น “อันดับแรกฉันจะหาทางที่เป็นไปได้ 1 หลักก่อน จากนั้นฉันก็จะหาที่เป็นคู่ที่แตกต่างกัน ...”)

นอกจากนั้น ความสามารถในการคิดเกี่ยวกับการคิดยังทำให้วัยรุ่นมีการเพิ่มการทบทวนความเป็นไปได้ การตระหนักถึงตนเองและการใช้เหตุผลของวัยรุ่นด้วย นั่นคือ เมื่อวัยรุ่นมีการคิดทบทวนก็จะทำให้เขาคิดถึงความรู้สึกของตนเอง เมื่อตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองวัยรุ่นก็จะคิดว่าผู้อื่นจะคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างไร เมื่อวัยรุ่นใช้เหตุผลในการคิดในขั้นตอนต่างๆ แล้ว เขาก็จะย้อนกลับมาคิดเกี่ยวกับความคิดของตนเองอีกครั้ง ซึ่งขั้นตอนต่างๆ เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเติบโตทางจิตของวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นเริ่มสำรวจตนเองและพยายามค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง

แต่การที่บุคคลมีความสามารถทบทวนความคิดของตนเอง อาจจะนำไปสู่ช่วงเวลาของการซึมซับตนเองสูงสุด ซึ่งก่อให้เกิด “การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง” (Egocentrism) ได้ (Elkind, 1967 cited in Steinberg, 1996) ซึ่งการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของวัยรุ่น เป็นผลทำให้เกิดปัญหาทางความคิด 2 ทาง อันดับแรกคือการเกิดผู้ชมในจินตนาการ (Imaginary Audience) เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับการตระหนักถึงตนเอง ซึ่งวัยรุ่นจะจินตนาการว่าพฤติกรรมของเขาจะเป็นจุดเด่นที่ทำให้ทุกคนหันมามองและเอาใจใส่ตน และปัญหาอันที่สอง คือการเชื่อตนเอง (Personal Fable) การที่บุคคลมีการเชื่อตนเองจะเกี่ยวข้องกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยพวกเขาจะคิดว่าประสบการณ์ของตนเป็นหนึ่งเดียว วัยรุ่นจะมั่นใจในการคิดของตนและคิดว่าไม่มีใครจะเข้าใจได้ (ซึ่งมักจะเป็นการหลอกตนเอง) ซึ่งทฤษฎีเกี่ยวกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางนี้จะยังคงแสดงต่อไปในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ (Goossens, Seiffge - Krenke, & Marcoen, 1992 cited in Steinberg, 1996)

นอกจากนี้ วัยรุ่นจะมองสิ่งๆ เดียวกันผ่านความคิดที่ซับซ้อนและหลากหลายมากกว่า ซึ่งความสามารถในการคิดที่หลากหลายนั้นนอกจากมีผลต่อความคิดที่เป็นวิชาการแล้ว ยังสามารถอธิบายถึงแนวคิดและพฤติกรรมทางสังคมด้วย เช่นการที่วัยรุ่นสามารถเข้าใจได้ว่าบุคลิกภาพของบุคคลมิได้มีเพียงด้านเดียว สถานการณ์ทางสังคมสามารถอธิบายได้ในแง่มุมที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับมุมมองของบุคคล ความคิดนี้ส่งผลให้วัยรุ่นเข้าใจถึงความซับซ้อนของการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น เช่น

ความสามารถในการมองหลากหลายมิติของวัยรุ่น จะทำให้พวกเขาเข้าใจถึงความหมายที่แท้จริงของผู้พูดได้ เช่นเมื่อมีคนพูดว่า “นี่เป็นการบรรยายที่น่าสนใจที่สุดเท่าที่เคยฟังมา” (ผู้พูดมุ่งจะสื่อความหมายตรงข้ามกับความเป็นจริง) วัยรุ่นจะสามารถรู้ได้ถึงการสื่อสารที่แท้จริงของผู้พูด โดยพิจารณาจากคำพูด ลักษณะการพูด และบริบทที่จะพูด ว่าผู้พูดหมายความว่าอย่างไรจริงๆ หรือไม่ ซึ่งต่างจากเด็กที่มีความยากลำบากในการจำแนกความหมายที่แท้จริงได้ และวัยรุ่นยังเชื่อว่าทุกอย่างเป็นความสัมพันธ์ที่แปรเปลี่ยนไปได้ตามบุคคลและสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าเด็กๆ มีแนวโน้มที่จะมองสิ่งต่างๆ ในแง่ลบเดียวไม่คำก้ำขา แต่วัยรุ่นจะเริ่มมีการวินิจฉัยความคิดเห็นนั้นๆ ก่อน และมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับ “ความจริง” นั้นว่าถูกต้องเสียทีเดียว เช่น ความเชื่อที่ผู้ปกครองบอกไว้ว่า “จริยธรรมของบุคคล คือการไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน” วัยรุ่นจะมองว่าไม่เป็นความจริงเสมอไป พวกเขาจะมองถึงความสัมพันธ์ของเหตุผลที่เปลี่ยนแปลงไปตามบุคคลและสิ่งแวดล้อมนั้นๆ

พัฒนาการทางจริยธรรม

จริยธรรม (Morality) มีความเกี่ยวข้องกับ คุณค่า ความศรัทธา คุณธรรมและความถูกต้องของแต่ละบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจที่ดีความชั่ว ซึ่ง Kohlberg (Kohlberg, 1976 cited in Steinberg, 1996) กล่าวว่า การจะตัดสินคนว่าดีหรือชั่วจะต้องอ้างอิงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความสามารถในการสัดกั้นอารมณ์ต่อสิ่งเข้าชวนใจ
2. จำนวนของการกระทำผิดที่มีผลมาจากการสัดกั้นอารมณ์ต่อสิ่งเข้าชวนใจ
3. การประเมินผลทางจริยธรรมตามมาตรฐานของแต่ละบุคคล

ขั้นตอนทางจริยธรรมตามแนวคิดของเพียเจต์

Piaget (Inhelder & Piaget, 1958 cited in Steinberg, 1996) ได้ศึกษาจริยธรรมกับเด็ก โดยผ่านการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการตัดสินบุคคลซึ่งมาจากกิจกรรมทางปัญญา โดยให้เด็กเปรียบเทียบความผิดของบุคคล 2 คน ซึ่งคนหนึ่งทำแก้วแตกจำนวน 15 ใบ โดยมีได้ตั้งใจ กับอีกคนหนึ่งที่ตั้งใจทำแก้วแตก จำนวน 1 ใบ

เด็กที่เล็กกว่าจะตัดสินความผิดโดยดูจากผลของการกระทำที่ปรากฏ โดยไม่ดูถึงเจตนาของการกระทำ เด็กจะตัดสินว่าบุคคลที่ทำแก้วแตกจำนวนมากกว่า ขโมยของจำนวนมากกว่า หรือเอาเงินไปจำนวนมากกว่า จะเป็นผู้กระทำผิดและสมควรได้รับการลงโทษมากกว่าบุคคลที่ตั้งใจทำแก้วแตกเพียงใบเดียว หรือขโมยของเพียงเล็กน้อย หรือเอาเงินไปเพียงเล็กน้อย

จากผลการศึกษานี้ เพียเจต์ได้แบ่งขั้นตอนทางจริยธรรมเป็น 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นแรก วัยเด็ก - อายุประมาณ 10 ปี เด็กมีการตอบสนองต่อพฤติกรรมที่ปรากฏผลให้เห็น ในขณะนั้นว่าพฤติกรรมที่ดีคือ พฤติกรรมที่แสดงออกแล้วทำให้เกิดความพึงพอใจ หรือได้รับการเสริมแรง และพฤติกรรมที่ไม่ดีคือพฤติกรรมที่แสดงออกแล้วทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ หรือได้รับการลงโทษโดยพิจารณาจากสิ่งที่เห็นภายนอก ซึ่งพ็อลเจต์ กล่าวว่า การตัดสินใจของเด็กมีความสัมพันธ์กับอำนาจการตัดสินใจของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กด้วย เขาจึงจัดลำดับขั้นตอนทางจริยธรรมในขั้นแรกว่าเป็นขั้นตอนของการได้รับการควบคุมจากผู้อื่น (Heteronomy)

ขั้นที่สอง เริ่มตั้งแต่อายุ 11 ปี จริยธรรมของเด็กวัยนี้จะเกิดจากการที่ผู้กระทำเชื่อว่ากฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคล กฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ความร่วมมือและการนับถือซึ่งกันและกันเป็นเรื่องสำคัญและคิดถึงแรงจูงใจของผู้กระทำ ซึ่งพ็อลเจต์จัดลำดับขั้นตอนทางจริยธรรมในขั้นนี้ว่าเป็นขั้นของการมีอิสรภาพในการปกครองตนเอง (Autonomy)

แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการตัดสินใจและการให้เหตุผลทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

Kohlberg (Kohlberg, 1969 cited in Steinberg, 1996) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมจากการกำหนดสถานการณ์ เพื่อจัดขั้นตอนทางจริยธรรมกับกลุ่มเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ในการตอบคำถาม ซึ่งเขาสามารถแบ่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมได้ตามตารางที่ 1.2 ดังนี้

ตารางที่ 1.2 ขั้นการตัดสินใจทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการตัดสินใจ	ระดับ
ระดับก่อนมีจริยธรรมอย่างเป็นเหตุเป็นผล	ระดับ 1 ระดับจริยธรรมของผู้อื่น ระดับ 2 ผลประโยชน์ของคนเป็นใหญ่
ระดับมีจริยธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์	ระดับ 3 การยอมรับของกลุ่ม ระดับ 4 ระเบียบระบบของสังคม
ระดับมีจริยธรรมอย่างมีวิจารณญาณ	ระดับ 5 สัญญาสังคม ระดับ 6 คุณธรรมสากล

แหล่งที่มา : Kohlberg (Kohlberg, 1969 cited in Steinberg, 1996)

ขั้นการตัดสินใจระดับก่อนมีจริยธรรมอย่างเป็นเหตุเป็นผล (Preconventional Level)

ในขั้นนี้เด็กจะมีความเชื่อว่าพฤติกรรมที่ผิด เป็นสิ่งที่มีแนวโน้มว่าจะได้รับการลงโทษและพฤติกรรมที่ถูกหรือดีมีพื้นฐานมาจากการเชื่อฟัง หรือการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดจากการไม่เชื่อฟัง (ระดับ 1) ทั้งนี้ การตัดสินใจของเด็กก็ขึ้นอยู่กับความพอใจและผลประโยชน์ของเด็กด้วย นั่นคือสิ่งที่เกิดจากความพึงพอใจและสิ่งที่ไม่ดีคือผลของการกระทำในสิ่งที่ไม่พึงพอใจ (ระดับ 2)

ขั้นการตัดสินใจระดับมีจริยธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ (Conventional Level)

เป็นผลมาจากการเพิ่มความสำคัญของกลุ่มเพื่อน และความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเด็กวัยนี้จะตัดสินใจพฤติกรรมที่ดีจากการได้รับการยอมรับจากบุคคล ผู้ปกครอง ครู เพื่อน และสังคมส่วนใหญ่ (ระดับ 3) ทั้งนี้ กฎระเบียบในสังคมก็เป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจการยอมรับของผู้ใหญ่ด้วย (ระดับ 4)

ขั้นการตัดสินใจระดับมีจริยธรรมอย่างมีวิจารณญาณ (Postconventional Level)

เป็นขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นสูงสุดซึ่งเป็นขั้นที่แต่ละบุคคลจะเริ่มมีมุมมองทางจริยธรรม ความถูกต้องของตนเองตามหลักการและอุดมคติ ซึ่งอาจเป็นการมองคุณค่าตามแง่บวกทางกฎหมายหรือแง่บวกทางการยอมรับของสังคมก็ได้ (ระดับ 5) นอกจากนี้การตัดสินใจทางจริยธรรมก็ยังมีพื้นฐานอยู่บนหลักสำคัญทางจริยศาสตร์ ซึ่งเป็นความรู้สึกริขชอบชั่วดีส่วนบุคคล โดยอาจจะไม่อ้างอิงถึงบริบททางสังคมก็ได้ (ระดับ 6)

พัฒนาการทางสังคม

ในช่วงปีแรกของวัยรุ่น เป็นช่วงของการยุติสังคมวัยเด็กและเริ่มจัดการกับสังคมวัยผู้ใหญ่ ซึ่งระยะเวลานี้จะเป็นระยะที่วัยรุ่นเริ่มตระหนักถึงสถานะของแต่ละบุคคลที่เปลี่ยนไป โดยผ่านกระบวนการทำตามอย่างสังคม (Socialization Process) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อที่จะปรับคนให้เข้ากับมาตรฐานของกลุ่มเพื่อนหรือประเพณีวัฒนธรรมของสังคมที่ตนอยู่ โดยวัยรุ่นจะเรียนรู้ที่จะทำตามพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นที่ยอมรับในสังคมเพื่อที่จะอยู่ในสังคมนั้น ได้อย่างไม่มีปัญหา โดยทั่วไปวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคม ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงสถานะในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

วัยรุ่นแต่ละคนจะมีการจัดการเหมือนกับผู้ใหญ่ มีลักษณะความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่มากขึ้น ทั้งในกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มที่เป็นผู้ใหญ่กว่า ตัวอย่างเช่นในงานเลี้ยงซึ่งมีการจัดโต๊ะสำหรับเด็กและโต๊ะสำหรับผู้ใหญ่ วัยรุ่นมักจะเลือกนั่งที่โต๊ะผู้ใหญ่ ซึ่งนั่นเป็นสัญลักษณ์ว่าวัยรุ่นเริ่มหาตำแหน่งใหม่ในสังคม ปฏิสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ ทำให้วัยรุ่นเริ่มมีหน้าที่ใหม่ในด้านการมีความสัมพันธ์กับบุคคลมากขึ้น เช่น การถูกคาดหวังว่าจะสามารถดูแลสมาชิกในครอบครัวที่เด็กกว่าได้ เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงสถานะทางการปกครอง

เมื่อวัยรุ่นเริ่มเข้าสู่สถานะของผู้ใหญ่ วัยรุ่นมักจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางสังคมมากขึ้น ดังเช่นการศึกษาของคนเผ่านาวาโฮ (Navaho) วัยรุ่นจะมีส่วนร่วมในพิธีการทางสังคมมากขึ้นและพวกเขาจะตระหนักถึงการเป็นสมาชิกของสังคมมากขึ้น (Cohen, 1964 cited in Steinberg, 1996) และในกลุ่มคนอเมริกัน ถือว่าอายุช่วงนี้มีความสำคัญในการออกความเห็นทางสังคมอย่างมาก

3. การเปลี่ยนแปลงสถานะทางเศรษฐกิจ

การได้มาซึ่งสถานะของผู้ใหญ่มีความสัมพันธ์กับสถานะทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญคือในวัยผู้ใหญ่ นั่นคือว่าคุณจะต้องสามารถควบคุมรายได้ของตนเองได้ (Miller, 1928 cited in Steinberg, 1996)

การเข้าสู่บทบาทการทำงาน ถือว่าเป็นการเข้าสู่บทบาทในวัยผู้ใหญ่เช่นกัน เนื่องจากในประเทศอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ กฎหมายควบคุมการจ้างงานจะมีเกณฑ์อายุของแรงงานที่ชัดเจน ทำให้วัยรุ่นที่มีอายุในช่วงวัยทำงาน รู้ถึงสถานะความเป็นผู้ใหญ่และสถานะทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปของคน มีความรู้สึกเป็นผู้ใหญ่ที่พร้อมจะดูแลเรื่องการเงินของครอบครัวได้

4. การเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมาย

ในสังคมส่วนใหญ่ เมื่อบุคคลยังไม่เข้าสู่สถานะวัยผู้ใหญ่ จะถูกจำกัดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และยังคงอยู่ในความดูแลของผู้ใหญ่ ตัวอย่างเช่นในเรื่องของการพนัน การดื่ม และการขับรถ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ บุคคลจะสามารถทำได้คือเมื่ออายุถึงเกณฑ์ตามกฎหมายซึ่งเป็นตัวบ่งชี้สถานะของการเป็นผู้ใหญ่เท่านั้น มิฉะนั้นจะถือว่ากระทำผิดกฎหมาย นอกจากนั้นกฎหมายยังมีผลต่อการตัดสินใจ การกระทำผิดของเด็กกับผู้ใหญ่ที่แตกต่างกันด้วยซึ่งการตัดสินใจนั้นจะปฏิบัติภายใต้บทบาทและหลักการที่แตกต่างกัน ดังนั้นบทบาททางกฎหมายจึงเป็นสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคมด้วย

อัตมโนทัศน์ของวัยรุ่น

ความหมายของอัตมโนทัศน์

เป็นที่รู้กันว่าในทุกวัฒนธรรม เมื่อบุคคลเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ และมีการตอบสนองต่อสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้น วัยรุ่นจะค่อยๆ มองโลกกว้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการคิดและความมีเหตุผลต่อสิ่งของเหตุการณ์ บุคคล และความสัมพันธ์ต่างๆ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีการยอมรับใหม่ๆ จากผู้อื่นพร้อมกับความเข้าใจสิ่งที่ซับซ้อนมากขึ้น ทั้งเรื่องสิทธิของตน ความต้องการและความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลทำให้วัยรุ่นมองโลกทั้งทางบวกและทางลบ ส่งผลต่อการมองตนเองและพัฒนาเป็นการมีเอกลักษณ์ของตนเองต่อไป (Sprinthall & Collins, 1984)

อัตมโนทัศน์ เป็นการที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับคนว่าตนเป็นใครและกำลังทำอะไร เป็นการอธิบายถึงสิ่งที่บุคคลเห็นเมื่อบุคคลมองดูตนเอง เป็นเจตคติที่บุคคลมีต่อตนเองในแง่ของ การรับรู้บุคลิกลักษณะ ทักษะส่วนบุคคล บทบาทและสถานะทางสังคมของตนเอง นั่นคือมีการสรุปโดยรวมเกี่ยวกับตนเองหรือการนิยามเกี่ยวกับตนเองนั่นเอง (Chassin & Young, 1981 cited in Rice, 1996)

Sprinthall & Collins (1984) นิยามคำว่าอัตมโนทัศน์ว่าเป็นการที่คนเรามีการรับรู้เกี่ยวกับตนว่าเหมือนหรือต่างจากคนอื่นอย่างไร ซึ่งการรับรู้เกี่ยวกับตนเป็นส่วนหนึ่งของสติปัญญา (ส่วนของการอธิบายตนเอง) และอารมณ์ (ส่วนของการประเมินตนเองว่าดีหรือไม่ดีจากการกระทำ)

มีการนิยามคำว่า อัตมโนทัศน์โดยรวมว่าเป็นการที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับตนเองอย่างไรตาม บทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งอัตมโนทัศน์นั้นพัฒนามาจากการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในบทบาท ต่างๆกัน บุคคลจึงสามารถประเมินอัตมโนทัศน์ของตนเองในหลายบทบาท ไม่ว่าจะ เป็นบทบาทของ ลูก นักเรียนหรือเพื่อน ดังนั้น เกณฑ์ของอัตมโนทัศน์จึงสามารถอธิบายพฤติกรรมได้หลากหลายตาม บทบาทที่แตกต่างกัน (Griffin, Chassin & Young, 1981 cited in Rice, 1996)

แนวคิดเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์

จากประสบการณ์ของวัยรุ่น จะทำให้พวกเขาเริ่มมองเห็นความเป็นจริงและความสามารถของ ตนเองเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ วัยรุ่นจะมองตนเองตามความเป็นจริง หลุดพ้นจากความคิดเพื่อฝัน มองโลกอย่างมีเหตุผลและลึกซึ้งมากขึ้น ดังนั้นการพิจารณาวัยรุ่น มิใช่จะพิจารณาเฉพาะสิ่งที่มองเห็น เท่านั้น แต่จะต้องมองที่ความสามารถทางสติปัญญา รวมทั้งบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับตนเองของวัยรุ่นด้วย

Strag (Strag, 1975 cited in Rice, 1996) ได้กล่าวถึงลักษณะของคนในวัยรุ่นได้ 4 ประการ คือ

1. พื้นฐานของอัตมโนทัศน์ เป็นมุมมองเกี่ยวกับบุคลิกภาพของวัยรุ่น ซึ่งเกิดจากการยอมรับ ความสามารถ บทบาท และสถานะ ใน โลกภายนอกของวัยรุ่น
2. อัตมโนทัศน์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้เพราะอัตมโนทัศน์เป็นผลมาจากอารมณ์ในขณะนั้น หรือเกิดจากประสบการณ์ที่พึงผ่านมาหรือกำลังดำเนินอยู่ เช่น การทำข้อสอบ ได้คะแนนต่ำอาจส่งผลทำให้บุคคลรู้สึกว่าเป็นคนโง่ ถูกวิพากษ์วิจารณ์จนทำให้เกิดความรู้สึกผิดหวังในคุณค่าของตนในขณะนั้น
3. การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมมากขึ้นของวัยรุ่น ทำให้เกิดการประเมินตนในสังคม ขึ้นว่าคนอื่นมองตนอย่างไร และเป็นผลทำให้วัยรุ่น มองตนในลักษณะนั้นเช่นกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การรับรู้ความรู้สึกของบุคคลอื่น มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่น ซึ่งการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อตนนั้นเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความ สนุกสนม การมีส่วนร่วม การร่วมมือและการแข่งขัน ซึ่งเป็นความรู้สึกตามสถานะ สังคมที่บุคคลวางตนเองไว้ในปัจจุบันและอนาคต
4. คนในอุดมคติหรือคนที่วัยรุ่นต้องการจะเป็น ซึ่งความต้องการที่จะเป็นของวัยรุ่นอาจจะ ใกล้เคียงความจริง ต่ำกว่า หรือสูงกว่าความเป็นจริงก็ได้ คนในอุดมคติที่ต่ำกว่าความเป็นจริง จะขัดขวางความสามารถและความสำเร็จ คนในอุดมคติที่สูงกว่าความเป็นจริง มากจะนำไปสู่ความขัดแย้ง สับสน และลดค่าตัวเองต่ำ ส่วนคนในอุดมคติที่ใกล้เคียงกับ ความเป็นจริงจะนำไปสู่การยอมรับตนเอง มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

พัฒนาการของอัตมโนทัศน์

ตามทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของโรเจอร์ส ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนจากการประเมินโดยบุคคลอื่น โดยเฉพาะในช่วงวัยทารกและวัยก่อนวัยเรียน ซึ่งการประเมินโดยบุคคลอื่นนี้จะเป็นแนวโน้มที่เด็กจะพัฒนาอัตมโนทัศน์ไปในทางบวกหรือทางลบได้ (Rogers, 1959 cited in Larry & Daniel, 1981)

ในช่วงแรกเกิด ทารกจะรับรู้ประสบการณ์ทั้งหมดเป็นหนึ่งเดียว โดยการรับรู้จากทางกายหรือจากสิ่งเร้าภายนอก ทารกจะไม่ตระหนักว่า ตน เป็นสิ่งที่แยกออกมาเป็น “ฉัน” และทารกก็ไม่แสดงความแตกต่างระหว่าง “ฉัน” และ “ไม่ใช่ฉัน” ในช่วงแรกของชีวิต “ตน” เป็นสิ่งซึ่งไม่มีตัวตนเป็นเพียงการรวมทุกอย่างไว้ด้วยกัน ไม่มีความแตกต่างกัน

ในระยะต่อมา เด็กจะเริ่มแบ่งแยกตนออกจากสิ่งอื่นๆ เด็กเริ่มรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองแตกต่างจากสิ่งที่ไม่ใช่ตน โรเจอร์สกล่าวว่ารูปแบบของ “ตน” เกิดจากขั้นตอนการ รวบรวมคุณค่า (Organism Valuing) เพียงอย่างเดียว คือเด็กจะประเมินประสบการณ์ใหม่แต่ละประสบการณ์ในรูปที่ว่าสิ่งนั้นเป็นการขัดขวางหรือส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่สิ่งที่ ดีขึ้น (Actualization Tendency) เช่น อาหาร น้ำ ความปลอดภัย ความรัก เป็นคุณค่าทางบวก และช่วยส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการที่ดีขึ้น ในทางตรงกันข้าม ความหิว ความกระหาย ความหนาว ความเจ็บซึ่งเป็นอุปสรรคในการทำงานของร่างกายก็เป็นคุณค่าทางลบและไปขัดขวางการพัฒนานั้นเอง และผลของการประเมินแต่ละครั้งจะมาจากการตอบสนองโดยธรรมชาติต่อประสบการณ์ตรงของเด็ก

จากนั้นเด็กจะมีประสบการณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยบุคคลต่างๆ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง พี่น้อง เป็นต้น และส่วนหนึ่งของประสบการณ์ก็จะทำให้เด็กรับรู้ความรู้สึกต่างๆ จากสังคมว่าเขาแตกต่างจากคนอื่น มีการแยกแยะ “ฉัน” (ผู้กระทำ) และ “ฉัน” (ผู้ถูกกระทำ) และของฉัน ซึ่งเป็นอัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลและอัตมโนทัศน์ของพวกเขา ก็จะเพิ่มความแตกต่างและความซับซ้อนมากขึ้นด้วย

การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในช่วงวัยรุ่น

ในช่วงวัยรุ่นอัตมโนทัศน์ของบุคคลจะเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยแต่ละคนจะมีการคิดที่แตกต่างกันตามวุฒิภาวะและประสบการณ์ วัยรุ่นมีความสามารถในการคิดเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมมากกว่าเด็ก ความก้าวหน้าทางสติปัญญาทำให้วัยรุ่นแต่ละคนมีบุคลิกของแตกต่างกันไป ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กแล้ว เด็กมีแนวโน้มที่จะอธิบายเกี่ยวกับตนเองในรูปแบบง่ายๆ และเป็นรูปธรรม แต่ในวัยรุ่นจะมีแนวโน้มที่จะคิดแบบซับซ้อนเป็นนามธรรมและมองตนเองในทางจิตใจ มีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและบริบท โดยโครงสร้างอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นจะสามารถแยกแยะและจัดระบบได้ดีกว่า (Livestey & Bromley, 1973 ; Montemayor & Eisen, 1977 cited in Steinberg, 1996)

ตัวอย่างความสามารถในการแยกแยะทางการคิดที่ต่างกัน เช่นในคำถามที่ว่า “ฉันคือใคร” วัยรุ่นจะมีการเชื่อมโยงลักษณะนิสัยและคุณสมบัติต่างๆมาอธิบายตนเองในสถานการณ์เฉพาะ ซึ่งเด็กก่อนวัยเรียนจะทำได้ โดยจะกล่าวเพียงลักษณะใดลักษณะหนึ่งภายนอกเท่านั้น เช่น “ฉันเป็นคนน่ารัก” หรือ “ฉันเป็นมิตร” ซึ่งตรงกันข้ามกับวัยรุ่นที่มักจะพูดถึงลักษณะของคนโดยโยงกับความรู้สึกภายในของตนด้วย เช่น “ฉันเป็นคนน่ารักถ้าฉันกำลังอารมณ์ดี” หรือ “ฉันจะเป็นมิตรกับคนที่ฉันเคยพบมาก่อน” การตระหนักว่าบุคลิกภาพของบุคคลจะแสดงออกแตกต่างกัน ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นลักษณะของอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป นอกจากนั้นวัยรุ่นยังสามารถแยกแยะความเชื่อเกี่ยวกับตนเองของเขาเอง กับการมองของคนอื่นจากกันได้ เช่น เมื่อให้เด็กอธิบายว่าเขาจะเป็นอย่างไรเมื่ออยู่ต่อหน้าคนอื่น เด็กๆ จะพูดว่า “ฉันอาย” แต่วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะพูดว่า “ใครๆ คงคิดว่าฉันจะไม่อาย แต่จริงๆ แล้วฉันกังวลเมื่อฉันพบใครเป็นครั้งแรก” เป็นต้น

นอกเหนือจากความสามารถในการแยกแยะอัตมโนทัศน์แล้ว วัยรุ่นยังมีความสามารถในการจัดระบบและบูรณาการที่ดีขึ้นด้วย เช่น เมื่อให้เด็กอธิบายเกี่ยวกับตนเอง เด็กๆ จะอธิบายลักษณะนิสัยที่แตกต่างไม่เป็นระบบ แล้วแต่ความพอใจซึ่งบางครั้งอาจจะตรงข้ามกัน (ฉันเป็นมิตร, ฉันอาย) แต่วัยรุ่นจะมีการจัดระบบและบูรณาการตามคนในจินตนาการ ซึ่งมีเหตุผลและเป็น องค์รวมมากกว่า (ฉันเป็นคนอายเมื่อฉันพบกับใครเป็นครั้งแรกแต่หลังจากที่ฉันรู้จักเขาแล้ว ฉันก็เป็นคนที่น่าคบคนหนึ่ง)

หลังจากช่วงวัยรุ่นตอนต้น คืออายุประมาณ 15 ปี วัยรุ่นจะมีการอธิบายตนเองชัดเจนขึ้น เป็นนามธรรมและมีความซับซ้อนทางจิตมากขึ้น วัยรุ่นสามารถแยกแยะระหว่างความจริงและการเสแสร้งเกี่ยวกับตนได้ เนื่องจากวัยรุ่นต้องการให้บุคคลบุคคลหนึ่งประทับใจจึงพยายามซ่อนลักษณะบุคลิกภาพที่ผู้อื่นไม่ชอบเอาไว้ และวัยรุ่นจะมีแนวโน้มที่จะเสแสร้งเมื่ออยู่ในสถานการณ์พิเศษ เช่น ในสถานการณ์การนัดพบ เป็นต้น แต่อาการเหล่านี้จะมีน้อยลงเมื่ออยู่กับเพื่อนสนิทหรือพ่อแม่ (Harter, 1990 cited in Steinberg, 1996)

การเข้าใจว่าอัตมโนทัศน์เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในช่วงวัยรุ่น จะช่วยอธิบายได้ว่าทำไมเอกลักษณ์แห่งตนจึงมีความสำคัญมากในวัยนี้ อัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นจะมีความเป็นรูปธรรมเฉพาะบุคคล และสามารถมองในแง่ของจิตวิทยาได้มากขึ้น วัยรุ่นมีความสนใจในการทำความเข้าใจกับบุคลิกภาพของตนเองมากขึ้น และพยายามทำความเข้าใจว่าทำไมพวกเขาจึงเป็นอย่างที่พวกเขาเป็น ซึ่งลักษณะ การคิดเช่นนี้จะ ไม่เกิดขึ้นจนกระทั่งเข้าสู่วัยรุ่น

ทฤษฎีเกี่ยวกับคนของ คาร์ล โรเจอร์ส

คน เป็นโครงสร้างที่สำคัญอย่างยิ่งในทฤษฎีบุคลิกภาพของโรเจอร์ส มโนทัศน์เกี่ยวกับคน เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการทำความเข้าใจมุมมองทางพฤติกรรมมนุษย์ของโรเจอร์ส

คน หรือ มโนทัศน์เกี่ยวกับคน หรือ อุดมโนทัศน์ (โรเจอร์สให้ความหมายใกล้เคียงกัน) นิยามได้ว่า

“เป็นการจัดระบบ การรับรู้ ความเข้าใจลักษณะของ ฉันทน์ (ผู้กระทำ) กับ ฉันทน์ (ผู้ถูกกระทำ) และการรับรู้การเข้าใจความสัมพันธ์ของ ฉันทน์ (ผู้กระทำ) กับ ฉันทน์ (ผู้ถูกกระทำ) และกับผู้อื่น ซึ่งเป็นการรับรู้ความเข้าใจในแง่มุมต่างๆ” (Rogers, 1959, p.200 cited in Larry & Daniel, 1981)

ในอีกความหมายหนึ่ง คน คือส่วนประกอบหนึ่งของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย การตระหนักถึงการรับรู้ การเข้าใจในคุณค่าของ ฉันทน์ (ผู้กระทำ) กับ ฉันทน์ (ผู้ถูกกระทำ) และอุดมโนทัศน์ นั่นคือการรับรู้ของบุคคลว่าตนคือใคร เป็นการรับรู้ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองของบุคคล รวมถึงการ ตระหนักว่าตนเป็นใครและสามารถทำอะไรได้

อุดมโนทัศน์มิใช่ความหมายเฉพาะการรับรู้ของบุคคลว่าตนเป็นใครเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การตระหนักว่าตนน่าจะเป็นอย่างไรและต้องการจะเป็นอย่างไรด้วย ซึ่งการตระหนักว่าตนต้องการจะเป็นอย่างไรนั้น โรเจอร์สเรียกว่าเป็น คนในอุดมคติ

โรเจอร์สมองว่า อุดมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลเกิดจากกฎเกณฑ์ของการรับรู้ ซึ่งมีหลักการเหมือนหลักจิตวิทยาในเชิงวิทยาศาสตร์ต่างๆ ไป ซึ่งหมายความว่า อุดมโนทัศน์เกิดจากการจัดระเบียบเรียบเรียงเรื่องราวและบูรณาการการรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว มีกระบวนการการรับเอาประสบการณ์ใหม่เข้ามาผสมผสานกับประสบการณ์เดิม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการคิดและมีการเก็บประสบการณ์นั้นไว้เป็นรูปแบบในสมอง แต่ถึงจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น บุคคลก็ยังคงมีความมั่นคงภายในว่า พวกเขาก็ยังคงเป็นบุคคลนั้นอยู่ โรเจอร์สกล่าวว่าอุดมโนทัศน์หรือตน ไม่ใช่ “คนตัวเล็กๆ ที่อยู่ในหัว” ที่คอยควบคุมพฤติกรรมของบุคคล แต่มันเป็นสิ่งที่แสดงถึงความคงอยู่ของประสบการณ์ทางจิตสำนึกของบุคคลที่เกิดจากการรวบรวมประสบการณ์เดิมกับการรับรู้ใหม่ เป็นสิ่งที่อยู่ในจิตสำนึกซึ่งสามารถตระหนักได้

นอกจากนั้น โรเจอร์ส ได้กล่าวถึงขั้นของการ ได้มาซึ่งอุดมโนทัศน์ไว้ 4 ประการ คือ

1. ความต้องการพิจารณาทางบวก

โรเจอร์สกล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการความอบอุ่น เอาใจใส่ การชมเชย ความรัก และการยอมรับจากบุคคลสำคัญในชีวิต สิ่งเหล่านี้คือความต้องการการพิจารณาทางบวก ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพิจารณาทางบวกนั้นเกิดจากความคาดหวังของบุคคลรอบข้าง เด็กมักจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพอใจในความต้องการของตนเองและการพิจารณาทางบวกจากผู้ปกครอง เช่น ผู้ปกครองบอกกับเด็กว่าจะรักลูกเมื่อลูกเป็นคนดี เด็กก็จะเริ่มแสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามแง่มุมของผู้ปกครองที่มองขอบเขตของความเป็นคนดีมากกว่ามองในแง่มุมของตนเอง ทำให้เด็กขาดอิสระ

ในการพิจารณาและค้นหาความเป็นตน เพราะการฝ่าฝืนความคาดหวังของผู้ปกครองจะถูกประนามว่า เด็กคนนั้น “ซน” และถูกลงโทษ ซึ่ง โรเจอร์สกล่าวถึงความไม่สอดคล้องระหว่างตนกับประสบการณ์ว่า

“เด็กจะไม่เห็นว่าการจัดระบบคุณค่าของตนเองเป็นสิ่งที่ถูก แต่เห็นว่าการได้มาซึ่งการพิจารณาทางบวกของบุคคลอื่นเป็นสิ่งถูก ทำให้เกิดการรับรู้เฉพาะแง่มุมของบุคคลอื่น ซึ่งไม่ใช่เป็นสิ่งที่ออกมาจากจิตสำนึก” (Rogers, 1959, pp. 226 – 227 cited in Larry & Daniel, 1981)

การที่เด็กนำความคาดหวังของบุคคลอื่นมาเป็นสิ่งสำคัญ ที่นำมาซึ่งการพิจารณาทางบวก จะทำให้เด็กมีความอ่อนไหวต่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้อื่นสูง ขาดความเป็นตัวของตัวเอง เกิดความขัดแย้งระหว่างตนกับประสบการณ์ แต่ในทางกลับกัน หากเด็กนำความคาดหวังของบุคคลอื่น มาพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่องในทัศนคติของตนเอง รับฟังทัศนคติของผู้อื่นและนำมาปรับปรุงพิจารณาทำให้เกิดแง่มุมในการพิจารณาทางบวกที่มาจากภายในตัวเอง ซึ่ง โรเจอร์สเรียกว่า การพิจารณาตนทางบวก (Positive Self-regard) ซึ่งเป็นความลงรอยกันระหว่างตนกับประสบการณ์ทางสังคม มีผลทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ไม่ขึ้นกับใครและสามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นต่อไปได้

2. เงื่อนไขของคุณค่า

เงื่อนไขของคุณค่า เป็นเงื่อนไขในสถานการณ์ซึ่งเด็กรับรู้ถึงการสรรเสริญยินยอม การได้รับการเอาใจ ความพอใจ และรูปแบบต่างๆ ที่เป็นรางวัลในการประพฤติตนตามคำบอกเล่าที่เป็นความคาดหวังของบุคคลสำคัญรอบตัวที่ต้องการให้เขาเป็น

โรเจอร์ส ชี้แจงว่าเงื่อนไขของคุณค่าเป็นสิ่งที่ขัดขวางการพัฒนาตนเองที่ตามศักยภาพ เพราะเงื่อนไขของคุณค่าจะทำให้เด็กพยายามแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุถึงมาตรฐานที่ผู้อื่นกำหนดมากกว่าที่จะปฏิบัติและพยายามทำตามที่เขาต้องการจะเป็นอย่างแท้จริง มีผลทำให้เด็กมองตนเอง มีค่าเฉพาะเมื่อปฏิบัติตนภายใต้เงื่อนไขของบรรทัดฐานการพิจารณาทางบวกของผู้ปกครองเท่านั้น ซึ่งเงื่อนไขของคุณค่านี้นี้ โรเจอร์สกล่าวว่าเป็นสิ่งที่จำกัดพฤติกรรมของเด็กและทำให้เด็กต้องบิดเบือนความต้องการที่แท้จริงของตน

3. การพิจารณาทางบวกโดยปราศจากเงื่อนไข

โรเจอร์สกล่าวว่า เป็นไปได้ที่บุคคลจะรับรู้และพิจารณาตนเองทางบวกโดยไม่คำนึงถึงคุณค่ารางวัล นั่นหมายความว่าบุคคลยอมรับและนับถือตัวบุคคลโดยปราศจากคำว่า ถ้า.... และ.... หรือ แต่.... เช่น แม่ที่รักลูกโดยไม่พิจารณาการกระทำหรือความคิดของเด็ก แต่รักในตัวเด็กอย่างแท้จริงไม่ใช่รักเพราะถูกปฏิบัติตามเงื่อนไขหรืออยู่ในความคาดหวัง สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นการพิจารณาทางบวกโดยปราศจากเงื่อนไข

โรเจอร์สกล่าวว่า เมื่อไม่มีเงื่อนไขของรางวัล ก็จะมีการพิจารณาตนเองอย่างไม่มีเงื่อนไขเช่นกัน แต่โดยทั่วไป เด็กจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงเงื่อนไขของผู้ปกครองได้ การพิจารณาทางบวกอย่างไม่มีเงื่อนไขจึงเป็นเพียงแต่สิ่งที่มีอยู่ในอุดมคติเท่านั้น มีเพียงส่วนน้อยที่เด็กจะได้คุณค่าและความรักที่แท้จริงตามที่เขาเป็นดังนั้นก็เป็นการยากเช่นกันที่บุคคลจะก้าวไปสู่การพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพ

4. คุณค่าแห่งตน

การเห็นคุณค่าของคนหรือที่เรียกว่า“ความคงอยู่ของวิญญาณ” (Rice, 1996) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์มีความภูมิใจที่จะมีชีวิตอยู่ เป็นการที่บุคคลพิจารณาความสำคัญของตนผ่านความสำเร็จ การสรรเสริญและการชมเชย

เมื่อมีการสร้างอัตมโนทัศน์หรือมโนทัศน์เกี่ยวกับตนขึ้น วัยรุ่นจะสร้างคุณค่าเกี่ยวกับการมองตนเองขึ้นเช่นกัน เมื่อวัยรุ่นรับรู้สถานะของตนเองและมีการวางรูปแบบของตนแล้ว วัยรุ่นก็จะเริ่มรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประเมินค่าตนว่าจะสามารถยอมรับตนเอง และเห็นคุณค่าของตนเอง หากวัยรุ่นมีการให้คุณค่าของตนเองในระดับที่สามารถยอมรับได้เขาก็จะสามารถมีชีวิตที่อยู่กับตนเอง และพอใจในตนเอง ซึ่งการเห็นคุณค่าของตนเอง คือ การที่บุคคลมีความสอดคล้องระหว่างตนในความเป็นจริงและตนในอุดมคตินั้นเอง

วัยรุ่นส่วนใหญ่จะเริ่มประเมินตนเองอย่างละเอียด เริ่มมีการเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสัดส่วนทางร่างกาย ความสามารถทางสติปัญญา ทักษะทางสังคม เป็นต้น วัยรุ่นจะเกิดการเปรียบเทียบตนกับเพื่อนรุ่นเดียวกัน เปรียบเทียบกับตนในอุดมคติและเปรียบเทียบกับบุคคลที่เขาชื่นชม การประเมินตนเองจะมีควบคู่ไปกับการตระหนักเกี่ยวกับตน ซึ่งบางครั้งอาจทำให้วัยรุ่นตระหนักว่าตนเองต่ำต้อย ซึ่งมีผลทำให้พวกเขาหมกมุ่นกับการพยายามทำให้ตนที่เป็นอยู่มีความสอดคล้องกับตนในอุดมคติ (Handel, 1980 cited in Rice, 1996)

โรเจอร์สมองว่าพื้นฐานทางบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ เกิดจากการที่ประสบการณ์และโครงสร้างของอัตมโนทัศน์สอดคล้องกันได้แบบสนิทพอดี ซึ่งจะทำให้บุคคลค้นพบว่าเขาเป็นใครและต้องการอะไร โดยที่ไม่มีความขัดแย้งภายในและไม่มีความวิตกกังวล นำมาซึ่งการยอมรับตนเองและเห็นคุณค่าของตนเอง

ปัจจัยที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์

1. ปัจจัยด้านรูปลักษณ์ทางกาย

รูปลักษณ์ทางกาย (Physical Appearance) มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประเมินตนเอง การเป็นที่นิยม และการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนของเด็กวัยรุ่น (Koff, Rierdan & Stubbs, 1990 cited in Rice, 1996) รูปลักษณ์ทางกายเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ความสัมพันธ์ทางสังคม และพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่น

วัยรุ่นที่เป็นที่มีเสน่ห์หรือมีรูปร่างหน้าตาดีจะมีลักษณะบุคลิกภาพในทางบวก คือ อบอุน เป็นมิตร ประสบความสำเร็จ จดลาด และการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่าวัยรุ่นที่เป็นที่มีเสน่ห์จะมองเห็นคุณค่าในตนเองสูงและมีบุคลิกลักษณะที่ดี มีทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในแง่บวกที่กว้างขวาง (Cash & Janda, 1984 cited in Rice, 1996)

ลักษณะทางร่างกาย

ลักษณะทางร่างกายแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ (Rice, 1996) คือ

- 1.Ectomorphs คือ ลักษณะทางกายแบบ สูง-ยาว ผอม-แคบ เปรี้ยวบาง ซึ่งเป็นลักษณะโครงสร้างของนักบาสเกตบอล
- 2.Endomorphs คือ ลักษณะทางกายแบบนูนนึ่ม กลม หนา ลำตัวใหญ่ ซึ่งเป็นลักษณะโครงสร้างของนักมวยปล้ำ
- 3.Mesomorphs คือ ลักษณะทางกายที่ผสมผสานกันระหว่างแบบที่ 1 และแบบที่ 2 คือ มีลักษณะแข็งแรง มีกล้ามเนื้อ แขนขายาวสมส่วน ไหล่กว้าง ซึ่งเป็นลักษณะโครงสร้างของนักกีฬาซึ่งสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ใช้ร่างกายได้ทุกประเภท

วัยรุ่นส่วนใหญ่จะมีการเจริญเติบโตทางร่างกายด้านความสูงก่อนที่จะพัฒนาตัวกว้าง ดังนั้นในช่วงแรกๆนี้ วัยรุ่นจะดูผอมบาง ซึ่งอาจทำให้วัยรุ่นอึดอัด หลังจากนั้นจะมีการพัฒนาของไหล่และสะโพกที่กว้างขึ้น รูปร่างที่ปรากฏจะกลายเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น กล้ามเนื้อแขนขามีการพัฒนาและมีเนื้อเพิ่มขึ้นและเมื่อร่างกายเจริญเติบโตเต็มที่แล้ว ร่างกายก็จะกลับมาสู่ความสมดุลอีกครั้ง

รูปลักษณ์ทางกายตามความเป็นจริงและตามอุดมคติ

ในทุกวัฒนธรรมจะมีมาตรฐานของคำว่า "ถูกต้อง" ในเรื่องรูปลักษณ์ทางกายสำหรับทั้งเพศหญิงและเพศชายทั้งในด้านของส่วนสูงน้ำหนักและพัฒนาการทางเพศ รูปลักษณ์ทางกายที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมจะถูกมองว่า "ผิด" ซึ่งเป็นผลทางลบต่ออัตมโนทัศน์ ของวัยรุ่นด้วย

ความคาดหวังของสังคม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกชอบไม่ชอบและเป็นตัวกำหนดลักษณะรูปลักษณ์ทางกายในอุดมคติของวัยรุ่น เช่น เด็กหญิงจะต้องสวย ผิวพรรณสะอาด เรียบร้อย ในขณะที่เด็กชายจะต้องมีกล้ามเนื้อ สูงใหญ่ มีความกล้าหาญอดทน ซึ่งถ้าเด็กวัยรุ่นมีลักษณะตามที่สังคมนิยมก็จะไม่มีปัญหา แต่ถ้าวัยรุ่นไม่มีลักษณะเป็นไปตามมาตรฐานที่สังคมวางไว้ เช่น วัยรุ่นชายที่มีลักษณะตัวเล็ก หน้าตาอ่อนหวาน วัยรุ่นก็จะเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี กับตัวเอง ไม่มีความภูมิใจ และอาจเป็นผลทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมถอนตัวจากสังคม หนีจากกลุ่มเพื่อน และรู้สึกไม่มั่นคงในตัวเอง โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงจะมีการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ทางกาย ของตนมากกว่าวัยรุ่นชาย

วัยรุ่นทั้งหญิงและชายจะชอบลักษณะทางร่างกายแบบสมส่วนมากกว่า (Ogundari, 1985 cited in Rice, 1996) วัยรุ่นหญิงและชายที่มีลักษณะสูงและผอมแห้ง (Ectomorphs) จะรู้สึกไม่มีความสุขกับร่างกายของตนเองเช่นเดียวกับวัยรุ่นที่มีลักษณะอ้วนเต็ม (Endomorphs) จะเห็นได้ว่าน้ำหนักและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับน้ำหนักตัวของผู้หญิง มีผลต่อการประเมินค่าเกี่ยวกับร่างกายของผู้หญิงมาก ความต้องการที่จะผอมของวัยรุ่นหญิงจะมีผลครอบงำจิตใจอย่างมาก จนกระทั่งทำให้วัยรุ่นบางคนตกอยู่ในสภาพที่เรียกว่า Anorexia Nervosa คือการที่วัยรุ่นเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับตนเองมากทำให้น้ำหนักตัวลดลงเรื่อยๆ โดยที่ไม่สามารถควบคุมน้ำหนักตนเองได้ ในทางกลับกันอาจทำให้วัยรุ่นหันมารับประทานอาหารมากเกินไป โดยที่ไม่สามารถควบคุมน้ำหนักตนเองได้และอาการทางร่างกายอีกประการหนึ่งที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการรับประทานอาหารคืออาการที่เรียกว่า Bulimia ซึ่งเกิดจากการที่วัยรุ่นพิจารณาน้ำหนักของตนเองและควบคุมน้ำหนักมากเกินไป ทำให้รับประทานมากเกินไป ความต้องการและใช้วิธีอาเจียนหรือใช้ยาถ่ายเพื่อเอาอาหารออกจากร่างกาย ซึ่งอาการเหล่านี้พบมากในวัยรุ่นปัจจุบัน

นอกจากรูปลักษณ์ทางกายที่มีผลต่อวัยรุ่นหญิงแล้ว วัยรุ่นชายก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน มีการศึกษาในวัยรุ่นชายเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ทางกายภายนอก พบว่า วัยรุ่นชายที่รูปร่างสูงและมีโครงสร้างทางร่างกายที่สูงใหญ่ จะได้รับความสนใจจากบุคคลในสังคมมากกว่าและวัยรุ่นชายที่มีลักษณะทางกายแบบสันตัดและมีลักษณะร่างกายรูปตัววีเป็นนักกีฬา (Mesomorphs) จะได้รับการยอมรับจากสังคมมากกว่าคนอื่นและมีแนวโน้มที่จะเข้ากลุ่มได้ง่าย และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลได้ดีกว่า วัยรุ่นชายที่มีลักษณะร่างกายแบบอ้วนกลม (Endomorphs) และผอม สูงยาว (Ectomorphs) (Tucker, 1983 cited in Rice, 1996)

นอกจากนี้ ความคิดปกติของร่างกายยังส่งผลกระทบต่ออารมณ์ตนเองในวัยรุ่น โดยวัยรุ่นจะมีความรู้สึกเสียใจและมีความรู้สึกด้อย เช่น การมีแผลเป็นที่ใบหน้า หรือฟันหัก เป็นต้น เพราะวัยรุ่นจะเป็นวัยที่คิดว่าบุคคลอื่นจ้องมองตนและรอยตำหนิเหล่านี้จะทำให้ตนไม่น่าสนใจ ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งและไม่พอใจตนเอง ซึ่งจะมีผลทางลบต่ออัตมโนทัศน์ต่อไป

2. ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลต่อจิตใจของวัยรุ่นมากประการหนึ่ง เนื่องจากวัยรุ่นมักจะประเมินความสามารถทางสติปัญญาของตนเองจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ และมักจะเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน

วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถ ส่งผลให้วัยรุ่นไม่มีความพยายามที่จะทำสิ่งนั้นๆ ต่อไป โดยมีอีกแง่เหตุผลว่า “ฉันทำได้ไม่ดี” เสมอ ทำให้เกิดอัตมโนทัศน์ทางลบและยังจะทำให้ผลการเรียนแย่ง ตรงกันข้ามหากวัยรุ่นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี วัยรุ่นจะมีอัตมโนทัศน์ในทางบวก รับรู้ว่าตนเองมีความสามารถในการทำสิ่งๆ นั้นได้ดี วัยรุ่นจะมีความสนใจและ

มีความพยายามที่จะทำสิ่งนั้นจนสุดความสามารถและพยายามชวนช่วยต่อไปให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยให้เหตุผลว่า “ฉันต้องการทำงานนี้เพราะฉันชอบและฉันก็ทำได้ดี” ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผลการเรียน คี้อย่างขึ้นไป (Dusek, 1987)

สอดคล้องกับที่ Hurlock (1973) ได้กล่าวไว้ว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมองตนเองว่าเป็นคนที่ไม่มีความสามารถ ไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนและถูกสังคมปฏิเสธ ทำให้เกิดปมด้อยและมีอึดมโนทัศน์ต่อตนเองในทางลบซึ่งเป็นสาเหตุที่นำมาซึ่งพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่นวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมักจะพูดหรือกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อเรียกร้องความสนใจโดยการก่อกวนเพื่อนร่วมชั้นเรียนจนทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในกลุ่มเพื่อน ยิ่งส่งผลให้วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน และเกิดการมองตนเองในทางลบเพิ่มมากยิ่งขึ้น กลายเป็นปัญหาต่อเนื่องกันไป

จากการศึกษาของ Mason, Adams & Blood (Mason et al., 1968 cited in Hurlock, 1973) พบว่า วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมากหรือต่ำมากมักจะมีการปกป้องตนเองดังนี้ คือ วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมากมักจะรับรู้ตนเองว่าตนเองเหนือกว่าผู้อื่น เก่งในทุกๆ ด้าน และต้องทำตัวให้เป็นเลิศตลอดเวลา ส่วนวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมากมักจะปกป้องตนเองโดยการก่อกวนผู้อื่นเพื่อให้รู้สึกว่ามีความทันสมัยใจตน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นผลมาจากการมีอึดมโนทัศน์ต่อตนเองในทิศทางที่ไม่ถูกต้องที่มีสาเหตุมาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสิ้น ตรงกันข้ามกับวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปกติหรือสูงกว่าปกติเล็กน้อย จะเป็นวัยรุ่นที่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ประสบความสำเร็จในการเรียนและไม่มีปัญหากับเพื่อนร่วมชั้นเรียน มีมุมมองทางสังคมบุคคลและเหตุการณ์ในทางบวก มีการแสดงออกที่ผู้อื่นสามารถยอมรับได้ เนื่องจากวัยรุ่นเหล่านี้ไม่จำเป็นต้อง ป้องกันตนเองจากความกดดันใดๆ

3. ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น ในด้านของความอบอุ่น ความผูกพัน ผู้ปกครองที่ดูแลเอาใจใส่มีแนวโน้มที่จะทำให้วัยรุ่นในครอบครัวมีอึดมโนทัศน์ทางบวกสูง และวัยรุ่นที่มีการเห็นคุณค่าของตนเองสูงก็มักจะมีผู้ปกครองที่ใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นส่วนใหญ่ (Bartle, Anderson, & Sabatelli, 1989 cited in Rice, 1996) ตรงกันข้ามกับวัยรุ่นที่มีการมองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมักจะมาจากครอบครัวที่ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูแบบมีความขัดแย้ง เข้มงวด และมีความคาดหวังกับวัยรุ่นมากเกินไป ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นรู้สึกกดดัน มีแนวโน้มที่จะมีอึดมโนทัศน์ในทางลบ เนื่องจากวัยรุ่นจะรู้สึกว่าตนเองไม่มีความสามารถตามที่ครอบครัวมุ่งหวังไว้ (Eskilon, Wiley, Muehlbauer, & Dodder, 1986 cited in Rice, 1996)

สิ่งแวดล้อมในครอบครัวขึ้นอยู่กับความร่วมมือของอิทธิพลจากหลายปัจจัย เช่น วิธีการอบรมเลี้ยงดู การจัดระเบียบวินัยและการควบคุมของผู้ปกครอง ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูในหลายลักษณะ เช่นรูปแบบการเลี้ยงดูที่ให้ความรัก ให้คำแนะนำสั่งสอน เป็นต้น เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น ผู้ปกครองควรจะสนใจความต้องการของวัยรุ่นและปรับเปลี่ยนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นให้เหมาะสม เช่น การใช้การควบคุมน้อยลงให้วัยรุ่นมีอิสระมากขึ้น ซึ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองมิได้มีอิทธิพลแค่เพียงการสร้างความคิดหวังให้กับเด็กเท่านั้น แต่ยังเป็นการสนับสนุนและทำลายความมีอิสระ ในการพัฒนาตนเองของวัยรุ่นอีกด้วย

Diana Baumrind (Diana Buamrind, 1991 cited in Hughes, Noppe & Noppe, 1996) ได้แบ่งรูปแบบและผลกระทบของการเลี้ยงดูเด็กในแบบต่างๆ ดังนี้

1. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมดูแลเอาใจใส่ (Authoritative Parenting) คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ทุกคนในครอบครัวมีสิทธิ์ที่จะแสดงความคิดเห็นได้เท่าเทียมกัน ผู้ปกครองจะให้เด็กมีอิสระตามวุฒิภาวะของเด็ก แต่ในขณะเดียวกันก็จะกำหนดขอบเขตของพฤติกรรมเพื่อให้เด็กปฏิบัติตาม ผู้ปกครองจะแสดงความรักความเอาใจใส่ให้ความอบอุ่นและให้โอกาสในการตัดสินใจร่วมกัน ในขณะเดียวกันก็ให้คำอธิบายอย่างมีเหตุผล มีมาตรฐานการแสดงออกของเด็กอย่างชัดเจน และมีการปรับปรุง ยึดหยุ่นอย่างมีเหตุผล
2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian Parenting) คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองพยายามจะสร้างขอบเขตของพฤติกรรมให้กับเด็ก โดยพิจารณาถึงการปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางสังคมอย่างแท้จริง ไม่ยืดหยุ่น ขาดความมีอิสระ นอกจากนั้นผู้ปกครองจะพยายามปลูกฝังกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้กับเด็กและให้ยึดถือการเคารพในอำนาจของผู้นำ ทั้งในการทำงานและธรรมเนียมปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญอีกด้วย ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้จะทำให้เด็กมีบทบาทในครอบครัวที่ต้องอยู่ในโอวาทโดยปราศจากข้อซักถาม
3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (Permissive Parenting) คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ภายในบ้าน ไม่มีการควบคุมการกระทำของเด็ก แต่ยอมรับการกระทำของเด็กในทุกๆสถานการณ์ ซึ่งผู้ปกครองในลักษณะนี้จะไม่มีการประเมินค่าหรือให้คุณค่าในการกระทำต่างๆของเด็ก และจะไม่รับรู้อารมณ์ของเด็กเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ
4. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Uninvolvement Parenting) คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองมีความห่างเหินกับเด็กและสนใจในกิจกรรมของเด็กน้อย และมักจะไม่ตระหนักถึงสิ่งที่เด็กเป็นและสิ่งที่เด็กต้องการ ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กในลักษณะนี้จะเป็นการแสดงออกถึงความเพิกเฉยกับพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบของเด็ก ซึ่งจะส่งผลให้เด็กขาดความมั่นใจและเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

ในการศึกษาของ Buamrind สรุปได้ว่า จากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูทั้งหมด การเลี้ยงดูเด็กแบบดูแลเอาใจใส่ส่งผลต่อลักษณะทางบุคลิกภาพของเด็กในทางบวกมากที่สุด เด็กกลุ่มนี้จะเป็นอิสระมีความรับผิดชอบทางสังคมและจะประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต เนื่องจากพวกเขาจะมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมควบคุมตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง แสดงสิทธิ ออกความคิดเห็น รู้จักขวนขวายหาความรู้ มีลักษณะเป็นมิตรและมีการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นปัญหา และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ยังทำให้เด็กมีโครงสร้างของความมีเหตุผล เรียนรู้ที่จะมีอิสระ ยืนได้ด้วยลำแข้งตนเอง

4. ปัจจัยด้านการยอมรับของกลุ่มเพื่อน

เด็กที่เข้าสู่วัยรุ่นมักจะใช้เวลาส่วนใหญ่กับกลุ่มเพื่อน ซึ่งส่งผลให้มีเวลากับผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่รอบข้างน้อยลง แต่นั่นก็ได้หมายความว่าผู้ใหญ่จะหมดความสำคัญไป เพราะวัยรุ่นส่วนมากจะยังคงแสดงความผูกพันกับผู้ปกครองอย่างมั่นคงและต่อเนื่อง วัยรุ่นยังคงมองว่าผู้ปกครองเป็นที่ปรึกษาที่สำคัญของเขาอยู่ แต่ขณะเดียวกันกลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นในเรื่องของการแต่งกายและความสัมพันธ์ทางสังคม

วัยรุ่นจะได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน โดยผ่านกระบวนการเปรียบเทียบทางสังคม นั่นคือกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการมองตนเองในด้านความสามารถและบุคลิกลักษณะ หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม การเปรียบเทียบทางสังคมเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต ซึ่งทุกคนต้องประสบตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ แต่สำหรับช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงที่อยู่ระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่จะเกิดความสับสนว่าควรจะเปรียบเทียบตนกับกลุ่มวัยใด จึงหันมาเปรียบเทียบตนกับกลุ่มเพื่อนด้วยกันและใช้กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มอ้างอิงในการนิยามตนเอง และนิยามลักษณะทางสังคมของตน ซึ่งการเปรียบเทียบทางสังคมของวัยรุ่นนี้จะมีมากในกลุ่มโรงเรียน (Adwater, 1992)

Seltzer (Seltzer, 1989 cited in Adwater, 1992) ได้ศึกษาเด็กวัยรุ่นในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีอายุมากกว่า 10 ปี พบว่าวัยรุ่นจะจัดการกับขบวนการเปรียบเทียบทางสังคมที่แตกต่างกันในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลาย โดยในช่วงวัยรุ่นตอนต้นวัยรุ่นจะมีเพื่อนกลุ่มใหญ่ เนื่องจากวัยรุ่นจะใช้เวลาในการแสวงหากลุ่มเพื่อนจากหลายกลุ่มที่ต่างกันเพื่อที่จะค้นหาตนเองที่แท้จริง ซึ่งการเปรียบเทียบทางสังคมของวัยนี้สนใจเปรียบเทียบ รูปลักษณ์ทางกาย การแต่งตัว และการดึงดูดความสนใจจากเพศตรงข้าม มากกว่าการเปรียบเทียบด้านความสามารถ

Seltzer จึงให้เห็นว่า ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการค้นหาตนเองมากกว่าการหาความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับกลุ่มเพื่อน ดังนั้นจึงมีผลทำให้วัยรุ่นในช่วงนี้มีเพื่อนมาก แต่มีเพื่อนสนิทน้อย รวมทั้งวัยรุ่นช่วงนี้ยังต้องการเวลาเป็นส่วนตัวเพื่อที่จะปรับตนเองให้สามารถอยู่ในสังคม ดังนั้นการมีเพื่อนสนิทที่แท้จริงจึงไม่เกิดขึ้นจนกว่าบุคคลจะมีความรู้สึเกี่ยวกับตนเองที่มั่นคงเพียงพอจึงจะจัดการกับการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นได้

ในวัยรุ่นตอนปลาย ลักษณะการเปรียบเทียบทางสังคมจะแตกต่างออกไปจากช่วงวัยรุ่นตอนต้น และตอนกลาง มิตรภาพระหว่างเพื่อนจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนของเพื่อน กลุ่มเพื่อนจะมีขนาดเล็กลง และมีแนวโน้มที่จะเลือกเพื่อนที่มีลักษณะเหมือนตนและสามารถแบ่งปันความรู้สึกกับตนเองได้มากขึ้น วัยรุ่นช่วงนี้จะเริ่มมีความสนิทสนมกับเพื่อนมากขึ้น โดยเริ่มต้นจากการมีเพื่อนเพศเดียวกันก่อน

การยอมรับและการเป็นที่นิยมของเพื่อน

วัยรุ่นมักจะมองตนเองว่าตนเองยืนอยู่ในสถานะใดในกลุ่มเพื่อน และอยู่ในสถานะของการตอบรับหรือการปฏิเสธจากผู้อื่น การทำตามอย่างกลุ่มและการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนเป็นเรื่องสำคัญ

การยอมรับของกลุ่มเพื่อน และการเป็นที่นิยมส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนตัวของบุคคล แต่ละบุคคลซึ่งเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งโดยทั่วไปวัยรุ่นที่เป็นที่ชื่นชอบจะไม่กังวลกับการแสดงพฤติกรรม มีความเป็นอิสระจากบุคคลอื่น มีความมั่นใจในตนเอง เป็นมิตร สนุกสนาน สามารถยอมรับตนเองและมองเห็นคุณค่าในตนเองในระดับปานกลางถึงสูง ในทางกลับกัน วัยรุ่นที่ไม่เป็นที่นิยม มีแนวโน้มที่จะแสดงลักษณะทางบุคลิกภาพที่ตรงกันข้ามกับบุคคลที่ได้รับความนิยม นั่นคือวัยรุ่นที่ไม่เป็นที่นิยมจะมีแนวโน้มที่มีลักษณะขี้อายและปลีกตัว ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เครียดปกป้องตนเองและรู้สึกว่าตนเองแตกต่างจากคนอื่น ซึ่งบางคนอาจจะพยายามปกป้องตนเองโดยการลดเชยความรู้สึกเหล่านี้โดยการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ฮิวคิ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะกลายเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและถูกปฏิเสธจากสังคมส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นต่อ เนื่องกันไป (Adwater, 1992) ซึ่งความสำคัญของกิจกรรมและความสำเร็จมีผลต่อความเป็นที่นิยมในกลุ่มเพื่อนเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับรูปแบบของโรงเรียน ชุมชนและการเห็นคุณค่าของบุคคล ซึ่งจะทำให้บรรทัดฐานของการเป็นที่นิยมของกลุ่มเพื่อนแตกต่างกัน

5. ปัจจัยด้านสถานะเศรษฐกิจและสังคม

สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นสิ่งที่แสดงถึงสถานภาพของบุคคลในสังคม ซึ่งโดยทั่วไปจะเห็นได้ว่า วัยรุ่นที่มาจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงจะมีโอกาสในการทำกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาตนเองได้มากกว่าและมีโอกาสแสวงหาความเป็นตนได้มากกว่า ซึ่งจากโอกาสในการทำกิจกรรมและโอกาสในการแสวงหาตนเองนี้ ทำให้วัยรุ่นรับรู้ตนเองทางบวกและเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำ ซึ่งจะมีข้อจำกัดในการกระทำกิจกรรมต่างๆ นอกจากนั้นถึงแควดล้อมของวัยรุ่นในกลุ่มนี้ยังเต็มไปด้วยความเครียด การแก่งแย่งแข่งขันเพื่อหาเงินมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ซึ่งมีผลต่อสภาพจิตใจและอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่น ส่วนวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคมในระดับปานกลาง จะมีลักษณะคล้ายตามกลุ่ม

เนื่องจากในครอบครัวระดับกลาง มักจะมีการปฏิบัติตนคล้ายตามมาตรฐานของสังคมที่เป็นอยู่และปฏิบัติตนตามผู้นำของครอบครัว

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Trusky et al. (1994) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานะเศรษฐกิจและสังคม และอัตรานอที่สน์ของเด็กนักเรียนเกรด 4 พบว่า เด็กที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำจะมีปฏิสัมพันธ์ทางลบและมีการรับรู้ตนเองในทางลบด้วย

แต่อย่างไรก็ตามมีการพบว่า นักเรียนหญิงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่านักเรียนที่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคมในระดับปานกลาง หรือ ระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากวัยรุ่นที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูง จะรู้สึกว่าตนเองถูกกดขี่จากความคาดหวังในเรื่องของผลการเรียน ความมีเสน่ห์ทางร่างกายและกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเมื่อวัยรุ่นกลุ่มนี้ได้รับความล้มเหลวผิดหวังในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็จะนำมาซึ่งการสูญเสียความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ส่วนวัยรุ่นหญิงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำจะเคยชินกับความล้มเหลวมากกว่า ดังนั้นวัยรุ่นเหล่านี้จึงไม่รู้สึกเป็นทุกข์กับสิ่งเหล่านั้น (Richman, Clark & Brown cited in Rice, 1996)

6. ปัจจัยทางค่านิยม

ความแตกต่างระหว่างเพศส่งผลต่ออัตรานอที่สน์ที่แตกต่างกันของบุคคล ซึ่งความแตกต่างนี้จะเริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงวัยเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยในช่วงแรกเด็กผู้หญิงจะมองว่าตนเองมีคุณค่าน้อยกว่าเด็กผู้ชาย จากนั้นเด็กผู้หญิงจะเริ่มมองเห็นคุณค่าของตนเองเท่ากับเด็กผู้ชาย เนื่องจากเด็กผู้หญิงเริ่มตระหนักถึงทักษะ ความเชี่ยวชาญ และความสามารถของตนเองมากขึ้นตามอายุ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นและเริ่มเป็นวัยรุ่น เด็กผู้หญิงจะเริ่มค้นหาคุณค่าของตนเองจากการประสบความสำเร็จในการคบเพื่อนต่างเพศ ขณะเดียวกันเด็กผู้หญิงก็พยายามค้นหารูปแบบและบทบาทความเป็นผู้หญิง และต้องพยายามที่จะประสบความสำเร็จในการคบเพื่อนต่างเพศด้วย ทำให้วัยรุ่นหญิงมีประสบการณ์ในบทบาทเหล่านี้ขัดแย้งกัน ส่งผลให้วัยรุ่นหญิงมีการมองตนเองต่ำกว่าวัยรุ่นชาย (Fein, O'Neill, Frank, & Vilit, 1975 cited in Burns, 1979)

นอกจากนั้น เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายมีอัตรานอที่สน์ที่แตกต่างกันคือ วัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายจะมองคุณค่าของตนเองในมุมมองที่ต่างกันไป วัยรุ่นชายจะสร้างความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าจากหลากหลายแง่มุมมากกว่าวัยรุ่นหญิง ทั้งทางด้านรูปร่างหน้าตาที่ปรากฏความมีอิสระไม่ขึ้นอยู่กับใคร ด้านการแสดงความสามารถและการประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ (ด้านการเรียน กีฬา การเป็นผู้นำกลุ่ม เป็นต้น) ส่วนในวัยรุ่นหญิง จะมีการสร้างความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าจากการผ่านมามีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น และการมีบทบาทของผู้หญิงที่เหมาะสม ซึ่งเป็นมุมมองที่แคบกว่า (เช่น การมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ การเป็นที่ยอมรับ และการเป็นที่นิยม) ส่งผลให้วัยรุ่นหญิงซึ่งมีมุมมองที่แคบกว่ามองเห็นคุณค่าของตนเองน้อยกว่าด้วยเช่นกัน (Smith, 1975 cited in Burns, 1979)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาที่สนับสนุนปัจจัยทางด้านเพศคือ การศึกษาของ Benjet & Hernandez-Guzman (2001) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศในวัยรุ่นชายแม็กซิกันที่มีสุขภาพจิตดี จำนวน 1,102 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 9 - 14 ปี โดยศึกษาถึงความแตกต่างในช่วงของการเริ่มมีประจำเดือนในเพศหญิง การเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของเสียงในเพศชาย โดยศึกษาภาวะความซึมเศร้า การเห็นคุณค่าในตนเอง ภาพลักษณ์ทางกาย และปัญหาทางพฤติกรรมภายนอก พบว่า ในช่วงก่อนเข้าสู่ระยะเริ่มรุ่นไม่มีความแตกต่างด้านความซึมเศร้า ภาพลักษณ์ทางกาย หรือการเห็นคุณค่าในตนเองของทั้งเพศหญิงและเพศชาย เพียงแต่เพศชายจะมีปัญหาทางพฤติกรรมภายนอกมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อยเท่านั้น แต่หลังจากช่วงเริ่มมีประจำเดือน เพศหญิงจะมีการซึมเศร้า มีปัญหาทางพฤติกรรมภายนอก และมองตนเองทางลบเกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางกายมากขึ้น ในขณะที่เพศชายไม่มีการซึมเศร้า มีความรู้สึกเกี่ยวกับร่างกายของตนเองดีขึ้นหลังจากเสียงเริ่มเปลี่ยน และมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากขึ้นเล็กน้อย

ส่วนปัจจัยด้านรูปลักษณ์ทางกาย Cooper (1993) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองกับลักษณะหน้าตาที่ดึงดูดความสนใจในเด็กที่มีอายุระหว่าง 8 - 13 ปี จำนวน 55 คน ซึ่งเป็นเพศหญิง 11 คน และเพศชาย 44 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามวัดอ้อมโนทัศน์ (Piers-Harris Children's Self-Concept Scale) และให้กลุ่มตัวอย่างประเมินค่าเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา ผลการศึกษาพบว่า รูปร่างหน้าตามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า โดยภาพรวมหน้าตามีผลต่อจิตใจซึ่งส่งผลให้บุคคลมีการมองตนเองในมุมมองที่แตกต่างกันไป

งานวิจัยของ Schlichting & Kimberly (2000) ซึ่งสนับสนุนปัจจัยทางการยอมรับของกลุ่มเพื่อน ได้ทำการศึกษาว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมีผลต่อการรับรู้ตนเองโดยรวมและการรับรู้ตนเองทางสังคมหรือไม่ โดยทำการศึกษาแก่นักเรียนเกรด 3 - 5 ทั้งเพศหญิงและเพศชาย จำนวน 145 คน ซึ่งใช้แบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าของ Harter's Self-Perception Profile for Children พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมีผลต่อการรับรู้ตนเองโดยรวมและการรับรู้ตนเองทางสังคมของเด็ก

การศึกษาของ Renjini & Gibbons (1999) ก็ได้สนับสนุนปัจจัยด้านสถานะเศรษฐกิจและสังคมเช่นกัน โดยมีศึกษาถึงการอธิบายตนเองของวัยเด็กตอนปลายและวัยรุ่น อายุระหว่าง 9 - 16 ปี จำนวน 191 คน จากโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาลในอินเดีย พบว่า เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ แต่ละคนจะอธิบายเกี่ยวกับตนไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามสถานะเศรษฐกิจสังคมและเพศพบว่า มีความแตกต่างกัน โดยเด็กชายที่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูงจะมีการพัฒนาอ้อมโนทัศน์ในทางบวก ส่วนเด็กชายที่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำจะแสดงออกในรูปแบบที่ตรงข้าม ซึ่งการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึง ความสำคัญของบทบาททางสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาอ้อมโนทัศน์ของแต่ละบุคคล

การศึกษาของ Emda & Batia (1995) ซึ่งศึกษาถึงสถานะทางสังคมของผู้ปกครอง และการรับรู้ของวัยรุ่นเกี่ยวกับสถานะทางสังคมของผู้ปกครองซึ่งมีผลต่ออัตมโนทัศน์ โดยศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมปลายในประเทศอิสราเอลจำนวน 569 คน โดยครึ่งหนึ่งเป็นวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็ก (Kibbutz) และอีกครึ่งหนึ่งเป็นวัยรุ่นจากชนเมือง สมมติฐานการวิจัย มีดังนี้ สถานะทางสังคมของผู้ปกครอง จะมีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนและคะแนนอัตมโนทัศน์ในด้านวิชาการ และการรับรู้ของวัยรุ่นเกี่ยวกับสถานะทางสังคมของผู้ปกครอง ก็มีผลต่อคะแนนอัตมโนทัศน์ในด้านสังคมด้วย ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนสมมติฐานว่า สถานะทางสังคมของผู้ปกครองมีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนและคะแนนอัตมโนทัศน์ในด้านวิชาการ และการรับรู้ของวัยรุ่นเกี่ยวกับสถานะทางสังคมของผู้ปกครองมีผลต่อคะแนนอัตมโนทัศน์ในด้านสังคม ยกเว้นในวัยรุ่นที่มาจากชนเมืองซึ่งพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับสถานะทางสังคมของผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ด้านวิชาการ

ในด้านการอบรมเลี้ยงดูมีการศึกษาของ Favez & Adnan (2000) ซึ่งศึกษาเด็กปาเลสไตน์จำนวน 276 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในเกรด 7 ในค่ายชาวจอร์แดนซึ่งมีความยากลำบากทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมทางสังคมเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง หน้าที่ในครอบครัว และอัตมโนทัศน์ พบว่าความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับวัยรุ่นอยู่ในระดับปกติ มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมเป็นส่วนใหญ่ และมีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับกลางถึงต่ำ

สอดคล้องกับการศึกษาของ Gardner (1999) ซึ่งศึกษาผลของปฏิสัมพันธ์ของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อกับระดับของอัตมโนทัศน์ พฤติกรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูกชาย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายที่กำลังศึกษาอยู่ในเกรด 3 5 และ 7 โดยใช้แบบสอบถาม Modified Parental Authority Questionair และ Tennessee Self - Concept Scale จากการวิเคราะห์ MANOVA ผลปรากฏว่า อัตมโนทัศน์มีผลมาจากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยลูกชายที่พ่อใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม จะมีคะแนนอัตมโนทัศน์ต่ำกว่าเกณฑ์ใน 4 ลักษณะ (อัตมโนทัศน์โดยรวม, ครอบครัว, จริยธรรม และสังคม) ซึ่งงานวิจัยนี้สนับสนุนผลของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่ออัตมโนทัศน์

การศึกษาของ นุชลดดา โรจนประภาพรรณ (2541) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 จำนวน 192 คน ผลการวิจัยพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวและการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู อายุ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

งานวิจัยของ กิ่งเพชร ชนะชัยวิบูลวัฒน์ (2534) ได้ทำการศึกษาอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นเพศชายที่กระทำผิดในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กพบว่าวัยรุ่นเพศชายกระทำผิดที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ปล่อยปละละเลย และประชาธิปไตย มีอัตมโนทัศน์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่วัยรุ่นเพศชายกระทำผิดที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

จะมีอัตมโนทัศน์สูงกว่าวัยรุ่นเพศชายกระทำผิดที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และปล่อยปละละเลย จากผลงานวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่น เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูนี้เป็นการถ่ายทอดความรู้สึนึกคิด ทักษะคิดและการประเมินค่าของบิดามารดา ไปสู่วัยรุ่นในลักษณะที่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณา พุ่มสวัสดิ์ (2539) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง พบว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นๆ

และการศึกษาของ O'Dea & Suzanne (1999) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับน้ำหนักตัว เพศ และพัฒนาการระยะเริ่มรุ่นของวัยรุ่นทั้งเพศหญิงและเพศชาย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นเกรด 7 - 8 จำนวน 462 คน จากการศึกษาได้ใช้แบบสอบถามการรับรู้ตนเองของวัยรุ่น (Self - Perception Profile of Adolescents) ซึ่งแบ่งเป็นลักษณะย่อย 8 ด้าน คือ ด้านการมีเพื่อนสนิท ด้านความสามารถทางวิชาการ ด้านความสามารถในการทำงาน ด้านลักษณะดึงดูดใจ ด้านการยอมรับทางสังคม ด้านพฤติกรรม ด้านรูปลักษณ์ทางกาย และด้านความสามารถทางด้านกีฬา ผลการศึกษาพบว่าทั้งเพศหญิงและเพศชายให้ความสำคัญกับการมีเพื่อนสนิท ความสามารถทางวิชาการและความสามารถในการทำงานมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยที่เพศหญิงจะให้คะแนนความสามารถในการมีเพื่อนสนิทสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านน้ำหนักตัว น้ำหนักตัวมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ตนเองในด้านรูปลักษณ์ทางกายมากที่สุด โดยวัยรุ่นที่มีน้ำหนักตัวมากจะมีคะแนนอัตมโนทัศน์ในระดับต่ำ ส่วนเพศหญิงและเพศชายที่มีน้ำหนักตัวปกติ จะพิจารณาความสามารถทางด้านกีฬามากกว่าวัยรุ่นที่มีน้ำหนักตัวมากหรือน้อยกว่าปกติ และวัยรุ่นชายที่มีน้ำหนักตัวมากจะมีคะแนนในด้านพฤติกรรม ความสามารถทางด้านกีฬาและความสามารถในการทำงานต่ำ

นอกจากนั้นการศึกษานี้ยังพบอีกว่า เพศชายที่มีวุฒิภาวะทางเพศก่อนเพื่อนวัยเดียวกันจะมีคะแนนด้านความสามารถทางด้านกีฬาสูงที่สุด ตรงกันข้ามกับเพศหญิงที่ผ่านระยะการเริ่มมีประจำเดือนแล้วจะมีคะแนนด้านรูปลักษณ์ทางกายต่ำที่สุด สรุปแล้วคะแนนอัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับน้ำหนักตัวของวัยรุ่น รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์กับเพศและพัฒนาการระยะเริ่มรุ่นด้วย

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า ปัจจัยต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้คัดสรรมานี้ มีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้น่าจะมีผลต่อวัยรุ่นไทยในปัจจุบันเช่นกัน ผู้วิจัยจึงจะได้นำการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

ขอบเขตในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- เพศ
- รูปลักษณ์ทางกาย
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- สถานะเศรษฐกิจและสังคม
- รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู
- การยอมรับของกลุ่มเพื่อน

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ อัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วัยรุ่น หมายถึง วัยรุ่นตอนกลางที่มีอายุระหว่าง 15 - 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ปีการศึกษา 2544 ทั้งเพศชายและหญิง ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

รูปลักษณ์ทางกาย หมายถึง ภาพลักษณ์ภายในใจของบุคคลเกี่ยวกับร่างกายของตนเอง รวมถึงความรู้สึกที่มีต่อร่างกายของตนเองว่า พอใจหรือไม่พอใจกับร่างกายของตนเองอย่างไร

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนผลการเรียนเฉลี่ยของภาคการศึกษาสุดท้ายที่ได้รับของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 ผลสัมฤทธิ์ปานกลาง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 - 2.99 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 2.00

สถานะเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงสถานภาพของบุคคลในสังคม โดยพิจารณาจากผลรวมของระดับการศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา และรายได้ของครอบครัว (Cholvanich, 1994 อ้างถึงใน ยุวดี หัตถินาพานิช, 2539)

- สถานะเศรษฐกิจและสังคมต่ำ หมายถึง มีคะแนนรวมของระดับการศึกษาของบิดามารดาและรายได้ของครอบครัว อยู่ระหว่าง 3 - 4 คะแนน
- สถานะเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง หมายถึง มีคะแนนรวมของระดับการศึกษาของบิดามารดาและรายได้ของครอบครัว อยู่ระหว่าง 5 - 7 คะแนน
- สถานะเศรษฐกิจและสังคมสูง หมายถึง มีคะแนนรวมของระดับการศึกษาของบิดามารดาและรายได้ของครอบครัว อยู่ระหว่าง 8 - 9 คะแนน

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ตามการรับรู้ของตนเอง หมายถึง การรับรู้ของเด็กถึงพฤติกรรมของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็กทั้งด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของบิดามารดาต่อเด็ก โดยการประมวลจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของเด็ก ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้จัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูโดยใช้มาตรฐานรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของ พรรรถทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ ธีระพร อุวรรณโณ เพ็ญพิไล อุทธาคนานนท์ สุภาพรรณ โคตรจรัส ทศนางค์ มณีศรีพรพรรณระพี สุทธิวรรณ (2542) คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งใช้รูปแบบการรายงานตนเอง โดยได้สร้างข้อกระทงตามแนวคิดของ Baumrind (1975) ที่จัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) หมายถึง การที่เด็กรับรู้ว่ามีพ่อแม่อบรมเลี้ยงดูโดยมีการควบคุมและเรียกร้องให้เด็กทำตามความต้องการของพ่อแม่ ในขณะเดียวกัน พ่อแม่ก็ยึดตัวเด็กเป็นศูนย์กลางด้วยการยอมรับและให้การตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian Parenting Style) หมายถึง การที่เด็กรับรู้ว่ามีพ่อแม่อบรมเลี้ยงดู โดยมีการควบคุมและเรียกร้องให้เด็กทำตามความต้องการของพ่อแม่ ในขณะเดียวกันพ่อแม่ก็ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ด้วยการปฏิเสธและไม่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (Permissive Parenting Style) หมายถึง การที่เด็กรับรู้ว่ามีพ่อแม่อบรมเลี้ยงดูโดยไม่มีการควบคุมและไม่เรียกร้องให้เด็กทำตามความต้องการของพ่อแม่ ในขณะเดียวกัน พ่อแม่ก็ยึดตัวเด็กเป็นศูนย์กลางด้วยการยอมรับและตอบสนองต่อความต้องการทุกอย่างของเด็ก
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Uninvolved Parenting Style) หมายถึง การที่เด็กรับรู้ว่ามีพ่อแม่อบรมเลี้ยงดูโดยไม่มีการควบคุมและไม่เรียกร้องให้เด็กทำตามความต้องการของพ่อแม่ ในขณะเดียวกัน พ่อแม่ก็ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้วยการปฏิเสธและไม่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก

การยอมรับของกลุ่มเพื่อน หมายถึง การที่วัยรุ่นตอนกลางรับรู้ว่าคุณเองได้รับการพิจารณาให้เป็นสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มเพื่อน เป็นที่ชื่นชอบและเป็นที่ต้องการของเพื่อนๆในกลุ่ม

อัครมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ 7 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม หมายถึง การรับรู้ตนเองเกี่ยวกับการแสดงออกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการนั่ง ยืน เดิน วิ่ง หรือการร่วมกิจกรรมต่างๆ
2. องค์ประกอบด้านสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ จดจำ หรือระลึกถึงสิ่งที่ผ่านมารวมถึงสถานภาพในโรงเรียนที่ตนรับรู้ได้
3. องค์ประกอบด้านรูปร่างหน้าตา และบุคลิกภายนอก หมายถึง การรับรู้ตนเองในลักษณะที่สามารถมองเห็นได้ เช่น รูปร่างหน้าตา และการแสดงออกที่เป็นลักษณะหรือรูปแบบเฉพาะของตน
4. องค์ประกอบด้านความวิตกกังวลใจ หมายถึง การรับรู้ถึงภาวะความรู้สึกที่รบกวนความนึกคิดของตนทำให้เกิดความกังวลทุกข์ร้อน ไม่สบายใจ
5. องค์ประกอบด้านเป็นคนน่านิยม หมายถึง การรับรู้ตนเองในความเป็นที่นิยมของเพื่อนฝูงหรือผู้ที่รู้จักกัน เป็นที่ชื่นชอบของบุคคลทั่วไป
6. องค์ประกอบด้านความรู้สึก ความพอใจ หมายถึง การรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกพึงพอใจในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความคิดหรือการกระทำ เช่น มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น
7. องค์ประกอบที่เป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองโดยส่วนรวม หมายถึง การรับรู้ตนเองทั้ง 6 องค์ประกอบที่กล่าวมา

ขอบเขตในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะปัจจัยจัดสรร ที่มีความสัมพันธ์กับอัครมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง ที่มีอายุ 15 - 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัครมโนทัศน์ กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อเป็นประโยชน์แก่บุคคลทั่วไปที่จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและปลูกฝังอัครมโนทัศน์ในทางบวกให้กับวัยรุ่นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของวัยรุ่นต่อไป
3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยเกี่ยวกับอัครมโนทัศน์ของวัยรุ่น

บทที่ 2

วิธีดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับอัตราสัมฤทธิ์ของวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งมีอายุระหว่าง 15 - 18 ปี

ลักษณะของงานวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ วัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งมีอายุระหว่าง 15 - 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำนวน 360 คน โดยแยกเป็นวัยรุ่นชายจำนวน 180 คน ระดับชั้นละ 60 คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 16 ปี 5 เดือน และวัยรุ่นหญิงจำนวน 180 คน ระดับชั้นละ 60 คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 16 ปี 3 เดือน โดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอายุเฉลี่ย 16 ปี 4 เดือน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดขอบเขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามการแบ่งเขตของกรุงเทพมหานคร แบ่งได้เป็น 3 เขตใหญ่ๆ คือ เขตเมืองชั้นใน เขตเมืองชั้นกลาง เขตเมืองชั้นนอก
2. เลือกโรงเรียนในแต่ละเขตตามการแบ่งเขตในข้อ 1 โดยวิธีการเลือกโรงเรียนแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลาย
3. สุ่มห้องเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย คือ ใช้วิธีการจับสลาก ระดับชั้นละ 2 ห้อง จากวิธีการดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 360 คน ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งตามเขต โรงเรียน และระดับชั้น

เขตพื้นที่	โรงเรียน	จำนวนนักเรียนต่อระดับอายุ						รวม
		15-16 ปี		16-17 ปี		17-18 ปี		
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
เขตเมืองชั้นใน	โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี	20	20	20	20	20	20	120
เขตเมืองชั้นกลาง	โรงเรียนสตรีวิทยา 2	20	20	20	20	20	20	120
เขตเมืองชั้นนอก	โรงเรียนราชวินิต บางเขน	20	20	20	20	20	20	120
รวม		60	60	60	60	60	60	360

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้
ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของวัยรุ่นตามตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วยคำถามตามตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมดจำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพตามการรับรู้ของตนเอง ซึ่งมีลักษณะ เป็นมาตรประเมินค่า (Rating scale) ชนิด 5 อันดับ ทั้งหมด 14 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับของกลุ่มเพื่อน ตามการรับรู้ของตนเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating scale) ชนิด 5 อันดับ ทั้งหมด 31 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating scale) ชนิด 5 อันดับ ทั้งหมด 99 ข้อ

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามวัดทัศนคติ ซึ่งมึลักษณะเป็นการรายงานตนเองแบบคำตอบจริง และไม่จริง ทั้งหมด 80 ข้อ

วิธีการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา โดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- 1.เพศ
- 2.อายุ
- 3.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เต็มเฉลี่ยสะสมภาคการศึกษาสุดท้าย)
- 4.สถานภาพครอบครัว

5.สถานะเศรษฐกิจและสังคม (SES) ประกอบด้วย

- ระดับการศึกษาของบิดา
- ระดับการศึกษาของมารดา
- รายได้ครอบครัว

ในด้านสถานะเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic status) นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแบบสอบถามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (SES Questionnaire) ซึ่ง Cholvanich (1994) เป็นผู้สร้างขึ้น (Cholvanich, 1994 อ้างถึงใน ยุวดี ทัดตินาพานิช, 2539) และนำมาปรับให้เหมาะสมกับงานวิจัย

สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมวัดได้จาก ผลรวมของระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา และรายได้ของครอบครัว

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดา แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับการศึกษาของบิดา

ระดับที่ 1 บิดาที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือต่ำกว่า

ระดับที่ 2 บิดาที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 (ระดับ ปวช.)

ระดับที่ 3 บิดาที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป (ระดับอุดมศึกษา, ปวส, ปวท.)

ระดับการศึกษาของมารดา

ระดับที่ 1 มารดาที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือต่ำกว่า

ระดับที่ 2 มารดาที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 (ระดับ ปวช.)

ระดับที่ 3 มารดาที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป (ระดับอุดมศึกษา, ปวส, ปวท.)

รายได้ของครอบครัว หมายถึง รายได้ของสามีและภรรยาในปัจจุบันรวมกัน (บาท/เดือน) แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ต่ำกว่า 10,300 บาท/เดือน

ระดับที่ 2 ระหว่าง 10,301 - 21,000 บาท/เดือน

ระดับที่ 3 สูงกว่า 21,000 บาท/เดือน

ระดับรายได้ของครอบครัว ผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขโดยปรับรายได้เฉลี่ยของครอบครัว

ต่อเดือนที่สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจไว้ในปี พ.ศ. 2537 (Cholvanich, 1994)

ให้สูงขึ้นจากเดิมตามภาวะเงินเฟ้อ โดยพิจารณาตามสถิติของบริษัทศูนย์วิจัยธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด ในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งจากปี พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2541 อัตราภาวะเงินเฟ้อได้สูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 5.8 5.9 5.6 และ 8.1 ตามลำดับ (บริษัทศูนย์วิจัยไทยพาณิชย์จำกัด ปี พ.ศ. 2540 - 2543)

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนนสถานะเศรษฐกิจและสังคม (SES) ได้จากผลบวกของระดับการศึกษาของบิดา (การศึกษาระดับที่ 1 = 1 คะแนน การศึกษาระดับที่ 2 = 2 คะแนน การศึกษาระดับที่ 3 = 3 คะแนน) ระดับการศึกษาของมารดา (การศึกษาระดับที่ 1 = 1 คะแนน การศึกษาระดับที่ 2 = 2 คะแนน การศึกษาระดับที่ 3 = 3 คะแนน) และรายได้ของครอบครัว รายได้ระดับที่ 1 = 1 คะแนน รายได้ระดับที่ 2 = 2 คะแนน รายได้ระดับที่ 3 = 3 คะแนน) รวมกัน

แบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปลักษณ์ทางกายตามการรับรู้ของตนเอง ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยการศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของไทย และต่างประเทศ โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นจากวัยรุ่นตอนกลาง 30 คน แบ่งเป็นวัยรุ่นชายจำนวน 15 คน และวัยรุ่นหญิงจำนวน 15 คน โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นแบบปลายเปิดเกี่ยวกับผู้หญิงและผู้ชายที่รูปร่างหน้าตาดีควรมีลักษณะรูปร่างหน้าตาเป็นเช่นไร
2. นำคำตอบที่ได้มาประมวล เรียบเรียง หาค่าความถี่และร้อยละของแต่ละลักษณะ จากนั้น นำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับตามที่ได้ตอบเห็นว่าเป็นลักษณะรูปลักษณ์ทางกายที่ดี โดยเรียงจากคะแนนสูงสุดถึงคะแนนต่ำสุด จากนั้นจึงคัดเลือกลักษณะต่างๆ ที่มีผู้ให้คะแนนมากกว่า 5 คะแนน (ร้อยละ 15) มากำหนดขอบเขตของลักษณะรูปลักษณ์ทางกาย ได้ลักษณะต่างๆ ดังนี้

ลักษณะผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาดี

ลักษณะผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาดี	ความถี่	ร้อยละ
รูปร่างดี	17	56.67
ผิวขาว	16	53.33
ตาคมโต	9	30
จมูกโด่ง	7	23.33
ปากสวยเป็นกระจับได้รูป	7	23.33
หน้าเรียบเนียนไม่มีสิ่ว	7	23.33
ผมยาว	6	20
หน้ารูปไข่	5	16.67
ฟันเรียงขาวสวย	5	16.67
ขาเรียว	5	16.67

ลักษณะผู้ชายที่มีรูปร่างหน้าตาดี

ลักษณะผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาดี	ความถี่	ร้อยละ
ผิวขาว	10	33.33
คิ้วเข้ม	9	30
จมูกโด่ง	8	26.67
มีกล้ามเนื้อลำสัน	8	26.67
หน้าเรียบเนียน ไม่มีสิ่ว	8	26.67
สูง	7	23.33
ตากมโต	7	23.33
ผมสั้น ไม่รุงรัง	6	20
ออกผายไหล่ผึ่ง	5	16.67
ปากสวยเป็นกระจับได้รูป	5	16.67

3. ผู้วิจัยได้นำลักษณะต่างๆ เกี่ยวกับรูปลักษณ์ทางกายของทั้งเพศชายและเพศหญิงที่ได้จากข้อ 2 มาปรับสร้างเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปลักษณ์ทางกาย โดยสร้างเป็นแบบสอบถามที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จำนวน 14 ข้อ ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเพียงข้อละ 1 คำตอบ

ข้อความ	พอใจมาก	ค่อนข้างพอใจ	เฉยๆ	ไม่ค่อยพอใจ	ไม่พอใจเลย
1. รูปร่าง					
2. ผิวพรรณ					
3. ตา					
4. จมูก					
5. ปาก					
6. ผิวหน้า					
7. ผม					
8. รูปร่างหน้า					
9. ฟัน					
10. เรียวขา					
11. คิ้ว					
12. ส่วนสูง					
13. ออก					
14. ไหล่					

4. นำข้อคำถาม ทั้ง 14 ข้อ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความชัดเจนของรูปประโยค โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของข้อความจากความเห็นตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ใน 3 ท่าน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ตรงตามวัตถุประสงค์

5. ก่อนนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้นำไปให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งชายและหญิงจำนวน 15 คน ลองอ่านและทำความเข้าใจ เพื่อประเมินเวลาที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ผลที่ได้คือนักเรียนส่วนใหญ่เข้าใจภาษาที่ใช้และใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 7 นาที

ลักษณะมาตรวัด

เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลรูปลักษณะร่างกาย

เป็นแบบมาตราประเมินค่า

(Rating Scale)

วิธีตอบแบบสอบถาม

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อตรงกันความพึงพอใจของผู้ตอบเพียงไร แล้วขีดเครื่องหมาย ถูก (/) ในช่องว่างที่เหมาะสม

หากผู้ตอบ พอใจมาก	ก็ให้ขีด (/) ในช่อง พอใจมาก
หากผู้ตอบ ค่อนข้างพอใจ	ก็ให้ขีด (/) ในช่อง ค่อนข้างพอใจ
หากผู้ตอบ เฉยๆ	ก็ให้ขีด (/) ในช่อง เฉยๆ
หากผู้ตอบ ไม่ค่อยพอใจ	ก็ให้ขีด (/) ในช่อง ไม่ค่อยพอใจ
หากผู้ตอบ ไม่พอใจเลย	ก็ให้ขีด (/) ในช่อง ไม่พอใจเลย

เกณฑ์การให้คะแนน

คำตอบในกระทงของมาตรวัดชุดนี้ คือ 1 ถึง 5 ดังนี้

ข้อความ	พอใจมาก	ค่อนข้างพอใจ	เฉยๆ	ไม่ค่อยพอใจ	ไม่พอใจเลย
1. รูปร่าง		/			

จากตัวอย่างข้างต้น หมายความว่า ผู้ตอบค่อนข้างพอใจกับข้อความทางด้านซ้ายมือ ซึ่งจะได้คะแนน 4 คะแนน

ตารางเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประเมินค่า

คำตอบ	คะแนน
พอใจมาก	5
ค่อนข้างพอใจ	4
เฉยๆ	3
ไม่ค่อยพอใจ	2
ไม่พอใจเลย	1

คุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม

การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิของคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่านตรวจสอบรูปแบบและความตรงเชิงเนื้อหาของข้อมูล โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและรูปแบบ จากความเห็นตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ใน 3 ท่าน

การทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามจากสูตรสัมประสิทธิ์ของ Conbach ด้วยการนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ต้องการทดสอบจริง โดยประชากรกลุ่มนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนหอวัง จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน เป็นหญิง 20 คน

สำหรับแบบสอบถามฉบับนี้หาค่าความเที่ยงโดยใช้ สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา

(α - coefficient) ของ Conbach ได้ค่าเท่ากับ .82

แบบสอบถามส่วนที่ 3 แบบสอบถามการยอมรับของกลุ่มเพื่อนตามการรับรู้ของตนเอง ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาข้อมูลจาก คำรา เอกสาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นจากวัยรุ่นตอนกลาง จำนวน 30 คน โดยการใช้แบบสำรวจความคิดเห็นแบบปลายเปิดเกี่ยวกับ ลักษณะของบุคคลที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มเพื่อน ว่าควรมีลักษณะอย่างไร
2. นำคำตอบที่ได้มาประมวล เรียบเรียง หาค่าความถี่และร้อยละของแต่ละลักษณะ จากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับตามที่ผู้ตอบเห็นว่า เป็นลักษณะที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน โดยเรียงจากคะแนนสูงสุดถึงคะแนนต่ำสุด จากนั้นจึงคัดเลือกลักษณะต่างๆ ที่มีผู้ให้คะแนนมากกว่า 5 คะแนน (ร้อยละ 15) มากำหนดขอบเขตของลักษณะที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ได้ลักษณะต่างๆ ดังนี้

ลักษณะที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน	ความถี่	ร้อยละ
มีน้ำใจ ช่วยเหลือแบ่งปัน	24	80
สนุกสนาน ร่าเริง	20	66.67
เป็นมิตร เป็นกันเอง ไม่ถือตัว	13	43.33
มนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับคนง่าย	13	43.33
ไม่เห็นแก่ตัว	12	40
รักห่วงใย แนะนำเพื่อนในทางที่ดี	9	30
ซื่อสัตย์ จริงใจ	7	23.33
รับผิดชอบ	6	20
เรียนดี ฉลาด มีไหวพริบ	6	20
หน้าตาดี น่ารัก	6	20
พูดจา ท่าทาง สุภาพ	6	20
ความคิดเห็นตรงกัน เข้ากันได้	5	16.67
เป็นที่ปรึกษาและเป็นที่พึ่งได้	5	16.67
เป็นผู้นำ	5	16.67
ประนีประนอม ให้อภัย ใจเย็น	5	16.67

3.ผู้วิจัยได้นำลักษณะต่างๆ ที่ได้จากข้อ 2 มาปรับสร้างเป็นข้อความ เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถาม
ที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จำนวน 31 ข้อ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับของกลุ่มเพื่อน

ข้อความ	ตรงมาก	ค่อนข้างตรง	ตรงและ ไม่ตรง พอๆ กัน	ไม่ค่อยตรง	ไม่ตรงเลย
1. เมื่อเห็นเพื่อน ไม่สบายใจ ฉันจะเข้าไปถามไถ่ด้วยความเป็นห่วง					
2. เพื่อนๆ ยกให้ฉันเป็นตัวสร้างสีสันประจำกลุ่ม ซึ่งคอยสร้างความสุขและเสียงหัวเราะได้เสมอ					
3. ฉันมีเพื่อนมากมาย ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน					
4. ฉันมักจะใช้ชีวิตอยู่กับตัวเอง ไม่ค่อยชอบที่จะพบปะพูดคุยกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะกับคนที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน					
5. เมื่อโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ฉันจะพยายามหาข้ออ้างที่ดีที่จะไม่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมเสมอ					
6. เมื่อเพื่อนมีความสุข ฉันก็มีความสุขด้วย แต่เมื่อใดที่เพื่อนมีปัญหา ฉันก็ยังคงอยู่เคียงข้างคอยให้กำลังใจเพื่อนเสมอ					
7. ฉันจะรู้สึกแค้นมาก ถ้าฉันต้องโกหกหลอกลวงใคร					
8. ฉันคิดว่าไม่ว่าจะเป็นหัวหน้ากลุ่มหรือสมาชิกกลุ่ม อย่างฉันก็ต้องร่วมมือกันทำงาน งานจึงจะออกมาดี					
9. ฉันมักทำคะแนนในการสอบได้ดีในอันดับต้นๆ ของห้องเสมอ					
10. ถึงแม้ฉันจะไม่ใช่คารานายแบบนางแบบ แต่ฉันก็น่ารักไม่แพ้ใคร					
11. เมื่อพบครูอาจารย์หรือผู้ใหญ่ ฉันจะทำความเคารพทุกครั้ง					
12. ฉันไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน เพราะพวกเรามีความคิดเห็นที่คล้ายๆ กัน					
13. เมื่อเพื่อนๆ มีปัญหา ทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่อง การเรียน พวกเขามักจะมาปรึกษาฉันเสมอ					

ข้อความ	ตรงมาก	ค่อนข้างตรง	ตรงและไม่ตรง พอๆ กัน	ไม่ค่อยตรง	ไม่ตรงเลย
14. ฉันมักจะเสนอความคิดเห็นและเสนอแผนงาน ที่ฉันคิดไว้ ซึ่งเพื่อนๆ ก็ปฏิบัติตามเสมอ					
15. ฉันไม่เคยมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับใคร เพราะฉัน สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี					
16. ฉันเป็นคนที่ไม่ยอมคน ถ้าพูดคุยกันไม่รู้เรื่อง ก็จำเป็นที่จะต้องใช้กำลังกันบ้าง					
17. ไม่ว่าจะ ไปเที่ยวที่ไหน ฉันจะมีของฝากเล็กๆ น้อยๆ มาฝากเพื่อนเสมอ					
18. บุคลิกของฉันเป็นคนที่เสียบๆ เฉยๆ ไม่ค่อย ยิ้มแย้มจนบางครั้งเพื่อนๆ คิดว่าอาจมีปัญหาอะไร บางอย่างเกิดขึ้นกับฉัน					
19. ฉันเป็นคนเลือกคบคน โดยเฉพาะคนๆ นั้น จะต้องเป็นคนที่อยู่ในระดับเดียวกับฉัน					
20. ฉันชอบที่จะทำความรู้จักกับคนหลายๆ ประเภท เพราะมันทำให้ฉันมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น					
21. ถึงแม้ฉันจะรู้สึกเหนื่อยหน่ายกับงานที่ทำอยู่ แต่ฉันก็พยายามช่วยงานของส่วนรวมอย่างเต็มที่ ไม่เคยเกี่ยง					
22. ฉันจะดักเตือนเพื่อนเสมอ เมื่อเพื่อนทำในสิ่งที่ ไม่เหมาะสมถูกต้อง					
23. ฉันสามารถพูดคุยกับเพื่อน ได้ทุกเรื่อง ไม่เคยมี ความลับต่อกัน					
24. บ่อยครั้งที่ฉันทำงานส่งไม่ทันตามที่อาจารย์ กำหนด					
25. เมื่อมีเหตุการณ์คับขันเกิดขึ้น ฉันมักหาทางออก ได้เสมอ					
26. ฉัน โชคดีที่เกิดมามีหน้าตาดี					
27. ฉันเป็นคนพูดจาดี มีหางเสียง ค่ะ/ครับ เสมอ					
28. ฉันไม่ค่อยมีเพื่อน เพราะเพื่อนที่จะ เข้าอกเข้าใจกันในทุกๆ เรื่องนั้นหาได้ยาก					

ข้อความ	ตรงมาก	ค่อนข้างตรง	ตรงและไม่ตรง พอๆ กัน	ไม่ค่อยตรง	ไม่ตรงเลย
29. เพื่อนๆ มักบอกว่าฉันเป็นที่พึ่งที่ดีสำหรับ เพื่อนๆ เสมอ					
30. เมื่อทำงานกลุ่ม ฉันชอบที่จะเป็นผู้ตามมากกว่า เป็นผู้นำ					
31. หลายๆ ครั้งที่เพื่อนๆ ต่อว่าฉัน ทั้งๆ ที่ฉันไม่ผิด แต่ฉันก็ไม่เคยถือโทษโกรธเคือง					

4. นำข้อคำถามทั้ง 31 ข้อ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องและ
ความชัดเจนของรูปประโยค โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของข้อความ
จากความเห็นตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ใน 3 ท่าน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข
ให้ตรงตามวัตถุประสงค์

5. ก่อนนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ทั้งชายและหญิงจำนวน 15 คน อ่านและทำความเข้าใจ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจภาษาที่ใช้
ในแบบสอบถาม และเพื่อประเมินเวลาที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ผลที่ได้คือ ส่วนใหญ่
นักเรียนเข้าใจภาษาที่ใช้แต่มีการกลับมาแก้ไขบ้างในบางข้อ โดยนักเรียนใช้เวลาในการ
ตอบแบบสอบถามประมาณ 15 นาที

ลักษณะมาตรวัด

เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลการยอมรับของกลุ่มเพื่อนเป็นแบบมาตรประเมินค่า

(Rating Scale)

วิธีตอบแบบสอบถาม

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ
เพียงไร แล้วขีดเครื่องหมาย (/) ในช่องว่างที่เหมาะสม

หากตรงมาก สำหรับผู้ตอบ

ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ในช่องตรงมาก

หากค่อนข้างตรง สำหรับผู้ตอบ

ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ในช่องค่อนข้างตรง

หากตรงและไม่ตรงพอๆ กัน สำหรับผู้ตอบ
และไม่ตรงพอๆ กัน

ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ในช่องตรง

หากไม่ค่อยตรง สำหรับผู้ตอบ

ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ในช่องไม่ค่อยตรง

หากไม่ตรงเลย สำหรับผู้ตอบ

ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ในช่องไม่ตรงเลย

เกณฑ์การให้คะแนน

คำตอบในกระถงของมาตราวัดชุดนี้ คือ 1 ถึง 5 ดังนี้

ข้อความ	ตรงมาก	ค่อนข้าง ตรง	ตรงและไม่ตรง พอๆกัน	ไม่ค่อย ตรง	ไม่ตรงเลย
1. เมื่อเห็นเพื่อนไม่สบายใจ ฉันจะเข้าไปถามไถ่ด้วยความเป็นห่วง		/			

จากตัวอย่างข้างบน หมายความว่า ผู้ตอบเห็นว่าข้อความทางด้านซ้ายมือ "ค่อนข้างตรง" กับความคิดเห็นของผู้ตอบ จะ ได้ 4 คะแนน

ตารางเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประเมินค่า

คำตอบ	คะแนน(ข้อกระถงทางบวก)	คะแนน(ข้อกระถงทางลบ)
พอใจมาก	5	1
ค่อนข้างพอใจ	4	2
เฉยๆ	3	3
ไม่ค่อยพอใจ	2	4
ไม่พอใจเลย	1	5

คุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม

การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถาม
ที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิของคณะจิตวิทยา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 3

ท่านตรวจสอบรูปแบบและความตรงเชิงเนื้อหาของข้อมูล โดยมีเกณฑ์ในการ
พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และรูปแบบจากความเห็นตรงกันของ
ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ใน 3 ท่าน

การทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายใน
ของแบบสอบถามจากสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach ด้วยการนำ
แบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Try Out) กับกลุ่มประชากร ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ
กลุ่มประชากรที่ต้องการทดสอบจริง โดยประชากรกลุ่มนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยม
ศึกษาตอนปลาย โรงเรียนหอวัง จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน เป็นหญิง 20 คน

สำหรับแบบสอบถามฉบับนี้หาค่าความเที่ยง

โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา

(OO- coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าเท่ากับ .73

แบบสอบถามส่วนที่ 4

มาตรวัดการอบรมเลี้ยงดูที่พัฒนาขึ้น โดยคณะผู้วิจัย

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (หัวหน้าโครงการ) คัดนางค์ มณีศรี ชีระพร อูวรรณโณ พรรณระพี สุทธิวรรณ เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ และ สุภาพรรณ โคตรจรัส (เรียงลำดับตัวอักษร) ได้ทำการวิจัยร่วมกันเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนไทย กับกระบวนการสังคมประคองครอบครัวไทยในปัจจุบัน ที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน (2543) โดยได้สร้างและพัฒนาข้อกระทงตามแนวความคิดของ Baumrind ที่ใช้รูปแบบการรายงานตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาตรวัดมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาครั้งนี้ ซึ่งได้จัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เป็น 4 แบบ คือ

1. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style)
2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian Parenting Style)
3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (Permissive Parenting Style)
4. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Uninvolvement Parenting Style)

ลักษณะมาตรวัด

มาตรวัดการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเอง ซึ่งพัฒนาโดยคณะผู้วิจัย ได้แก่ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (หัวหน้าโครงการ) คัดนางค์ มณีศรี ชีระพร อูวรรณโณ พรรณระพี สุทธิวรรณ เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ และสุภาพรรณ โคตรจรัส (เรียงลำดับตัวอักษร) ซึ่งผู้วิจัยร่วมในโครงการวิจัยจุลภาค ได้ร่วมกันพัฒนามาตรวัดการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้แบบประเมินค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) มีข้อเลือก 5 ระดับ คือ ไม่ตรงเลย ตรงและไม่ตรงพอๆ กัน ตรง และตรงมาก ซึ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ทั้ง 4 แบบ ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 99 ข้อ

วิธีตอบแบบสอบถาม

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับกรกระทำ

หรือทำที่ของบิดามารดา หรือของผู้ตอบเพียงไร แล้วขีดเครื่องหมาย (/) ทับตัวเลขที่เหมาะสม

หาก ตรงมาก สำหรับผู้ตอบ ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ทับเลข 5

หาก ตรง สำหรับผู้ตอบ ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ทับเลข 4

หาก ตรงและไม่ตรงพอๆ กัน สำหรับผู้ตอบ ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ทับเลข 3

หาก ไม่ค่อยตรง สำหรับผู้ตอบ ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ทับเลข 2

หาก ไม่ตรงเลย สำหรับผู้ตอบ ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ทับเลข 1

เกณฑ์การให้คะแนน

คำตอบในกระถงของมาตราวัดชุดนี้ คือ 1 ถึง 5 ดังนี้

การกระทำหรือทำที่	5 ตรงมาก	4 ตรง	3 ตรงและไม่ตรง พอๆกัน	2 ไม่ค่อยตรง	1 ไม่ตรงเลย
พ่อแม่คาดหวังให้ฉันทำตามกฎเกณฑ์ ที่ตั้งไว้	5	4	3	2	1

จากตัวอย่างข้างบน หมายความว่า นักเรียนเห็นว่าข้อความทางด้านซ้ายมือ "ตรง" กับการกระทำของพ่อแม่ของนักเรียน จะ ได้ 4 คะแนน

ตารางเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประเมินค่า

คำตอบ	คะแนน(ข้อกระทงทางบวก)	คะแนน(ข้อกระทงทางลบ)
พอใจมาก	5	1
ค่อนข้างพอใจ	4	2
เฉยๆ	3	3
ไม่ค่อยพอใจ	2	4
ไม่พอใจเลย	1	5

คุณภาพของเครื่องมือ

- 1.พรพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (หัวหน้าโครงการ) คัดนางค์ มณีศรี วีระพร อุวรรณโน พรรณระพี สุทธิวรรณ เพ็ญพิไล อุทธาคณานนท์ และสุภาพรณ โคตรจรัส (เรียงลำดับตัวอักษร) ได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารข้อมูลของ Diana Baumrind รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาความเป็นมาและวัตถุประสงค์ ที่ทำการศึกษา ซึ่งได้มีการสัมมนาร่วมกันเพื่อสร้างและพัฒนามาตราวัดการอบรมเลี้ยงดู เป็นจำนวน 5 ครั้งด้วยกัน
- 2.คณะผู้วิจัย (จากข้อ 1) ได้ทำการเรียบเรียงข้อกระทงเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ ตามแนวทฤษฎีของ Baumrind และปรับให้มีความสอดคล้องกับกระบวนการ อบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไทย ซึ่งศึกษาจากงานวิจัยที่ทำมาระหว่างปี 2528 – 2542

3.ต่อมาคณะผู้วิจัยโครงการจุฬาลงกรณ์ ได้สัมมนาร่วมกัน เพื่อพิจารณาข้อกระทงในแต่ละด้านของมาตรการอบรมเลี้ยงดู และทำการสรุปข้อกระทงเป็นด้านละ 16 - 32 ข้อ รวมเป็นข้อกระทงทั้งสิ้น จำนวน 104 ข้อ

4.หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อกระทงไปหาค่าความตรงและค่าความเที่ยงกับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ของโรงเรียนสหศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร และโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม จำนวนระดับชั้นละ 150 คน โรงเรียนละ 300 คน รวมเป็นนักเรียนจำนวน 600 คน

5.คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาค่าความตรง และค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม และพัฒนาเป็นแบบสำรวจ รวมเป็นข้อกระทงทั้งสิ้น 99 ข้อ

สำหรับแบบสอบถามฉบับนี้คณะผู้วิจัยได้หาค่าความเที่ยงของคำสำคัญจากข้อกระทงในแต่ละคำสำคัญ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของลักษณะคำสำคัญ 8 ประการ (Key Word 8) จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู	ลักษณะคำสำคัญ 8 ประการ (Key Word 8)	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา
1. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ (Authoritative)	1.1 Demands	0.40
	1.2 Rules / regulations / discipline	0.66
	1.3 Rule enforcement	0.51
	1.4 Warmth / affection / support	0.78
	1.5 Bi-directional and clear communication	0.65
	1.6 Encouraging independence & individuality	0.50
	1.7 Right of both parent and child	0.40
	1.8 Reward > punishment	0.58
2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian)	2.1 Strong demand	0.59
	2.2 Absolute sets of standards	0.72
	2.3 Value of obedience	0.68
	2.4 Less nurturant	0.68
	2.5 Discouraging bi-directional	0.72

3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู แบบรักตามใจ (Permissive)	2.6 Suppressing child independence and individuality	0.43
	2.7 Biased in favor of parental needs	0.61
	2.8 Threat and punishment	0.58
	3.1 Avoid making demands	0.59
	3.2 Few rules / limits	0.41
	3.3 Tolerate and accepting immature behavior without parental restraint	0.63
	3.4 Moderate nurturant, less involved	0.36
	3.5 Child dominated communication	0.58
	3.6 Allow immature and irresponsible decision making	0.45
	3.7 Biased in favor of parental needs	0.43
4. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู แบบปล่อยปละละเลย (Uninvolvement)	3.8 Little punishment	0.43
	4.1 Undemanding	0.38
	4.2 No rules / ignoring	0.58
	4.3 Neglect / maltreatment	0.63
	4.4 Emotionally detached	0.64
	4.5 Infrequent communication	0.58
	4.6 Allow child independence without parental support	0.50
	4.7 Biased in favor of parental needs	0.66
	4.8 Physical and / or psychological abuse	0.62

การหาค่าความเชื่อถือได้แบบสอบถาม

การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มาตรการอบรมเลี้ยงดู ตามแนวคิดของ Baumrind ซึ่งพัฒนาโดย คณะผู้วิจัย คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับการพิจารณาค่าความตรงของเนื้อหา จากการสัมมนาร่วมกันเป็นจำนวน 5 ครั้ง เพื่อให้มีความสอดคล้องตรงกันของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ ตามแนวคิดทฤษฎีของ Baumrind รวมทั้งมีการพิจารณาปรับแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับกระบวนการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไทย

การทดสอบความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหามาแล้วนั้นมาทดสอบความเที่ยง โดยใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามจากสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach ด้วยการนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ต้องการทดสอบจริง โดยประชากรกลุ่มนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนหอวัง จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน เป็นหญิง 20 คน

สำหรับแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา

(α - coefficient) ของ Cronbach ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของมาตรการอบรมเลี้ยงดู เท่ากับ .81

แบบสอบถามส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ ผู้วิจัยได้แปลมาจากแบบวัด The Piers - Harris Children's Self - Concept Scale ของ Piers & Harris (Piers & Harris, 1964 cited in Burns, 1979) และนำมาเปรียบเทียบภาษากับแบบสอบถามวัดอัตมโนทัศน์ของ จันทร์เพ็ญ โชติศิริ (2532) ที่ได้แปลไว้และได้ทำการตรวจหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือกับเด็กมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .79 จากนั้นได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข

ลักษณะของแบบวัดอัตมโนทัศน์เป็นลักษณะการรายงานตนเอง โดยให้ผู้ตอบพิจารณาว่าข้อความเหล่านั้นเป็นจริงหรือไม่ตามความคิดของตน ถ้าเป็นจริงให้ตอบว่า "จริง" ถ้าไม่เป็นจริงให้ตอบว่า "ไม่จริง" ข้อคำถามทั้งหมดมี 80 ข้อ ประกอบด้วย อัตมโนทัศน์ 7 ด้าน ตามที่กรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2517) ได้แบ่งไว้ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม 17 ข้อ ได้แก่ ข้อ 4, 12, 13, 14, 22, 25, 31, 32, 34, 48, 56, 59, 64, 67, 76, 78, 80
2. องค์ประกอบด้านสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน 11 ข้อ ได้แก่ ข้อ 5, 7, 9, 11, 16, 17, 21, 26, 27, 30, 33, 42, 49, 53, 57, 66, 70

3.องค์ประกอบด้านรูปร่างและบุคลิกภายนอก 14 ข้อ ได้แก่ข้อ 8, 15, 27, 29, 41, 49, 54, 55, 57, 60, 63, 73

4.องค์ประกอบด้านความวิตกกังวลใจ 15 ข้อ ได้แก่ข้อ 6, 7, 8, 10, 20, 28, 37, 40, 44, 55, 74, 79

5.องค์ประกอบด้านเป็นคนน่านิยม 13 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 3, 11, 33, 40, 46, 49, 51, 57, 58, 69, 77

6.องค์ประกอบด้านความสุขความพอใจ 15 ข้อ ได้แก่ข้อ 2, 8, 36, 38, 39, 43, 50, 52, 59

7.องค์ประกอบที่เป็นส่วนรวม รวมเอาองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน 80 ข้อ

ลักษณะมาตรวัด

เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอัตรมาโนทัศน์เป็นลักษณะการรายงานตนเอง โดยให้ผู้ตอบพิจารณาว่าข้อความเหล่านั้นเป็นจริงหรือไม่จริง

วิธีตอบแบบสอบถาม

ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อเป็นจริงหรือไม่จริงตามความคิดเห็นของผู้ตอบแล้วขีดเครื่องหมาย (/) ในช่องว่างที่เหมาะสม

หาก "จริง" สำหรับผู้ตอบ ก็ให้ผู้ตอบขีด (/) ในช่อง จริง

หาก "ไม่จริง" สำหรับผู้ตอบ ก็ให้ผู้ตอบขีด (/) ในช่อง ไม่จริง

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความ	จริง	ไม่จริง
เพื่อนร่วมชั้นเห็นฉันเป็นตัวตลก	/	

จากตัวอย่างข้างบน หมายความว่า ผู้ตอบเห็นว่าข้อความทางด้านซ้ายมือ "จริง" ตามความคิดเห็นของผู้ตอบจะได้ 1 คะแนน

ตารางเกณฑ์การให้คะแนน

คำตอบ	คะแนน(ข้อกระทงทางบวก)	คะแนน(ข้อกระทงทางลบ)
จริง	1	0
ไม่จริง	0	1

คุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม

การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่แปลและเรียบเรียงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิของคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่านตรวจสอบรูปแบบและความตรงเชิงเนื้อหาของข้อมูล โดยมีเกณฑ์พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและรูปแบบ จากความเห็นตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ใน 3 ท่าน

การทดสอบความเที่ยง (Reliability) ใช้การวัดความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าความเที่ยงของ คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) โดยใช้สูตร KR21 ด้วยการนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ต้องการทดสอบจริง โดยประชากรกลุ่มนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนหอวัง จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน เป็นหญิง 20 คน

สำหรับแบบสอบถามฉบับนี้หาค่าความเที่ยงของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson)

โดยใช้สูตร KR21 ได้ค่าเท่ากับ .80

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษามีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อขออนุมัติหนังสือจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือจากโรงเรียน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำหนังสืออนุมัติจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปขออนุญาตเก็บข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับวัยรุ่นตอนกลาง ผู้วิจัยขออนุญาตเก็บข้อมูลจากโรงเรียนสหศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โรงเรียนสตรีวิทยา 2 และ โรงเรียนราชวินิต บางเขน
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากกลุ่มตัวอย่างระดับวัยรุ่นตอนกลาง คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์จากการตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แบบสอบถามที่ครบสมบูรณ์ ระดับชั้นละ 120 ชุด รวมทั้งสิ้น 360 ชุด
4. แบบสอบถามที่มีความเรียบร้อยสมบูรณ์ จะถูกนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้และนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนแล้ว นำคะแนนมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC+ (Statistical Package for Social / Personal Computer Plus) สถิติที่ใช้มีดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบรรยายให้ทราบถึงลักษณะของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติวิเคราะห์ (Analysis Statistics) หาความสัมพันธ์ระหว่างอัตรานอกทัศนกับรูปลักษณ์ทางกาย เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การยอมรับของกลุ่มเพื่อน สถานะเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและลักษณะการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้การวิเคราะห์ ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis)

การนำเสนอข้อมูล

1. แสดงผล ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของคะแนนทัศน โนทัศน์ รูปลักษณ์ทางกาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การยอมรับของกลุ่มเพื่อน เพศ สถานะเศรษฐกิจและสังคม และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง
2. แสดงผลความสัมพันธ์ของคะแนนทัศน โนทัศน์กับปัจจัยคัดสรรต่างๆ ด้วยวิธีวิเคราะห์ ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนของวัยรุ่นตอนกลาง โดยศึกษาในกลุ่มนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โรงเรียนสตรีวิทยา 2 และโรงเรียนราชวินิตบางเขน โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 360 คน ซึ่งผลการเปรียบเทียบการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่ออัตราส่วนของวัยรุ่นได้มาจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. คำสถิติภาพบรรยายของตัวแปรต่างๆ

- จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสูงสุดต่ำสุดของอัตราส่วนของวัยรุ่นและปัจจัยด้านต่างๆ
- ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนของวัยรุ่นกับปัจจัยด้านต่างๆ

2. วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนของวัยรุ่นกับปัจจัยด้านต่างๆ โดยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ (Stepwise Multiple Regression)

เพื่อให้เข้าใจถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการ

เสนอผลการวิจัย ดังนี้ คือ

\bar{X}	หมายถึง	มัชฌิมเลขคณิต
SD	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
r	หมายถึง	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
R	หมายถึง	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย
S.E. _b	หมายถึง	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ถดถอย
S.E. _{est}	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย
b	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรในรูปของคะแนนดิบ
β	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรในรูปของคะแนนมาตรฐาน
t	หมายถึง	อัตราส่วน t ใช้ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปร

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

SELF	หมายถึง	อัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง
SEX	หมายถึง	เพศ
GRADE	หมายถึง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
SES	หมายถึง	สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม
PHYSIC	หมายถึง	รูปลักษณะทางกาย
ACCEPT	หมายถึง	การยอมรับของกลุ่มเพื่อน
PAR 1	หมายถึง	รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่
PAR 2	หมายถึง	รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม
PAR 3	หมายถึง	รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ
PAR 4	หมายถึง	รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
PAR 5	หมายถึง	รูปแบบที่จำแนกไม่ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 สถิติภาพบรรยายของตัวแปรต่างๆ

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสูงสุดต่ำสุดของอัครมโนทัศน์ และปัจจัยด้านต่างๆ

ตารางที่ 3.1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสูงสุดต่ำสุดของอัครมโนทัศน์และปัจจัยด้านต่างๆ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่าต่ำสุด (Min.)	ค่าสูงสุด (Max.)
อัครมโนทัศน์	51.81	9.06	22.00	73.00
รูปลักษณะทางกาย	46.67	8.84	22.00	70.00
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	2.81	0.73	1.11	4.00
การยอมรับของกลุ่มเพื่อน	106.60	11.63	61.00	142.00
การอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่	90.00	9.94	53.00	112.00
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม	55.96	14.47	28.00	126.00
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ	61.20	9.44	35.00	97.00
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	49.51	12.11	27.00	101.00

จากตาราง 3.1 พบว่า วัยรุ่นตอนกลางได้คะแนนอัครมโนทัศน์อยู่ระหว่าง 22 – 73 คะแนน (คะแนนเต็ม 80 คะแนน) โดยมีคะแนนอัครมโนทัศน์เฉลี่ยเท่ากับ 51.81 คะแนน

วัยรุ่นตอนกลางได้คะแนนรูปลักษณะทางกายอยู่ระหว่าง 22 – 70 คะแนน (คะแนนเต็ม 70 คะแนน) โดยมีคะแนนรูปลักษณะทางกายเฉลี่ยเท่ากับ 46.67 คะแนน

วัยรุ่นตอนกลางได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ระหว่าง 1.11 – 4.00 คะแนน (คะแนนเต็ม 4.00 คะแนน) โดยมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 คะแนน

วัยรุ่นตอนกลางได้คะแนนการยอมรับของกลุ่มเพื่อนอยู่ระหว่าง 61 - 142 คะแนน (คะแนนเต็ม 155 คะแนน) โดยมีคะแนนการยอมรับของกลุ่มเพื่อนเฉลี่ยเท่ากับ 106.60 คะแนน

วัยรุ่นตอนกลางได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักเอาใจใส่อยู่ระหว่าง 53 - 112 คะแนน (คะแนนเต็ม 125 คะแนน) โดยมีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักเอาใจใส่เฉลี่ยเท่ากับ 90 คะแนน

วัยรุ่นตอนกลางได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมอยู่ระหว่าง 28 - 126 คะแนน (คะแนนเต็ม 130 คะแนน) โดยมีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมเฉลี่ยเท่ากับ 55.96 คะแนน

วัยรุ่นตอนกลางได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจอยู่ระหว่าง 35 - 97 คะแนน (คะแนนเต็ม 115 คะแนน) โดยมีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจเฉลี่ยเท่ากับ 61.20 คะแนน

วัยรุ่นตอนกลางได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ระหว่าง 27 - 101 คะแนน (คะแนนเต็ม 125 คะแนน) โดยมีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยเฉลี่ยเท่ากับ 49.51 คะแนน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.2 จำนวน ร้อยละ ของปัจจัยค้ำสถานะเศรษฐกิจและสังคมของวัยรุ่นตอนกลาง

สถานะเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (3-4 คะแนน)	62	17.22
ปานกลาง (5-7 คะแนน)	149	41.39
สูง (8-9 คะแนน)	149	41.39
รวม	360	100

จากตาราง 3.2 เมื่อพิจารณาโดยการแบ่งคะแนนสถานะเศรษฐกิจและสังคมของวัยรุ่นตอนกลางเป็น 3 ระดับ (โดยคิดจากผลรวมของคะแนนระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดาและรายได้ของครอบครัว) สามารถแบ่งได้ดังนี้

สถานะเศรษฐกิจและสังคม ระดับต่ำ ได้คะแนนระหว่าง 3 - 4 คะแนน
 สถานะเศรษฐกิจและสังคม ระดับปานกลาง ได้คะแนนระหว่าง 5 - 7 คะแนน
 สถานะเศรษฐกิจและสังคม ระดับสูง ได้คะแนนระหว่าง 8 - 9 คะแนน

ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนอยู่ระหว่าง 3 - 9 คะแนน (คะแนนเต็ม 9 คะแนน) โดยกลุ่มตัวอย่างมีสถานะเศรษฐกิจและสังคมระดับปานกลางและระดับสูงเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 41.39 และรองลงมามีสถานะเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 17.22 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.3 จำนวน ร้อยละของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นตอนกลาง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู	จำนวน	ร้อยละ
แบบดูแลเอาใจใส่	65	18.06
แบบใช้อำนาจควบคุม	41	11.39
แบบรักตามใจ	49	13.60
แบบปล่อยปละละเลย	46	12.78
ไม่สามารถจำแนกประเภทได้	159	44.17
รวม	360	100

จากตาราง 3.3 จากการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามแบบของ Buamrind พบว่า ได้มีการแบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

- แบบดูแลเอาใจใส่
- แบบใช้อำนาจควบคุม
- แบบรักตามใจ
- แบบปล่อยปละละเลย

การจัดกลุ่มรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มตัวอย่าง พิจารณาจากคะแนนมาตรฐาน (Z-score) ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนว่ากลุ่มตัวอย่างแต่ละคนได้คะแนนในตอนใดมากที่สุด จะถือว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับการเลี้ยงดูรูปแบบนั้น แต่ต้องมีคะแนนในตอนนั้นๆ มากกว่าคะแนนอันดับรองลงมาอย่างน้อยเท่ากับครึ่งหนึ่งของคะแนนมาตรฐานขึ้นไป

ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถจำแนกประเภทได้มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.17 รองลงมาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.06 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ คิดเป็นร้อยละ 13.60 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย คิดเป็นร้อยละ 12.78 และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม คิดเป็นร้อยละ 11.39 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ของตัวแปรด้านเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานะเศรษฐกิจสังคม รูปลักษณ์ทางกาย การยอมรับของกลุ่มเพื่อนและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

ตัวแปร	SELF	SEX	PHYSIC	GRADE	ACCEPT	SES	PAR 1	PAR 2	PAR 3	PAR 4	PAR 5
SELF	1.00										
SEX	.041	1.00									
PHYSIC	.388**	-.118*	1.00								
GRADE	.141**	.198**	-.048	1.00							
ACCEPT	.563**	.151**	.359**	.138**	1.00						
SES	.034	-.035	.070	.138**	.074	1.00					
PAR1	.091	.051	.050	.071	.154**	-.012	1.00				
PAR 2	.003	-.149**	-.036	-.062	-.018	.042	-.168**	1.00			
PAR3	-.048	-.023	-.010	-.060	-.101	.030	-.187**	-.143**	1.00		
PAR4	-.010	-.033	.060	-.018	-.070	.084	-.180**	-.137**	-.152**	1.00	
PAR 5	-.039	.089	-.050	.029	.011	.066	-.420**	-.321**	-.354**	-.326**	1.000

* $p < .05$ ** $p < .01$

จากตารางที่ 3.4 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับตัวแปรปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GRADE ; $r = .141$) รูปลักษณ์ทางกาย (PHYSICAL ; $r = .388$) การยอมรับของกลุ่มเพื่อน (ACCEPT ; $r = .563$) ทั้งนี้อัตมโนทัศน์ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านเพศ (SEX) สถานะเศรษฐกิจและสังคม (SES) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู (PAR1, PAR2, PAR3, PAR4, PAR5) ของวัยรุ่นตอนกลาง

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องของวัยรุ่นตอนกลางด้วยกัน พบว่าตัวแปรด้านเพศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการยอมรับของกลุ่มเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .198$ และ $.151$ ตามลำดับ) มีความสัมพันธ์ทางลบกับรูปลักษณ์ทางกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.118$) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.149$) ทั้งนี้ตัวแปรด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็มีความสัมพันธ์ทางบวกสถานะเศรษฐกิจและสังคม และการยอมรับของกลุ่มเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .138$, $r = .138$ ตามลำดับ)

ตัวแปรด้านรูปลักษณ์ทางกาย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับของกลุ่มเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .359$) ส่วนตัวแปรด้านการยอมรับของกลุ่มเพื่อนก็มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักเอาใจใส่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .154$)

ตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบรักเอาใจใส่ มีความสัมพันธ์ทางลบกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม แบบรักตามใจ แบบปล่อยปละละเลย และแบบที่จำแนกประเภทไม่ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ($r = -.168, r = -.187, r = -.180, r = -.420$ ตามลำดับ)

ส่วนตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม มีความสัมพันธ์ทางลบกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ แบบปล่อยปละละเลย และแบบที่จำแนกประเภทไม่ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.143, r = -.137, r = -.321$ ตามลำดับ)

ตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ มีความสัมพันธ์ทางลบกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบที่จำแนกประเภทไม่ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.152, r = -.354$ ตามลำดับ) และตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับการอบรมเลี้ยงดูแบบที่จำแนกประเภทไม่ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.326$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับปัจจัยด้านต่างๆ โดยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ (Stepwise Multiple Regression)

ตารางที่ 3.5 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย ระหว่างอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางกับตัวแปรการยอมรับของกลุ่มเพื่อน รูปลักษณ์ทางกาย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยวิธีการ Stepwise Multiple Regression Analysis

ตัวแปร	อัตมโนทัศน์				
	b	β	S.E. _b	R	t
การยอมรับของกลุ่มเพื่อน	.437	.562	.034	.562	12.828**
รูปลักษณ์ทางกาย	.218	.213	.047	.596	4.676*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1.064	.086	.534	.602	1.992*
	R = .602		R ² = .362		
	S.E. _{est} = 7.2620				

*p < .05 ** p < .01

จากตารางที่ 3.5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การยอมรับของกลุ่มเพื่อน และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ รูปลักษณ์ทางกายและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งตัวแปรทั้งหมดรวมกันอธิบายอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางได้ร้อยละ 36.20 (R² = .362)

ตารางที่ 3.6 แสดงค่าสถิติต่างๆ ที่ใช้สำหรับตรวจสอบตัวแปรอิสระที่ถูกคัดเลือกเข้าไปในสมการ ด้วยวิธีการเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ (Stepwise)

Model		β	t	Sig.
1	PAR5 ^a	-.043	-.989	.324
	PAR1 ^a	.004	.098	.922
	PAR2 ^a	.011	.259	.796
	PAR3 ^a	.008	.188	.851
	PAR4 ^a	.029	.654	.514
	SEX ^a	-.044	-.993	.321
	GRADE ^a	.063	1.437	.152
	SES ^a	-.010	-.220	.826
	PHYSIC ^a	.213	4.676	.000
2	PAR5 ^b	-.032	-.749	.454
	PAR1 ^b	.005	.127	.899
	PAR2 ^b	.018	.416	.677
	PAR3 ^b	.003	.060	.952
	PAR4 ^b	.011	.249	.803
	SEX ^b	-.007	-.152	.879
	GRADE ^b	.086	1.992	.047
	SES ^b	-.019	-.445	.656
3	PAR5 ^c	-.034	-.801	.424
	PAR1 ^c	.001	.028	.977
	PAR2 ^c	.023	.548	.584
	PAR3 ^c	.006	.149	.882
	PAR4 ^c	.011	.251	.802
	SEX ^c	-.022	-.493	.622
	SES ^c	-.031	-.718	.473

a.Predictor in the Model: (Constant), ACCEPT

b.Predictor in the Model: (Constant), ACCEPT, PHYSIC

c.Predictor in the Model: (Constant), ACCEPT, PHYSIC, GRADE

จากตารางที่ 3.6 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบที่ 1 (Model 1) ซึ่งมีตัวแปรการยอมรับของกลุ่มเพื่อนอยู่ในตัวแบบแล้ว พบว่า ตัวแปรที่สามารถเข้าไปในตัวแบบได้อีกคือตัวแปรรูปลักษณ์ทางกาย

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบที่ 2 (Model 2) ซึ่งมีตัวแปรการยอมรับของกลุ่มเพื่อนและตัวแปรรูปลักษณ์ทางกายอยู่ในตัวแบบแล้ว พบว่า ตัวแปรที่สามารถเข้าไปในตัวแบบได้อีกคือตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบที่ 3 (Model 3) ซึ่งมีตัวแปรการยอมรับของกลุ่มเพื่อน ตัวแปรรูปลักษณ์ทางกาย และตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในตัวแบบแล้ว พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระใดที่สามารถเข้าไปในตัวแบบได้อีก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับ
อ้อมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งได้อภิปรายผลตามปัจจัยที่ศึกษาทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ปัจจัยทางด้านการยอมรับของกลุ่มเพื่อน
- ตอนที่ 2 ปัจจัยทางด้านรูปลักษณ์ทางกาย
- ตอนที่ 3 ปัจจัยทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ตอนที่ 4 ปัจจัยทางด้านเพศ
- ตอนที่ 5 ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจและสังคม
- ตอนที่ 6 ปัจจัยทางด้านการอบรมเลี้ยงดู

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยทางด้านการยอมรับของกลุ่มเพื่อน ปัจจัยทางด้านรูปลักษณ์
ทางกาย และปัจจัยทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ
อ้อมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง ส่วนปัจจัยทางด้านเพศ ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจและสังคม และ
ปัจจัยทางด้านการอบรมเลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับอ้อมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งสามารถสรุป
และอภิปรายได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยทางด้านการยอมรับของกลุ่มเพื่อน

ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับของกลุ่มเพื่อนมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีผลต่อ
อ้อมโนทัศน์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า การยอมรับของกลุ่มเพื่อน
มีความสัมพันธ์กับอ้อมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

เนื่องจากเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นกลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากขึ้น เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่
กำลังต้องการแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง (Identify Formation) และอยากหยุดการเอาแบบอย่าง
(Identification) ในสิ่งที่เคยเอาอย่างมาแล้ว ในวัยเด็กความต้องการของเด็กจะไม่ซับซ้อน พ่อแม่จะเข้าใจ
และสามารถจัดหาในสิ่งที่เขาต้องการได้ แต่เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น ความต้องการของวัยรุ่นเริ่มซับซ้อนมากขึ้น
ไม่สามารถบอกหรืออธิบายให้พ่อแม่รู้ได้ ดังนั้น วัยรุ่นจึงคบหากับบุคคลซึ่งมีความคิด อุดมคติ คล้ายๆ
กันกับตนเอง ซึ่งก็ได้แก่ กลุ่มเพื่อน และจะมีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสร้าง
กำลังใจให้กันและกัน (วิทยา นาควัชระ, 2536)

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของวัยรุ่นที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนจะมีบุคลิกภาพยึดหยุ่น เห็นอกเห็นใจ มีชีวิตชีวา ร่าเริงแจ่มใส มีอารมณ์ขัน มีเหตุผล กล้าแสดงออก และมีความมั่นใจในตนเอง ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของวัยรุ่นที่มีอัตมโนทัศน์ทางบวก จึงไม่น่าแปลกใจที่การยอมรับของกลุ่มเพื่อนจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่น (Allen, Weissberg & Hawkins, 1989 ; Coleman, 1980 ; East et al., 1992 ; Parkhurst & Asher, 1992 ; Vernberg et al., 1994 cited in Conger & Galambos, 1997)

การศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Schlichting & Kimberly (2000) ซึ่งศึกษาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมีผลต่อการรับรู้ตนเองโดยรวม และการรับรู้ตนเองทางสังคมหรือไม่ โดยทำการศึกษากับนักเรียนเกรด 3 – 5 ทั้งเพศหญิงและเพศชาย จำนวน 145 คน โดยใช้แบบสอบถาม วัดการเห็นคุณค่าของ Harter's Self – Perception Profile for Children พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมีผลต่อการรับรู้ตนเองโดยรวมและการรับรู้ตนเองทางสังคมของเด็ก

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางด้านรูปลักษณ์ทางกาย

ผลการวิจัยพบว่า รูปลักษณ์ทางกายมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า รูปลักษณ์ทางกายมีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

เนื่องจากวัยรุ่นมีพัฒนาการทางร่างกายอย่างรวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นเริ่มรับรู้ถึงสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการรับรู้ตนเองทางร่างกายนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่น เนื่องจากร่างกายเป็นส่วนแรก que แสดงลักษณะแห่งตน ซึ่งลักษณะที่ปรากฏนี้ส่งผลให้วัยรุ่นเกิดการรับรู้ตนเองจากการประเมินของบุคคลอื่น (รุ่งนภา ภาณีตรัตน์, 2534) หากรูปลักษณ์ทางกายที่ปรากฏไม่เป็นไปตามลักษณะที่สังคมยอมรับ จะส่งผลให้วัยรุ่นรู้สึกว่าตนเองผิดจากกลุ่มเพื่อนและไม่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อปฏิกริยา ทักษะคิด และอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่น (Hurlock, 1973)

สอดคล้องกับการศึกษาของ Anne Peterson & Brandon Taylor (Anne Peterson & Brandon Taylor, 1980 cited in Sprinthall & Collins, 1984) ซึ่งพบว่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายมีผลต่อพัฒนาการทางจิตใจ เนื่องจากรูปลักษณ์ทางกายเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดบรรทัดฐานทางสังคม และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความคาดหวังของบุคคลอื่นที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย รวมถึงความคาดหวังของตัววัยรุ่นเองที่มีต่อรูปลักษณ์ทางกายของตน สิ่งเหล่านี้มีผลต่อภาพพจน์ทางกาย การมองตนเอง การเห็นคุณค่าแห่งตน และการค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน

ทั้งนี้ Zakin, Blyth & Simmons (Zakin et al., 1984 cited in Sprinthall & Collins, 1984)

ยังได้กล่าวไว้ว่า การรับรู้ตนเองของวัยรุ่นด้านรูปลักษณ์ทางกายมีความสัมพันธ์กับการประเมินตนเองซึ่งได้มาจากการประเมินค่าของผู้อื่น พวกเขาได้ศึกษากับวัยรุ่นตอนต้นจำนวน 450 คน โดยให้ผู้ใหญ่ลงคะแนนเสียงเกี่ยวกับรูปลักษณ์ทางกาย พบว่า วัยรุ่นหญิงที่ถูกลงคะแนนว่าไม่น่าดึงดูดใจ

จะมีคะแนนภาพพจน์ทางกายทางบวกต่ำ และรับรู้ตนเองว่าเป็นที่นิยมน้อยกว่าวัยรุ่นที่ถูกลงคะแนนว่า น่าดึงดูดใจ

การศึกษาของ O' Dea & Suzanne (O' Dea & Suzanne, 1999) ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตรานอัทสน์กับน้ำหนักตัว เพศ และพัฒนาการระยะเริ่มรุ่นของวัยรุ่นหญิงและชาย พบว่าวัยรุ่นที่มีน้ำหนักตัวมาก จะมีคะแนนอัตรานอัทสน์ต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาของ Richards, Boxer & Peterson (Richards, Boxer & Peterson, 1983) ซึ่งพบว่าวัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มที่จะมองตนเองทางบวกเกี่ยวกับรูปร่างมากกว่า เมื่อเขารับรู้ตนเองว่าผอมและมีน้ำหนักน้อยกว่าปกติและวัยรุ่นหญิงที่รับรู้ว่าคุณค่าตนเองมีน้ำหนักเกิน มีแนวโน้มที่จะมีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองทางลบมากกว่า

นอกจากนั้น Rierdan, Koff & Stubbs (Rierdan, Koff & Stubbs, 1989 cited in Rice, 1996) ยังได้กล่าวไว้ว่า วัยรุ่นหญิงที่มีรูปร่างไม่พอมบางจะมีแนวโน้มที่จะถูกเพิกเฉยจากวัยรุ่นชาย และมีแนวโน้มที่จะไม่มีการนัดพบกับเพื่อนต่างเพศ ซึ่งการถูกปฏิเสธจากสังคมนั้นทำให้ยากในการใช้ชีวิตร่วมในสังคม ซึ่งหมายถึงว่า การเห็นคุณค่าแห่งตนและความพอใจในตนเองนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการยอมรับ และการพอใจในรูปร่างของตน

ตอนที่ 3 ปัจจัยทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีผลต่ออัตรานอัทสน์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 หมายความว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับอัตรานอัทสน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

เนื่องจากวัยรุ่นมักจะคิดว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เปรียบเสมือนการประเมินความสามารถทางสติปัญญาของวัยรุ่น และพวกเขามักจะเปรียบเทียบความสามารถของตนเองจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าให้วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมองตนเองว่า ไม่มีความสามารถ ไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน และถูกสังคมปฏิเสธ ซึ่งจะทำให้เกิดปมด้อย และมีอัตรานอัทสน์ต่อตนเองในทางลบ ซึ่งเป็นสาเหตุนำมาซึ่งพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทั้งการพูดและการกระทำ เช่นการเรียกร้องความสนใจโดยการก่อกวนเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะยิ่งส่งผลให้วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน และเกิดการมองตนเองในทางลบเพิ่มมากขึ้น (Hurlock, 1978)

นักทฤษฎีหลายท่านที่ศึกษาถึงระดับของอัตรานอัทสน์ กล่าวว่า อัตรานอัทสน์มีอิทธิพลอย่างเด่นชัดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พวกเขาเชื่อว่าเมื่อวัยรุ่นมีความคิดกับตนเองในทางบวก คิดว่าตน เป็นคนที่มีความสามารถแล้วก็จะเชื่อว่าไม่ว่าตนจะอยู่ในสถานะใดก็ยังคงเป็นบุคคลที่มีความสามารถ จะส่งผลให้วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นและสามารถทำงานในชั้นเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ในอีกแง่มุมหนึ่ง นักทฤษฎีอีกหลายท่านก็ได้ศึกษาถึงพัฒนาการทางทักษะการเรียนรู้ พบว่า การมีพฤติกรรมการทำงานในชั้นเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง

ระดับของอัตรานอที่สนได้เช่นกัน เนื่องจากหลักของการศึกษาโดยทั่วไป มุ่งที่จะพัฒนาทักษะทั้งทางวิชาการและทักษะทางสังคม ดังนั้นเมื่อวัยรุ่นมีพฤติกรรมทางการเรียนที่เหมาะสมแล้ว ก็จะทำให้วัยรุ่นมีทักษะเกี่ยวกับตนเองและสังคมในทางที่เหมาะสมเช่นกัน (Dusek, 1987) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Purky, 1970 ; Rogers Smith & Coleman, 1978 (Purky, 1970 ; Rogers et al. , 1978 cited in Dusek, 1987) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลทางการเรียนและความสำเร็จในการเรียนที่มีผลต่ออัตรานอที่สน พบว่า การประเมินผลจากโรงเรียนและความสำเร็จในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตรานอที่สน โดยมักพบว่านักเรียนที่มีอัตรานอที่สนในระดับสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีกว่านักเรียนที่มีอัตรานอที่สนในระดับต่ำ นอกจากนี้เด็กที่มีอัตรานอที่สนในระดับสูงและระดับต่ำจะมีพฤติกรรมในชั้นเรียนที่แตกต่างกันด้วย เช่น เด็กที่มีอัตรานอที่สนในระดับสูงจะมีพฤติกรรมในการตั้งใจทำงานในชั้นเรียนมากกว่านักเรียนที่มีอัตรานอที่สนในระดับต่ำ ซึ่งจะมีพฤติกรรมการไม่ทำงานและพฤติกรรมการเหม่อลอยและล่องงานเพื่อนมากกว่า ซึ่งพฤติกรรมการเรียนเหล่านี้จะส่งผลให้มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน (Shiffler, Lyuch Sauer, Nadelman, 1977 cited in Dusek, 1987)

วัยรุ่นที่มีการมองตนเองในทางบวกและมั่นใจในตนเองจะมีกำลังใจในการพยายามและมีแรงจูงใจที่จะทำให้ตนเองดีขึ้นตามจุดมุ่งหมายของตนเอง และเมื่อเด็กประสบความสำเร็จด้านการเรียนแล้ว วัยรุ่นก็จะได้รับการส่งเสริมจากบุคคลรอบข้างและจะรู้สึกว่ามีผู้อื่นมั่นใจในความสามารถทางการเรียนของตน ก็จะส่งผลให้วัยรุ่นมีความมั่นใจในตนเองและมองตนเองในทางบวกมากขึ้น ส่วนเด็กที่มีทัศนคติทางลบต่อตนเองจะวางขีดจำกัดให้กับตนเองเกี่ยวกับความสำเร็จ ทำให้พวกเขาู้สึกว่าตนเองไม่มีความสามารถในทุกๆ เรื่องและคิดว่าตนเองไม่เก่งพอ (Johnson & Medley, 1978 cited in Rice, 1996)

ตอนที่ 4 ปัจจัยทางด้านเพศ

ผลการวิจัยพบว่า เพศมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ไม่มีผลต่ออัตรานอที่สนทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ไม่ว่าจะเป็เพศหญิงหรือเพศชายก็ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตรานอที่สนของวัยรุ่นตอนกลาง

จากการที่เพศไม่มีความสัมพันธ์กับอัตรานอที่สนของวัยรุ่นตอนกลาง ทั้งนี้เนื่องจากในช่วง 10 ปีหลังนี้ เพศหญิงมีโอกาในการทำงานและมีอาชีพสูงขึ้น ส่งผลให้มีความแตกต่างระหว่างเพศน้อยลง (Waterman, 1995 cited in Santrock, 1996) ซึ่งทำให้เพศหญิงมองตนเองแตกต่างไปจากเดิม จากที่เพศหญิงเคยมองตนเองว่ามีความสามารถน้อยกว่าและมีบทบาททางสังคมน้อยกว่าเพศชาย ปัจจุบันเพศหญิงเริ่มมองตนเองว่ามีความสามารถมากขึ้น มีบทบาทเท่าเทียมกับเพศชาย ส่งผลให้อัตรานอที่สนของเพศหญิงและเพศชายไม่แตกต่างกัน ดังเช่นการศึกษาของ Calvert, Linda Mcgee (1999) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างระหว่างเพศกับอัตรานอที่สนของผู้ใหญ่ตอนต้น อายุ 18 - 22 ปี พบว่า อัตรานอที่สนโดยทั่วไปของเพศหญิงและเพศชาย

ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Mboya, Mzobanzi (1999) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของอัตรานอ้ตมโน้ตศน์กับอายุ เพศ และการประเมินทางด้านวิชาการของนักเรียนมัธยมในประเทศอัฟริกาใต้ พบว่าอายุและเพศมีความสัมพันธ์กับอัตรานอ้ตมโน้ตศน์ของนักเรียนเพียงเล็กน้อย

ตอนที่ 5 ปัจจัยทางด้านสถานะเศรษฐกิจและสังคม

ผลการวิจัยพบว่า สถานะเศรษฐกิจและสังคมมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ไม่มีผลต่ออัตรานอ้ตมโน้ตศน์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่าสถานะเศรษฐกิจและสังคม ไม่มีความสัมพันธ์ กับอัตรานอ้ตมโน้ตศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

เนื่องจากสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวโดยตัวมันเองแล้ว ไม่มีผลเพียงพอที่จะสร้างอัตรานอ้ตมโน้ตศน์ทางลบให้แก่เด็กได้ วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้อาจมองเห็นคุณค่าในตนเองสูงได้ ถ้าผู้ปกครองมองเห็นคุณค่าในตนเองสูงซึ่งอัตรานอ้ตมโน้ตศน์ของผู้ปกครองนั้นขึ้นอยู่กับความรู้สึกมีเกียรติในชนชาติ หรือการยอมรับตนเองว่าเป็นสมาชิกของกลุ่ม ตัวอย่างเช่น วัยรุ่นชาวยิวที่เป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมอเมริกาจะมองเห็นคุณค่าในตนเองสูง เนื่องจากผู้ปกครองของวัยรุ่นชาวยิวมีการมองเห็นคุณค่าในตนเองสูงและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กมีความเหมาะสม (Rice, 1996)

มีงานวิจัยสนับสนุนว่า ระดับทางสังคมไม่ทำให้เกิดความแตกต่างของอัตรานอ้ตมโน้ตศน์อย่างเด่นชัด Trowbridge, Soares & Soares, (1972) ได้รายงานเกี่ยวกับอัตรานอ้ตมโน้ตศน์ทางสังคมและวิชาการว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างวัยรุ่นที่อยู่ในสังคมชั้นกลางและสังคมชั้นต่ำทั้งในเพศหญิงและเพศชายรวมทั้งในคนผิวดำและคนผิวขาวซึ่งพวกเขาสรุปว่าวัยรุ่นที่มาจากสังคมชั้นต่ำ ไม่จำเป็นต้องแสดงออกถึงอัตรานอ้ตมโน้ตศน์ทางลบเสมอไป การที่วัยรุ่นจะมีอัตรานอ้ตมโน้ตศน์ในทิศทางใดนั้นขึ้นอยู่กับบรรยากาศและความสัมพันธ์ภายในบ้านมากกว่า

ตอนที่ 6 ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู

ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่ไม่มีผลต่ออัตรานอ้ตมโน้ตศน์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตรานอ้ตมโน้ตศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

เนื่องจากในช่วงวัยรุ่นอาจมีปัจจัยอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการประเมินตนเองมากขึ้น เช่น สังคม กลุ่มเพื่อน ส่งผลให้วัยรุ่นให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้ปกครองน้อยลง การปฏิบัติตนของผู้ปกครอง รวมถึงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองจึงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นน้อยลงไปด้วย นอกจากนั้นความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างบิดามารดากับวัยรุ่นในช่วงนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดความคลาดเคลื่อนของการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับวิธีปฏิบัติจริง ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจมีผลต่อการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้ (อรชุนมา พุ่มสวัสดิ์ 2539)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นตอนกลาง อายุระหว่าง 15 – 18 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ได้แก่โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 120 คน โรงเรียนสตรีวิทยา 2 จำนวน 120 คน และโรงเรียนราชวินิตบางเขน จำนวน 120 คน รวมทั้งสิ้น 360 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1.แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว
- 2.แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปลักษณะทางกาย
- 3.แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับของกลุ่มเพื่อน
- 4.มาตรวัดการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดของ Baumrind
(พัฒนาโดยคณะจิตวิทยา จุฬาฯ ในปี 2543)
- 5.แบบสอบถามวัดอัตมโนทัศน์ (The Piers – Harris Children's Self-concept Scale)

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1.หาประสิทธิภาพของแบบสอบถามและทดลองใช้แบบสอบถามทั้ง 5 ชุด กับวัยรุ่นตอนกลางที่มีอายุ 15 – 18 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 จำนวน 40 คน
- 2.นำแบบสอบถามทั้ง 5 ชุด ซึ่งผ่านการทดลองใช้และได้หาประสิทธิภาพของเครื่องมือแล้ว ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นตอนกลาง ที่มีอายุ 15 – 18 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษามายบรรยาย ลักษณะของข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง เช่น สถิติร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. สถิติวิเคราะห์ (Analysis Statistics) หาความสัมพันธ์ระหว่างอัตรานอ้ตมโนทศนกับเพศ รุปลักษณะทางกาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การยอมรับของกลุ่มเพื่อน รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และสถานะเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัย

จากตัวแปรที่นำมาศึกษาทั้งหมด 6 ตัวแปร มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับอัตรานอ้ตมโนทศน 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการยอมรับของกลุ่มเพื่อน ตัวแปรรูปลักษณะทางกาย และตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ปัจจัยกัตสรรต่างๆ

ปัจจัยทางการยอมรับของกลุ่มเพื่อน

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านการยอมรับของกลุ่มเพื่อน เฉลี่ยเท่ากับ 106.60 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการยอมรับของกลุ่มเพื่อนระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.72 และมีคะแนนในระดับต่ำและสูงเท่ากับร้อยละ 13.06 และร้อยละ 12.22 ตามลำดับ

จากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรด้านการยอมรับของกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตรานอ้ตมโนทศนของวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .563$)

ปัจจัยทางด้านรูปลักษณะทางกาย

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านรูปลักษณะทางกายเฉลี่ยเท่ากับ 46.70 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนรูปลักษณะทางกายระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.67 และมีคะแนนในระดับสูงและต่ำเท่ากับร้อยละ 13.33 และร้อยละ 10 ตามลำดับ

จากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรด้านรูปลักษณะทางกายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตรานอ้ตมโนทศนของวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .388$)

ปัจจัยทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.22 และมีคะแนนในระดับสูงและต่ำเท่ากับร้อยละ 41.67 และร้อยละ 16.11 ตามลำดับ

จากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตรานวัตกรรมของวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .141$)

ปัจจัยทางด้านเพศ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้เป็นเพศชายเท่ากับเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50 โดยมีอายุเฉลี่ยรวมเท่ากับ 16.4 ปี เพศชายอายุเฉลี่ยเท่ากับ 16.5 ปี เพศหญิงอายุเฉลี่ยเท่ากับ 16.3 ปี

จากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรทางเพศไม่มีความสัมพันธ์กับอัตรานวัตกรรมของวัยรุ่นตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.83 รองลงมาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมคิดเป็นร้อยละ 3.06 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยคิดเป็นร้อยละ 0.83 และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจคิดเป็นร้อยละ 0.28 ตามลำดับ

จากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับอัตรานวัตกรรมของวัยรุ่นตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยด้านสถานะเศรษฐกิจและสังคม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับสูงเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 41.39 และมีสถานะเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 17.22 ตามลำดับ

จากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า สถานะเศรษฐกิจและสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับอัตรานวัตกรรมของวัยรุ่นตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. อັตมโนทัศน์

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนอັตมโนทัศน์เฉลี่ยเท่ากับ 51.81 โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนอັตมโนทัศน์ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 54.17 และมีคะแนนในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 45.83 ตามลำดับ

จากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า อັตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับของกลุ่มเพื่อน รูปลักษณ์ทางกาย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .563, r = .388, r = .141$ ตามลำดับ)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรต่างๆ กับอັตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

การยอมรับของกลุ่มเพื่อน มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีผลต่ออັตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รูปลักษณ์ทางกาย มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีผลต่ออັตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีผลต่ออັตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพศ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอັตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง
การอบรมเลี้ยงดู ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอັตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

สถานะเศรษฐกิจและสังคม ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอັตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า เพศ การอบรมเลี้ยงดู และสถานะเศรษฐกิจและสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับอັตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง แต่จากแนวคิดทฤษฎีและการศึกษาที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า เพศ การอบรมเลี้ยงดู สถานะเศรษฐกิจและสังคม น่าจะมีความสัมพันธ์กับอັตมโนทัศน์ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาซ้ำเพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจนและเพื่อสนับสนุนแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ
2. ควรจะพิจารณาปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ปัจจัยด้านลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง สัมพันธภาพในครอบครัวเพื่อศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กับอັตมโนทัศน์มากน้อยเพียงใด
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบอັตมโนทัศน์แต่ละช่วงอายุ เพื่อพิจารณาว่าในแต่ละช่วงอายุ ปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับอັตมโนทัศน์

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรณีการ์ ภู่งประเสริฐ. (2513). อุตมโนทัศน์ของเยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิ่งเพชร ชนะชัยวิบูลวัฒน์. (2534). การศึกษาอุตมโนทัศน์ของวัยรุ่นเพศชายที่กระทำผิดในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2540). หลักสถิติ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์เพ็ญ โชติศิริ. (2532). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรู้สึกดีเกี่ยวกับตนเองและการปรับตัวทางสังคมของวัยรุ่นหญิงในกลุ่มเพื่อนยอมรับว่าสวย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นุชลดดา โรจนประภาพรรณ. (2541). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับความรู้สึกรู้สึกดีในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประคอง วรรณสุด. (2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพพรรณ ภูมิวิบูลสาร. (2530). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี จำนงเจริญ. (2534). การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่สัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 11 ที่ได้จากการวิเคราะห์ถอดอรรถพหุคูณและการวิเคราะห์พหุระดับ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณณี ชูทัย เจนจิต. (2533). อุตมโนทัศน์. เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ยุวดี ทัดตินาพานิช. (2539). การศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นฐานอารมณ์และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับพัฒนาการของทารกวัย 6 เดือน และพฤติกรรมการโต้ตอบของมารดาที่มีต่อทารก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐกมล บรรหาร. (2535). การเปรียบเทียบอัตรานอนหลับระหว่างวัยรุ่นชายที่มีความก้าวร้าวกับวัยรุ่นชายปกติที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของคน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งนภา ผาณิตรัตน์. (2534). ผลของกลุ่มปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบองค์รวมต่ออัตรานอนหลับของบุคคลที่สูญเสียการทำหน้าที่ของอวัยวะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2542). วิธีใช้โปรแกรม SPSS และแปลความหมายผลลัพธ์ที่ได้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชา จันทน์เอม. (2542). จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- สฤติย์ ภัสระ. (2535). ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรชุนา พุ่มสวัสดิ์. (2539). การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Atwater, E. (1988). **Adolescence**. 3rd ed. New York: Printice-Hall.
- Bartle, S. E., Anderson, S. A., and Sabatelli, R. M. (1989). "A Model of Parenting Style, Adolescent Individuation, and Adolescent Self-Esteem: Preliminary Findings." **Journal of Adolescent Research**, 4, 283-298.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style of adolescent competence and substance use. **Journal of Early Adolescence**. New York: John Wiley.
- Benjet, C., Hernandez-Guzman, L. (2001). **Gender Differences in psychological well-being of Mexican early adolescents**, 36, 47-65. Abstract from: Dialog File: PsycINFO Item: 0001-8449.
- Burns, R.B. (1979). **The Self Concept in Theory, Measurement, Development and Behavior**. New York. Longman.
- Calvert, L. M. (1999). **An exploration of gender differences in the experience of self-esteem and related aspects of self-concept in young adults**, 60, 0362. Abstract from: Dialog File: PsycINFO Item: 0419-4217.
- Cash, T. F. and Janda, L. H. (December, 1984). "The Eye of Casper, R. (1983)." **Psychology Today**, 181, 46-52.
- Chassin, L. c., and Young, R. D. (Fall, 1981). "Salient Self-Conception in Normal and Daviant Adolescents." **Adolescence**, 16, 613-620.
- Cohen, Y. (1964). **The transition from childhood to adolescence**. Chicago: Adline.
- Coleman, J., & Hendry, L.B. (1999). **The Nature of Adolescence**. 3th ed.. New York: Routledge.
- Dusek, J. B. (1987). **Adolescent Development and Behavior**. New York: Printice-Hall.
- Elkind, D. (1967). Egocentrism in adolescence. **Child Development**, 38, 1025-1034.
- Elkind, D., Barocas, R., and Rosenthal, R. (1968). Combinatorial thinking in adolescents from graded and ungraded classrooms. **Perceptual and Motor Skills**, 27, 1015-1018.
- Emda, O., Dinur, B. (1995). **Actual and perceived parental social status: effects on adolescent self-concept**, 30, 603-616. Abstract from: Dialog File: PsycINFO Item: 0001-8449.
- Eskilson, A. Wiley, M. G., Muehlbauer, G., and Dodder, L. (1986). "Parental Pressure, Self-Esteem and Adolescent Reported Deviance: Bending the Twig Too Far." **Adolescence**, 21, 501-515.

- Fayez, A.S., & Adnan A. (2000). **Family environment and self concept of Palestinian youth living in Jordanian refugee camps**, 28, 377-386. Abstract from: Dialog File: PsycINFO Item: 0301-2212
- Fein, D., O'Neill, S., Frank, C. and Velit, K. (1975). **Sex differences in pre-adolescent self-esteem**, *J. Psychol.*, 90, 79-84.
- Gardner, J.A. (1999). **Fathers and sons: Interaction of parenting style and grade level on self-concept, behavior and academic achievement**, 60, 1913. Abstract from: Dialog File: PsycINFO Item: 0419-4217.
- Goossens, L., Seiffge-Krenke, I., and Marcoen, A. (1992). **The many faces of adolescent egocentrism: Two European replications**. Paper presented at the biennial meetings of the Society Research on Adolescence, Washington.
- Griffin, N., Chassin, L., and Young, R. D. (1981). "Measurement of Global Self-Concept versus Multiple Role-Specific Self-Concept in Adolescents." *Adolescence*, 16, 49-56.
- Hafetz, E. (1976). **Parameters of sexual maturity in man**. In E. Hafetz (Ed.), **Perspectives in human reproduction, Vol. 3: Sexual maturity: Physiological and clinical parameters**. Ann Arbor, Mich.: AnnArbor Science Publishers.
- Handel, A. (1980). "Perceived Change of Self among Adolescents." *Journal of Youth and Adolescence*, 9, 507-519.
- Harter, S. (1990). Identity and self development. Pp. 352-387 in S. Feldman and G. Elliott (Eds.), **At the threshold: The Developing adolescent**. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Hawkins & Regina, S. (1999). **The impact of school transition and family cohesion on American adolescent girls living in resource poor inner-city communities**, 60, 0647. Abstract from: Dialog File: PsycINFO Item:0419-4209.
- Hughes, F.P. ; Noppe, L.D., & Noppe, I.C. (1996). **Child Development**. New York: Printice-Hall.
- Hurlock, E.B. (1973). **Adolescent Development**. New York: McGraw-Hill.
- Hurlock, E. B. (1973). **Child Development**. Tokyo: Kogakussha Co., Ltd.Broverman, I.K., Vogel, S., Broverman, D.M., Clarkson, F. E. and Rosenkrantz, P. S. (1972). **Sex role stereotypes: a current appraisal**, *J. Soc. Issues*, 28, 59-78.
- Inhelder, B., and Piaget, J. (1958). **The growth of logical thinking from childhood to adolescence**. New York: Basic Books.

- Johnsen, K. P., and Medley, M. L. (1978). "Academic Self-Concept among Black High School Seniors: An Examination of Perceived Agreement with Selected Others." *Phylon*, **39**, 264-274.
- Koff, E., Rierdan, J., and Stubbs, M. L. (1990). "Gender, Body Image, and Self-Concept in Early Adolescence." *Journal of Early Adolescence*, **10**, 56-68.
- Kohlberg, L. (1976). Moral stages and moralization: The cognitive-development approach. In T. Lickona (Ed.), *Moral development and behavior*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Larry, A.H., & Daniel, J.Z. (1981). *Personality Theories: basic assumption, research and application*. 2nd ed. New York: McGraw-Hill.
- Lefrancois, G.R. (1999). *The Lifespan*. 6th ed. New York: Wadsworth Publishing.
- Livesley, W., and Bromley, D. (1973). *Person perception in childhood and adolescence*. New York: Wiley.
- Marsh, H., Byrne, B. and Shavelson, R. (1988). A Multi-faceted academic self-concept: its hierarchical structure and its relation to academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, **80**, 366-380.
- Marshall, W. (1978). Puberty. In F. Falkner and J. Tanner (Eds.), *Human growth*, Vol. 2. New York: Plenum.
- Mboya, M. M. (1999). *Multiple dimensions of adolescent self-concept: Relations with age, gender and scholastic measures*, **20**, 388 – 398. Abstract from: Dialog File: PsycINFO Item: 0143-0343.
- Miller, N. (1928). *The child in primitive society*. New York: Bretano.
- Montemayor, R., and Eisen, M. (1977). The development of self-conceptions from childhood to adolescence. *Developmental Psychology*, **13**, 314-319.
- O'Dea, J.A., Suzanne, A. (1999). *Association between self-concept and body weight, gender, and puberty development among male and female adolescents*, **34**, 69 – 79. Abstract from: Dialog File: PsycINFO Item: 0001-8449.
- Ogundari, J. T. (Spring, 1985). "Somatic Deviations in Adolescence: Reactions and Adjustments." *Adolescence*, **20**, 179-183.

- Petersen, A., and Taylor, B. (1980). The biological approach to adolescence: Biological change and psychological adaptation. In J. Adelson (Ed.), **Handbook of adolescent psychology**. New York: Wiley.
- Ranjini, R., Gibbons, J.L. (1999). **School socioeconomic contexts and adolescent self-descriptions in India**. 28. 619-631. Abstract from: Dialog File: PsycINFO Item: 0047-2891.
- Rice, F.P. (1975). **The Adolescent: Developmental, Relationship, and Culture**. 3 rd ed. New York: Allyn and Bacon.
- Richman, C. L., Clark, M. L., and Brown, K. P. (1985). "General and Specific Self-Esteem in Late Adolescent Students: Race x Gender x SES Effects." **Adolescence**, 20, 555-566.
- Rierdan, J., Koff, E., and Stubbs, M.L. (1989). "A Longitudinal Analysis of Body Image as a Predictor of the Onset and Persistence of Adolescent Girls' Depression." **Journal of Early of Adolescence**, 9, 454-466.
- Schlichting, K. S. (2000). **Determinants of social self-concept in children**, 60, 2376. Abstract from: Dialog File: PsycINFO Item: 0419-4209.
- Shavelson, R., Hubner, J. and Stanton, G. (1976). Self-concept: validation of construct interpretations. **Review of Education Research**, 46, 407-441.
- Spinthall, N.A., & Collins, W.A. (1984). **Adolescent Psychology: A Development View**. 3 rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Steinberg, L. (1990). **Adolescence**. 3 rd ed. New York: Bachman.
- Steinberg, L. (1996). **Adolescence**. 6 th ed. New York: Mcgraw-Hill.
- Sternberg, R., and Nigro, G. (1980). Developmental patterns in the solution of verbal analogies. **Child Development**, 51, 27-38.
- Strang, R. (1957). **The Adolescent Views Himself**. New York: McGraw-Hill.
- Tanner, J. (1972). Sequence, tempo, and individual variation in growth and development of boys and girls aged twelve to sixteen. In J. Kagan and R. Coles(Ed.), **Twelve to sixteen: Early adolescence**. New York: Norton.
- Tucker, L. A. (1983). "Muscular Strength and Mental Health." **Journal of Personality and Social Psychology**, 45, 1355-1360.
- Waterman, A. S. (1985). Identify in the context of adolescent psychology. In A. S. Waterman (Ed.), **Identify in adolescence: Process and contents**. San Francisco: Jossey-Bass.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยตรวจเนื้อหาและ
เครื่องมือวิจัยในการวิจัยครั้งนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์
2. รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูพงศ์ ปัญจมะวัต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามวัดทัศนคติ

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ในด้านต่างๆ
ขอให้นักเรียนตอบด้วยความตั้งใจและตามความเป็นจริง ผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของนักเรียน
จะเป็นความลับและจะไม่ส่งผลเสียใดๆ ต่อนักเรียน

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเพียงข้อละ 1 คำถาม

ข้อความ	จริง	ไม่จริง
1. เพื่อนร่วมชั้นเห็นฉันเป็นตัวตลก		
2. ฉันเป็นคนมีความสุข		
3. ฉันผูกมิตรกับคนอื่นๆ ได้ยาก		
4. ฉันรู้สึกเศร้าใจบ่อยๆ		
5. ฉันเป็นคนฉลาด		
6. ฉันเป็นคนขี้อาย		
7. ฉันรู้สึกประหม่าเมื่อครูเรียกให้ตอบคำถาม		
8. ฉันไม่พอใจเรื่องรูปร่างหน้าตาของฉัน		
9. ฉันจะเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่ง เมื่อฉัน โตขึ้น		
10. ฉันรู้สึกวิตก เมื่อมีการสอบที่โรงเรียน		
11. ฉันเป็นคนที่ไม่ค่อยมีใครรู้จัก		
12. เวลาอยู่ที่โรงเรียน ฉันประพาศิตนเรียบร้อย		
13. ตามปกติ เมื่อเกิดอะไรผิดพลาดขึ้น มักเป็นความผิดของฉันเสมอ		
14. ฉันก่อเรื่องเดือดร้อนให้กับครอบครัว		
15. ฉันเป็นคนแข็งแรง		
16. ฉันมีความคิดดี		
17. ฉันเป็นสมาชิกที่สำคัญคนหนึ่งในครอบครัว		
18. ฉันมักทำอะไรตามวิธีการของฉัน		
19. ฉันมีความสามารถในการใช้มือได้ดี		
20. ฉันมักยอมแพ้ง่ายๆ ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม		
21. ฉันเรียนหนังสือได้ดี		
22. ฉันมีความละเอียดใจในหลายๆ เรื่องที่ฉันทำ		

ข้อความ	จริง	ไม่จริง
23. ฉันวาดรูปได้ดี		
24. ฉันเล่นดนตรีได้ดี		
25. ฉันทำตัวไม่ดีเวลาฉันอยู่บ้าน		
26. ฉันทำงานที่โรงเรียนเสร็จช้า		
27. ฉันเป็นสมาชิกที่สำคัญคนหนึ่งในชั้นเรียน		
28. ฉันประหม่าและตื่นตื้นง่าย		
29. ฉันมีนิยน์ตาสวย		
30. ฉันรายงานหน้าชั้นได้ดี		
31. เวลาอยู่ที่โรงเรียน ฉันเป็นคนช่างฝัน		
32. ฉันไม่ใช่คนใจดีกับพี่น้องของฉัน		
33. เพื่อนๆ ชอบความคิดเห็นของฉัน		
34. ฉันมักก้าวลงไปสู่ปัญหา		
35. เวลาอยู่ที่บ้าน ฉันเป็นเด็กที่เชื่อฟัง		
36. ฉันเป็นคนโชคดี		
37. ฉันเป็นคนวิตกกังวลเรื่องต่างๆ เสมอ		
38. พ่อแม่มุ่งหวังในตัวฉันมากเกินไป		
39. ฉันชอบความเป็นตัวของนั่นเอง		
40. ฉันรู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้ง		
41. ฉันมีผมสวย		
42. เวลาอยู่ที่โรงเรียน ฉันมักอาสาทำสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ		
43. ฉันอยากที่จะไม่เหมือนใคร		
44. ฉันนอนหลับสนิทตลอดกลางคืน		
45. ฉันเกลียดโรงเรียน		
46. ฉันมักเป็นคนสุดท้ายที่เพื่อนๆ จะเลือกเวลาเล่นเกมด้วยกัน		
47. ฉันเจ็บป่วยอยู่เสมอ		
48. ฉันมักทำตัวไม่ดีต่อผู้อื่นบ่อยๆ		
49. เพื่อนร่วมชั้นเห็นฉันเป็นคนมีความคิดดี		
50. ฉันไม่มีความสุข		
51. ฉันมีเพื่อนมาก		
52. ฉันเป็นคนร่าเริง		

ข้อความ	จริง	ไม่จริง
53. ฉันไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรเลยเป็นส่วนมาก		
54. ฉันเป็นคนรู้เรื่องส่วนใหญ่ได้ดี		
55. ฉันมีพลังที่จะทำอะไรต่างๆ ตลอดเวลา		
56. ฉันมักมีเรื่องต่อสู้ทะเลาะวิวาทอยู่เสมอ		
57. ฉันเป็นที่นิยมและชื่นชมในหมู่เด็กผู้ชาย		
58. ผู้คนมักคอยหาเรื่องว่าฉัน		
59. ครอบครัวผิดหวังในตัวฉัน		
60. ฉันมีหน้าตาสดชื่นแจ่มใส		
61. ฉันพยายามจะทำอะไร ดูเหมือนว่าฉันจะผิดไปหมด		
62. ที่บ้านคอยหาเรื่องว่าฉัน		
63. ฉันเป็นผู้นำในการเล่นเกมส์และกีฬาต่างๆ		
64. ฉันเป็นคนขี้เกียจ		
65. ในการเล่นเกมส์และกีฬา ฉันชอบเป็นคนดูมากกว่าเป็นคนเล่น		
66. ฉันมักลืมสิ่งที่เรียนมาแล้ว		
67. ฉันเป็นคนเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย		
68. ฉันอารมณ์เสียง่าย		
69. ฉันเป็นที่นิยมและชื่นชมในหมู่ผู้หญิง		
70. ฉันเป็นนักอ่านที่ดี		
71. ฉันชอบทำงานคนเดียวมากกว่าจะทำด้วยกันหลายๆ คน		
72. ฉันชอบพี่น้องของฉัน		
73. ฉันมีรูปร่างดี		
74. ฉันหวาดกลัวบ่อยๆ		
75. ฉันมักทำของตกหล่นหรือแตกหักเสมอ		
76. ฉันเป็นคนที่ไว้ใจได้		
77. ฉันเป็นคนที่ไม่เหมือนคนอื่น		
78. ฉันคิดถึงแต่สิ่งที่ไม่ดี		
79. ฉันร้อยให้ง่าย		
80. ฉันเป็นคนดี		

แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับของกลุ่มเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของ
นักเรียนเองมากที่สุด

ข้อความ	ตรงมาก	ค่อนข้างตรง	ตรงและไม่ตรง พอๆ กัน	ไม่ค่อยตรง	ไม่ตรงเลย
1. เมื่อเห็นเพื่อน ไม่สบายใจ ฉันจะเข้าไปถามไถ่ ด้วยความเป็นห่วง					
2. เพื่อนๆ ยกให้ฉันเป็นตัวสร้างสีสันประจำกลุ่ม ซึ่งคอยสร้างความสุขและเสียงหัวเราะ ได้เสมอ					
3. ฉันมีเพื่อนมากมาย ทั้งในห้องเรียนและนอก ห้องเรียน					
4. ฉันมักจะใช้ชีวิตอยู่กับตัวเอง ไม่ค่อยชอบที่จะ พบปะพูดคุยกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะกับคนที่ไม่เคย รู้จักมาก่อน					
5. เมื่อโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ฉันจะพยายาม หาข้ออ้างที่ดีที่จะไม่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมเสมอ					
6. เมื่อเพื่อนมีความสุข ฉันก็มีความสุขด้วย แต่เมื่อใดที่เพื่อนมีปัญหา ฉันก็ยังคงอยู่เคียงข้าง คอยให้กำลังใจเพื่อนเสมอ					
7. ฉันจะรู้สึกแย่มาก ถ้าฉันต้อง โทกหกหลอกลวงใคร					
8. ฉันคิดว่าไม่ว่าจะเป็นหัวหน้ากลุ่มหรือสมาชิก กลุ่ม อย่างฉันก็ต้องร่วมมือกันทำงาน งานจึงจะ ออกมาดี					
9. ฉันมักทำคะแนนในการสอบ ได้ดีในอันดับต้นๆ ของห้องเสมอ					
10. ถึงแม้ฉันจะไม่ใช้คารานายแบบนางแบบ แต่ฉันก็น่ารัก ไม่แพ้ใคร					
11. เมื่อพบครูอาจารย์หรือผู้ใหญ่ ฉันจะทำความ เคารพทุกครั้ง					

ข้อความ	ตรงมาก	ค่อนข้างตรง	ตรงและไม่ตรง พอๆกัน	ไม่ค่อยตรง	ไม่ตรงเลย
12. ฉันไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน เพราะพวกเรามีความคิดเห็นที่คล้ายๆ กัน					
13. เมื่อเพื่อนๆ มีปัญหา ทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่อง การเรียน พวกเขามักจะมาปรึกษาฉันเสมอ					
14. ฉันมักจะเสนอความคิดเห็นและเสนอแผนงาน ที่ฉันคิดไว้ ซึ่งเพื่อนๆ ก็ปฏิบัติตามเสมอ					
15. ฉันไม่เคยมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับใคร เพราะฉัน สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี					
16. ฉันเป็นคนที่ไม่ยอมคน ถ้าพูดคุยกันไม่รู้เรื่อง ก็จำเป็นที่จะต้องใช้กำลังกันบ้าง					
17. ไม่ว่าจะไปที่ไหน ฉันจะมีของฝากเล็กๆ น้อยๆ มาฝากเพื่อนเสมอ					
18. บุคลิกของฉันเป็นคนที่เงียบๆ เฉยๆ ไม่ค่อย ยิ้มแย้มจนบางครั้งเพื่อนๆ คิดว่าอาจมีปัญหาอะไร บางอย่างเกิดขึ้นกับฉัน					
19. ฉันเป็นคนเลือกคบคน โดยเฉพาะคนๆ นั้น จะต้องเป็นคนที่อยู่ในระดับเดียวกับฉัน					
20. ฉันชอบที่จะทำความรู้จักกับคนหลายๆ ประเภท เพราะมันทำให้ฉันมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น					
21. ถึงแม้ฉันจะรู้สึกเหนื่อยหน่ายกับงานที่ทำอยู่ แต่ฉันก็พยายามช่วยงานของส่วนรวมอย่างเต็มที่ ไม่เคยเกี่ยง					
22. ฉันจะตักเตือนเพื่อนเสมอ เมื่อเพื่อนทำในสิ่งที่ ไม่เหมาะสมถูกต้อง					
23. ฉันสามารถพูดคุยกับเพื่อนได้ทุกเรื่อง ไม่เคยมี ความลับต่อกัน					
24. บ่อยครั้งที่ฉันทำงานส่งไม่ทันตามที่อาจารย์ กำหนด					
25. เมื่อมีเหตุการณ์คับขันเกิดขึ้น ฉันมักหาทางออก ได้เสมอ					

ข้อความ	ตรงมาก	ค่อนข้างตรง	ตรงและไม่ตรง พอๆกัน	ไม่ค่อยตรง	ไม่ตรงเลย
26. ฉัน โชคดีที่เกิดมามีหน้าตาดี					
27. ฉันเป็นคนพูดจาดี มีหางเสียง ค่ะ/ครับ เสมอ					
28. ฉันไม่ค่อยมีเพื่อน เพราะเพื่อนที่จะ เข้าอกเข้าใจกันในทุกๆ เรื่องนั้นหาได้ยาก					
29. เพื่อนๆ มักบอกว่าฉันเป็นที่พึ่งที่ดีสำหรับ เพื่อนๆ เสมอ					
30. เมื่อทำงานกลุ่ม ฉันชอบที่จะเป็นผู้ตามมากกว่า เป็นผู้นำ					
31. หลายๆ ครั้งที่เพื่อนๆ ต่อกว่าฉัน ทั้งๆ ที่ฉัน ไม่ผิด แต่ฉันก็ไม่เคยถือโทษ โกรธเคือง					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง
เกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเพียงข้อละ 1 คำตอบ

ข้อความ	พอใจมาก	ค่อนข้าง พอใจ	เฉยๆ	ไม่ค่อย พอใจ	ไม่พอใจเลย
1. รูปร่าง					
2. ผิวพรรณ					
3. ตา					
4. จมูก					
5. ปาก					
6. ผิวหน้า					
7. ผม					
8. รูปร่างหน้า					
9. ฟัน					
10. เรียวขา					
11. คิ้ว					
12. ส่วนสูง					
13. ออก					
14. ไหล่					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม
มาตรวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

แบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจการกระทำหรือทำทิจของพ่อแม่หรือของนักเรียนเองที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบด้วยความตั้งใจและตามความเป็นจริง ผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของนักเรียนจะเป็นความลับและจะไม่ส่งผลเสียใดๆ ต่อนักเรียน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความด้านซ้ายมือของหน้ากระดาษ แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับกรกระทำหรือทำทิจของพ่อแม่หรือของนักเรียนเพียงไร ขอให้ขีดเครื่องหมายถูก / ใต้ตัวเลขที่เหมาะสม

หาก ตรงมาก สำหรับผู้ตอบ ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ใต้เลข 5

หาก ตรง สำหรับผู้ตอบ ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ใต้เลข 4

หาก ตรงและ ไม่ตรงพอๆ กัน สำหรับผู้ตอบ ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ใต้เลข 3

หาก ไม่ค่อยตรง สำหรับผู้ตอบ ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ใต้เลข 2

หาก ไม่ตรงเลย สำหรับผู้ตอบ ก็ขอให้ผู้ตอบขีด (/) ใต้เลข 1

ตัวอย่าง

การกระทำหรือทำทิจ	5 ตรงมาก	4 ตรง	3 ตรงและไม่ตรง พอๆกัน	2 ไม่ค่อยตรง	1 ไม่ตรงเลย
พ่อแม่คาดหวังให้ฉันทำตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้	5	4	3	2	1

จากตัวอย่างข้างบน หมายความว่า นักเรียนเห็นว่าข้อความทางด้านซ้ายมือ "ตรง" กับการกระทำของพ่อแม่ของนักเรียน จะ ได้ 4 คะแนน

ขอให้นักเรียนตอบตามความเป็นจริงและตอบให้ครบทุกข้อ

การกระทำหรือทำที่	5 ตรง มาก	4 ตรง	3 ตรงและ ไม่ตรง พอๆกัน	2 ไม่ค่อย ตรง	1 ไม่ตรง เลย
1. พ่อแม่คาดหวังให้ฉันทำตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้	5	4	3	2	1
2. ฉันสามารถฝ่าฝืนคำสั่งของพ่อแม่ได้โดยไม่ถูกลงโทษ	5	4	3	2	1
3. พ่อแม่ยินดีรับฟังและให้คำปรึกษาแก่ฉันทุกเรื่อง	5	4	3	2	1
4. พ่อแม่ตั้งระเบียบและกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดมาก เพื่อให้ฉันปฏิบัติตาม	5	4	3	2	1
5. พ่อแม่สนับสนุนให้ฉันคิดและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง	5	4	3	2	1
6. พ่อแม่มักให้ฉันทำตามวิธีของท่าน เพราะเห็นว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องและเหมาะสมกว่า	5	4	3	2	1
7. ฉันรู้ว่าแม้ฉันทำผิด พ่อแม่จะพยายามหลีกเลี่ยงการลงโทษฉัน	5	4	3	2	1
8. พ่อแม่ให้ฉันทำในสิ่งที่ไม่เกิดความสามารถของฉัน	5	4	3	2	1
9. ฉันต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ได้วางไว้ โดยไม่สามารถซักถามหรือคัดค้านได้	5	4	3	2	1
10. ฉันสามารถแสดงกิริยาก้าวร้าวต่อพ่อแม่ โดยพ่อแม่ไม่ถือโกรธ	5	4	3	2	1
11. พ่อแม่แสดงความรักต่อฉัน ทั้งโดยคำพูดและการกระทำ	5	4	3	2	1
12. พ่อแม่รักฉันแต่เรามีเวลาทำกิจกรรมร่วมกันน้อยมาก	5	4	3	2	1
13. พ่อแม่รับฟังความคิดเห็นและการตัดสินใจของฉัน	5	4	3	2	1
14. เมื่อฉันแสดงความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับพ่อแม่ พ่อแม่จะ โกรธ	5	4	3	2	1
15. แม้ฉันไม่ทำตามระเบียบของโรงเรียน พ่อแม่ก็มักไม่ตำหนิ	5	4	3	2	1
16. พ่อแม่คาดหวังให้ฉันมีความรับผิดชอบและช่วยตนเองได้ในกิจวัตรประจำวัน	5	4	3	2	1
17. พ่อแม่จะตั้งกฎเกณฑ์ที่เปลี่ยนแปลง ไม่ได้ไม่ว่ากรณีใดๆ	5	4	3	2	1
18. ฉันสามารถพูดแทรกขณะที่มีผู้ใหญ่กำลังคุยกัน โดยพ่อแม่ไม่ตำหนิ	5	4	3	2	1
19. พ่อแม่สนับสนุนให้กำลังใจในเรื่องเรียนของฉันสม่ำเสมอ	5	4	3	2	1
20. พ่อแม่สนใจใฝ่ตามทุกข์สุขเฉพาะเวลาที่ฉันมีปัญหาหนัก	5	4	3	2	1
21. พ่อแม่ให้ฉันมีอิสระในการเลือกเครื่องแต่งกาย	5	4	3	2	1
22. พ่อแม่จะเป็นคนกำหนดให้ฉันทำสิ่งต่างๆ ตามความต้องการของฉันเสมอ	5	4	3	2	1
23. ถ้าจำเป็นต้องลงโทษ พ่อแม่จะลงโทษฉันสถานเบา	5	4	3	2	1
24. พ่อแม่เชื่อว่าฉันดูแลตัวเองได้เมื่อพ่อแม่ไม่อยู่	5	4	3	2	1
25. พ่อแม่แสดงให้เห็นว่าท่านภูมิใจในตัวฉัน	5	4	3	2	1

การกระทำหรือท่าที	5 ตรง มาก	4 ตรง	3 ตรงและ ไม่ตรง พอๆกัน	2 ไม่ค่อย ตรง	1 ไม่ตรง เลย
26. พ่อแม่ดูแลเอาใจใส่ฉันอย่างใกล้ชิดเมื่อฉันป่วย	5	4	3	2	1
27. ถ้าฉันฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ได้วางไว้ ฉันจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง	5	4	3	2	1
28. พ่อแม่ไม่เคยบอกให้รู้ว่าต้องการให้ฉันประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร	5	4	3	2	1
29. ฉันเรียกร้องทุกอย่างที่ต้องการจากพ่อแม่ได้เสมอ	5	4	3	2	1
30. พ่อแม่เห็นว่าฉันและพ่อแม่มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเท่าเทียมกัน	5	4	3	2	1
31. ฉันมักไม่ได้รับคำชมเมื่อทำอะไรถูกต้อง แต่จะได้รับการลงโทษหรือตำหนิอย่างรุนแรงเมื่อทำอะไรผิด	5	4	3	2	1
32. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองโดยไม่ให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือ	5	4	3	2	1
33. พ่อแม่วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของฉันที่บ้านอย่างชัดเจน	5	4	3	2	1
34. พ่อแม่ชอบให้ฉันทำตามที่ท่านต้องการ โดยไม่มีข้อแม้ใดๆ	5	4	3	2	1
35. พ่อแม่จะเชื่อและทำตามที่ฉันบอก	5	4	3	2	1
36. พ่อแม่เอาของเล่นของฉันไปให้คนอื่นโดยไม่ถามฉันก่อน	5	4	3	2	1
37. ฉันจะถูกทำโทษถ้าขัดคำสั่งของพ่อแม่ในเรื่องต่างๆ	5	4	3	2	1
38. ฉันชวนช่วยช่วยเหลือตนเองในการเรียน โดยพ่อแม่ไม่ได้ช่วยอะไร	5	4	3	2	1
39. พ่อแม่วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียนของฉันอย่างชัดเจน	5	4	3	2	1
40. พ่อแม่ไม่สนใจความเป็นอยู่ของฉัน	5	4	3	2	1
41. พ่อแม่ไม่เคยตั้งกฎเกณฑ์ว่าฉันต้องเรียนให้ไ้ระดับใด	5	4	3	2	1
42. ฉันสามารถพูดกับพ่อแม่ได้อย่างตรงไปตรงมาว่า ฉันจะทำตามที่ท่านคาดหวังได้แค่ไหน	5	4	3	2	1
43. พ่อแม่ทอดทิ้งฉันให้อยู่ตามลำพังบ่อยๆ	5	4	3	2	1
44. พ่อแม่เห็นว่าความคิดเห็นของฉันเป็นเรื่องเหลวไหล	5	4	3	2	1
45. พ่อแม่มักทำให้ฉันรู้สึกว่าคุณดีกว่าคนอื่น	5	4	3	2	1
46. พ่อแม่ไม่สนใจดูแลเวลาฉันป่วย	5	4	3	2	1
47. พ่อแม่จะ โกรธฉันมากหากฉันไม่ทำตามที่ท่านบอก	5	4	3	2	1
48. พ่อแม่ไม่เคยมอบหมายงานใดๆ ให้ฉันรับผิดชอบ	5	4	3	2	1
49. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ฉันสามารถปรึกษาพ่อหรือแม่ได้เสมอ	5	4	3	2	1
50. หากฉันไม่ได้สิ่งที่ต้องการ แล้วฉันแสดงความไม่พอใจพ่อแม่ก็จะให้สิ่งนั้น	5	4	3	2	1
51. พ่อแม่มักโกรธฉันของส่วนตัวของฉัน	5	4	3	2	1

การกระทำหรือท่าที	5 ตรง มาก	4 ตรง	3 ตรงและ ไม่ตรง พอๆกัน	2 ไม่ค่อย ตรง	1 ไม่ตรง เลย
52. พ่อแม่มักใช้การชู้และการลงโทษกับฉัน	5	4	3	2	1
53. พ่อแม่ให้ฉันทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง โดยไม่สนใจว่าฉันจะทำได้หรือไม่	5	4	3	2	1
54. ถ้าพ่อแม่รู้ว่าฉันไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของ โรงเรียน พ่อแม่จะลงโทษอย่างรุนแรง	5	4	3	2	1
55. เมื่อมีความคิดเห็น ไม่ตรงกัน พ่อแม่กับฉันจะพูดคุยทำความเข้าใจกัน	5	4	3	2	1
56. พ่อแม่ช่วยให้ฉันสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ท่านวางไว้	5	4	3	2	1
57. ฉันจะทำตามกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ตั้งไว้หรือไม่ก็ได้	5	4	3	2	1
58. พ่อแม่ไม่สนใจว่าฉันจะสอบ ได้หรือสอบตก	5	4	3	2	1
59. พ่อแม่เข้มงวดกับฉันมากจนฉันรู้สึกว่าคุณไม่รัก	5	4	3	2	1
60. พ่อแม่ไม่รักและไม่ต้องการฉัน	5	4	3	2	1
61. พ่อแม่จะแสดงความยินดีเมื่อฉันทำอะไรสำเร็จ	5	4	3	2	1
62. พ่อแม่ให้ฉันตัดสินใจได้เองเรื่องการ ไปโรงเรียน ถ้าฉัน ไม่อยากไป ก็ไม่ต้องไป	5	4	3	2	1
63. พ่อแม่จะ โกรธมากถ้าฉันทำสิ่งที่ขัดกับความ ต้องการของท่าน	5	4	3	2	1
64. พ่อแม่ส่งเสริมให้ฉันแต่งกายตามระเบียบของ โรงเรียน	5	4	3	2	1
65. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันไปเที่ยวกับเพื่อนๆ ได้ทุกครั้งที่คุณ ไม่ทักท้วง	5	4	3	2	1
66. พ่อแม่ไม่สนใจว่าฉันคบใครเป็นเพื่อน	5	4	3	2	1
67. พ่อแม่จะให้สิ่งของที่ท่านต้องการจะ ให้โดยไม่คำนึงถึงความต้องการ ของฉัน	5	4	3	2	1
68. พ่อแม่เพิกเฉยไม่ชมเชยเมื่อฉันทำความดี	5	4	3	2	1
69. เมื่อฉันทำอะไรผิดพลาด พ่อแม่จะ ว่ากล่าวดุด่าและให้กำลังใจมากกว่า คำหยาบ	5	4	3	2	1
70. ฉันมีอิสระ ในการเลือกซื้อของเล่นและสิ่งของต่างๆ ได้ตามใจชอบ	5	4	3	2	1
71. ไม่ว่าฉันจะคิดอย่างไร พ่อแม่ก็ไม่สนใจความคิดเห็นของ ฉัน	5	4	3	2	1
72. พ่อแม่จะสอบถามเหตุผลหากฉันกลับบ้านผิดเวลา	5	4	3	2	1
73. ฉันจะกลับบ้านเวลาใด พ่อแม่ก็ตามใจ	5	4	3	2	1
74. พ่อแม่แทบจะ ไม่รู้อะไรเกี่ยวกับตัวฉันเลย	5	4	3	2	1
75. พ่อแม่ต้องการให้ฉันประสบความสำเร็จแต่ไม่เคยให้กำลังใจ	5	4	3	2	1

การกระทำหรือท่าที	5 ตรง มาก	4 ตรง	3 ตรงและ ไม่ตรง พอๆกัน	2 ไม่ค่อย ตรง	1 ไม่ตรง เลย
76. พ่อแม่ไม่ยินดียินร้ายกับทุกข์สุขและความปลอดภัยของฉัน	5	4	3	2	1
77. เมื่อสอบได้คะแนนไม่ดีฉันจะไม่ถูกตำหนิ แต่พ่อแม่จะช่วยหาวิธีแก้ไข	5	4	3	2	1
78. ฉันสามารถเลือกการไปเที่ยวกับเพื่อนแทนการดูหนังสือในช่วงสอบได้โดยพ่อแม่ไม่ตำหนิ	5	4	3	2	1
79. พ่อแม่คำนึงถึงความต้องการของท่านมากกว่าความต้องการของฉัน	5	4	3	2	1
80. แม้ฉันจะทำได้ตามที่พ่อแม่ต้องการ ท่านก็ไม่แสดงความชื่นชมหรือภูมิใจในตัวฉัน	5	4	3	2	1
81. พ่อแม่ไม่เคยไปพบครูในวันประชุมผู้ปกครอง	5	4	3	2	1
82. พ่อแม่ต้องการให้ฉันปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ	5	4	3	2	1
83. พ่อแม่วางกฎเกณฑ์น้อยมากสำหรับฉัน	5	4	3	2	1
84. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นฉันจะถูกตำหนิทันทีโดยพ่อแม่ไม่ยอมฟังคำชี้แจงของฉัน	5	4	3	2	1
85. ฉันไม่ชอบปรึกษาปัญหากับพ่อแม่ แม้จะมีเรื่องหนักใจ	5	4	3	2	1
86. พ่อแม่ไม่ให้อิสระฉันในการเลือกคบเพื่อน	5	4	3	2	1
87. พ่อแม่เข้าข้างฉันเสมอไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น	5	4	3	2	1
88. เมื่อฉันทำสิ่งที่ไม่ถูกใจพ่อแม่ พ่อแม่จะลงโทษฉันอย่างรุนแรง	5	4	3	2	1
89. เมื่อพ่อแม่สั่งให้ฉันทำอะไร ฉันต้องทำตามเสมอ	5	4	3	2	1
90. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันทำอะไรก็ได้ตามสบายตรงเท่าที่ฉันอยู่บ้าน	5	4	3	2	1
91. เมื่อฉันแสดงความคิดเห็น พ่อแม่มักจะดุดมทและไม่รับฟัง	5	4	3	2	1
92. ฉันมีโอกาสดูคุยกับพ่อแม่บ่อยมาก	5	4	3	2	1
93. ฉันจะแสดงความคิดเห็นได้ต่อเมื่อพ่อแม่อนุญาต	5	4	3	2	1
94. เมื่อฉันทำผิด ฉันไม่เคยโดนตำหนิไม่ว่ากรณีใดๆ	5	4	3	2	1
95. พ่อแม่จงใจทำร้ายจิตใจของฉัน	5	4	3	2	1
96. พ่อแม่เข้มงวดกับฉันในการปฏิบัติตนที่บ้าน	5	4	3	2	1
97. พ่อแม่ทำในสิ่งที่ฉันต้องการให้ทันทีไม่ว่าท่านจะว่างหรือไม่	5	4	3	2	1
98. พ่อแม่ตั้งกฎเกณฑ์ให้ฉันปฏิบัติตามโดยไม่อธิบายเหตุผล	5	4	3	2	1
99. พ่อแม่ไม่เล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวท่านให้ฉันฟัง	5	4	3	2	1

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว จิรนาถ จนาศักดิ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ในหลักสูตร
 ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ในปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา
 พัฒนาการ จากคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2541

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย